

SEANCE DU MARDI 29 JUILLET 1986
VERGADERING VAN DINSDAG 29 JULI 1986ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2070.

PROPOSITION DE RESOLUTION (Dépôt):

Orateurs: MM. Wyninckx, Vervaeke, Cardoen, Egelmeeers, M. le Président, p. 2070.

PROJETS DE LOI (Discussion):

Projet de loi contenant le budget des Voies et Moyens de l'année budgétaire 1986.

Projet de loi contenant le budget de la Dette publique de l'année budgétaire 1986.

Discussion générale. — *Orateurs:* MM. Desmarets et Vanhoutte, rapporteurs, Lallemand, Wyninckx, Mme Delruelle-Ghobert, M. A. Geens, Mmes Herman-Michielsens, Van Puymbroeck, p. 2070.

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT:

Page 2090.

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2070.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE (Indiening):

Sprekers: de heren Wyninckx, Vervaeke, Cardoen, Egelmeeers, de Voorzitter, blz. 2070.

ONTWERPEN VAN WET (Bespreking):

Ontwerp van wet houdende de Rijksmiddelenbegroting voor het begrotingsjaar 1986.

Ontwerp van wet houdende de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1986.

Algemene bespreking. — *Sprekers:* de heren Desmarets en Vanhoutte, rapporteurs, Lallemand, Wyninckx, mevrouw Delruelle-Ghobert, de heer A. Geens, de dames Herman-Michielsens, Van Puymbroeck, blz. 2070.

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER:

Bladzijde 2090.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER**M. Mouton et Mme Panneels-Van Baelen**, secrétaires, prennent place au bureau.**De heer Mouton en mevrouw Panneels-Van Baelen**, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 heures.

De vergadering wordt geopend te 14 uur.

CONGES — VERLOF

Mme Aelvoet, à l'étranger; MM. Gijs, pour raison de santé; De Bondt, empêché, demandent un congé.

Vragen verlof: mevrouw Aelvoet, in het buitenland; de heren Gijs, om gezondheidsredenen; De Bondt, belet.

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Bock, Bataille, Conrotte et Somers, pour raison de santé; Lafosse, empêché, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: De heren Bock, Bataille, Conrotte en Somers, om gezondheidsredenen; Lafosse, belet.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Indiening en inoverwegingneming

PROPOSITION DE RESOLUTION

Dépôt et prise en considération

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx die een voorstel van resolutie wenst in te dienen.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, wij waren overeengekomen dat tijdens de laatste dagen van de parlementaire werkzaamheden, vóór het reces, geen interpellaties zouden worden gehouden of mondelinge vragen gesteld. Ik vraag bijgevolg geen debat over een gebeurtenis van voor enkele dagen die bij brede lagen van de bevolking een gevoel heeft opgeroepen van solidariteit met de werkers en van verzet tegen wat is gebeurd in Zuun in verband met de beslissing van de multinational Michelin om zomaar een bedrijf te sluiten en meer dan duizend werknemers aan de deur te zetten.

Mijnheer de Voorzitter, ik dien een voorstel van resolutie in. Ik vraag u het te laten ronddelen en het te verwijzen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden.

In dit debat moet de executieve antwoorden op vragen met economisch aspect. Er zijn echter ook vragen met een arbeidsrechtelijk aspect. Er is de vraag hoe zulke beslissing mogelijk is. De minister van Tewerkstelling en Arbeid kan zich niet aan een antwoord op dergelijke vragen onttrekken.

Il verlangt niet dat de Senaat zich nu uitsprekt, maar vraag dat het voorstel van resolutie wordt vertaald en rondgedeeld en dat de voorzitter van de commissie voor de Sociale Aangelegenheden wordt verzocht de commissie zo spoedig mogelijk en in aanwezigheid van de minister samen te roepen zodat de Senaat zich over die resolutie kan uitspreken vóór het einde van de parlementaire werkzaamheden. Ik wens niet onze werkzaamheden eindeloos te vertragen. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vervaeke.

De heer Vervaeke. — Mijnheer de Voorzitter, uzelf en de fractieleiders zijn afgesproken om deze week geen mondelinge vragen te laten stellen noch interpellaties te laten houden. Het is evenwel belangrijk even stil te staan bij wat vorige vrijdag is gebeurd in Sint-Pieters-Leeuw: de sluiting van Banden Michelin, afdeling België.

Wat is gebeurd, is erg, maar de wijze waarop dit heeft plaatsgehad, is nog veel erger. Vandaar dat ik pleit voor het vrijmaken in de loop van de volgende dagen — woensdag of donderdag — van een kleine ruimte voor een mondelinge vraag aan de minister van Tewerkstelling en Arbeid. Anders zou de commissie voor de Sociale Aangelegenheden nog deze week moeten worden samengeroepen om met spoed deze situatie te bespreken ten einde tot positieve conclusies te komen voor de meer dan duizend arbeiders die ineens op straat werden gezet. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Cardoen.

De heer Cardoen. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb gisteren ook gevraagd een dringende mondelinge vraag te mogen stellen met de bedoeling en de hoop, deze week meer informatie te krijgen in verband met wat is gebeurd bij Michelin in Sint-Pieters-Leeuw.

Wij betreuren de manier waarop werd te werk gegaan en wij zijn er als CVP ten zeerste over bezorgd dat meer dan 1 000 werknemers van vandaag op morgen — dat is dan in september — op straat komen te staan, met alle sociale gevolgen van dien. Het gaat niet om een alleenstaand feit. Gedurende de afgelopen periode werden in de Zenne-vallei een aantal bedrijven gesloten en wij kunnen dat niet zomaar negeren.

Ik sluit mij aan bij het verzoek van de fractievoorzitter van de SP om nog in de loop van deze week de commissie voor de Sociale Aangelegenheden bijeen te roepen ten einde dit probleem met de bevoegde minister te bespreken en naar een oplossing te zoeken. (*Applaus op talrijke banken.*)

De Voorzitter. — Ik stel de voorzitter van de commissie voor de Sociale Aangelegenheden voor overleg te plegen met minister Hansenne om te bepalen wanneer de commissie kan vergaderen.

Il est évident qu'il faudra commencer par traduire et distribuer la proposition de résolution introduite par M. Wyninckx.

Toutes les questions s'y rapportant pourront ainsi être posées et le texte pourrait être examiné en séance publique jeudi.

Het woord is aan de heer Egemeers.

De heer Egemeers. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal al het mogelijke doen om de commissie voor de Sociale Aangelegenheden ofwel morgenochtend, ofwel morgenmiddag, bijeen te roepen.

De Voorzitter. — Ik hoop het juiste tijdstip nog in de loop van deze vergadering te kunnen mededelen. Ik herinner eraan dat alle leden die belangstelling hebben voor dit probleem de bijeenkomst van de commissie kunnen bijwonen.

Is de Senaat het eens om het voorstel van resolutie van de heer Wyninckx in overweging te nemen en te verwijzen naar de commissie voor de Sociale Aangelegenheden?

Le Sénat est-il d'accord de prendre en considération la proposition de résolution déposée par M. Wyninckx et de la renvoyer à la commission des Affaires sociales? (*Assentiment.*)

Dan is hiertoe besloten.

Il en a donc ainsi décidé.

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DES VOIES ET MOYENS DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1986

PROJET DE LOI CONTENANT LE BUDGET DE LA DETTE PUBLIQUE DE L'ANNEE BUDGETAIRE 1986

Discussion générale

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSMIDDELENBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1986

ONTWERP VAN WET HOUDENDE DE RIJKSSCHULDBEGROTING VOOR HET BEGROTINGSJAAR 1986

Algemene beraadslaging

M. le Président. — Nous abordons l'examen des projets de loi relatifs aux budgets des Voies et Moyens et de la Dette publique de l'année budgétaire 1986.

Aan de orde is de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1986.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

La parole est à M. Desmarets, rapporteur.

M. Desmarests, rapporteur. — Monsieur le Président, avant d'aborder le résumé des travaux de la commission sur le budget des Voies et Moyens et sur celui de la Dette publique de l'année 1986, je souhaiterais vous faire part de deux remarques.

Je voudrais tout d'abord remercier tous les membres de cette assemblée et, plus singulièrement, ceux de l'opposition pour la compréhension témoignée à l'égard des deux rapporteurs. Vous venez, en effet, de trouver sur vos bancs un rapport stencillé concernant ces deux budgets. Votre commission a autorisé les deux rapporteurs, M. Van houtte et moi-même, à procéder de cette manière, de façon à gagner du temps dans nos travaux de cette semaine. Il est évident que ce rapport, une fois imprimé, sera envoyé à tous les membres suivant la procédure habituelle.

Je voudrais ensuite signaler que les deux rapporteurs se sont mis d'accord sur la façon suivante de procéder: il a été convenu que je présenterais un exposé introductif au sujet des deux discours prononcés en commission, par le Vice-Premier ministre et ministre du Budget, d'une part, par le ministre des Finances, d'autre part. En tant que Bruxellois, je me réserve le droit de relater la discussion qui a eu lieu concernant la question fort controversée des droits de succession.

Mon collègue M. Van houtte traitera, de manière plus générale, de toutes les discussions qui se sont déroulées à propos de l'ensemble des problèmes soulevés en commission.

En commission, le décor a été planté, si je puis m'exprimer ainsi, par le ministre des Finances, qui a d'abord rappelé dans quel contexte se posait le problème budgétaire: celui de la conjoncture internationale fluctuante à de nombreux égards — j'y reviendrai tout à l'heure — mais essentiellement marquée par la baisse importante des prix du pétrole, la diminution des taux de change du dollar et des taux d'intérêt et, de manière plus générale encore, par la baisse de l'inflation.

Ces éléments sont considérés comme favorables pour notre économie et sont à la base de certaines réestimations de la conjoncture internationale. Des espoirs de relance se sont, en effet, manifestés un peu partout, en particulier aux Etats-Unis où, cependant, les chiffres récents concernant l'augmentation du PNB, réduite à 1,1 p.c. pour le dernier trimestre, indiquent un affaiblissement de la conjoncture mondiale. Par ailleurs, une nouvelle responsabilité apparaît pour les pays européens surtout, mais aussi pour le Japon: celle d'actionner eux-mêmes la relance économique, ce qui pose un problème supplémentaire aux pays occidentaux et, en particulier, à la Belgique.

Par ailleurs — et les dernières indications du Bureau du Plan confirment cet élément —, nous pouvons, pour la première fois depuis un certain temps, espérer une relance économique. Celle-ci est encore fragile bien entendu et devra être confortée par une compétitivité maintenue, voire accrue, de notre économie; elle indique cependant qu'une amélioration est en cours, qui, malheureusement, ne se traduira pas immédiatement par une baisse du chômage.

C'est après avoir tracé ce contexte général, que le ministre des Finances a donné des indications sur la politique qui doit être menée et qui, d'après M. Eyskens, repose sur deux piliers: d'une part, la réduction du déficit de nos finances publiques — j'y reviendrai plus longuement tout à l'heure, sur la base de l'exposé de Vice-Premier ministre et ministre du Budget — et, d'autre part, la nécessité d'une relance économique.

Un débat particulièrement intéressant — M. Van houtte en parlera à cette tribune — a eu lieu ensuite concernant les échecs, soulignés par M. Eyskens, de la politique keynésienne, autrefois appliqués dans beaucoup de pays, particulièrement en Belgique et dont M. de Wasseige a contesté certaines descriptions, estimant qu'il s'agissait d'une caricature de cette politique.

M. Eyskens a souligné, et il est intéressant de le relever, qu'une politique non nuancée de ce genre produit des effets pervers, qui se sont manifestés dans notre pays notamment par une augmentation des taux d'intérêt, par la fuite de l'épargne et des capitaux.

M. de Wasseige. — Il n'y a pas eu de diminution de l'épargne!

M. Desmarests. — C'est en tout cas ce qu'a affirmé M. Eyskens, mais je nuancerai ma pensée en disant que nous avons effectivement assisté à une augmentation de l'épargne, mais que cette augmentation s'est traduite dans notre pays par une fuite des capitaux.

Ceci étant dit, je reprends l'énumération des effets pervers d'une politique keynésienne: ils se manifestent par une augmentation de la pression fiscale et parafiscale, par une inflation latente, par une destruction de l'emploi plutôt que par une augmentation de celui-ci — ce qui

est tout le contraire des résultats escomptés d'une politique keynésienne —, par une faiblesse chronique de notre monnaie, dont nous avons apprécié les effets dans les années précédentes et, enfin, par un déficit commercial.

Tels sont les effets pervers que nous avons constatés dans notre pays. Ils ont engendré une explosion de la dette publique assortie du phénomène «boule de neige» que vous connaissez, ce qui a porté notre dette publique à 103,5 p.c. du PNB et même, selon la CEE, à 118 p.c.

M. Eyskens a également souligné que, de 1982 à 1985, nous avons connu une baisse de 34,7 p.c. à 31,1 p.c. des dépenses hors dette publique, ce qui reflète un certain effort de contraction de l'ensemble des dépenses de l'Etat.

C'est dans ce contexte que se situe le problème précis du budget des Voies et Moyens qui a fait l'objet d'un exposé en quatre points du Vice-Premier ministre et ministre du Budget.

En premier lieu, il a répondu à la question de savoir pourquoi le dépôt de ce budget avait connu un tel retard. Le ministre a évoqué différentes raisons que vous connaissez et qui tiennent au calendrier politique, aux élections, aux discussions sur les pouvoirs spéciaux, etc. J'estime important de souligner que, comme l'a déclaré le ministre du Budget, «grâce» à ce retard — veuillez excuser l'expression —, le gouvernement a pu empêcher que les crédits provisoires soient entamés sur les bases antérieures. Autre conséquence: le plan de Val-Duchesse, intervenu par la suite, a permis de réduire le déficit du budget des Voies et Moyens, non plus au chiffre de 640 milliards prévu au départ, mais bien au chiffre que vous connaissez et qui se situe actuellement à 567,6 milliards, ou 11,5 p.c. du PNB.

En deuxième lieu, le ministre s'est exprimé à propos de la philosophie de ce budget. L'objectif principal est de réduire le solde net à financer à 8 p.c. du PNB en 1987, sur la base d'une non-augmentation supplémentaire de la pression fiscale, à l'opposé de ce que stipulait la loi dite «Grootjans».

Le résultat est atteint uniquement par une diminution des dépenses et, plus singulièrement, par des assainissements structurels.

Le but du plan d'assainissement est d'aboutir, au maximum des possibilités permises par le calendrier, à 8 p.c. du PNB en 1987, et, ultérieurement, à 7 p.c.

Telle est la philosophie principale de ce budget de 1986.

En troisième lieu, quelle méthode a-t-on employée pour établir ce budget?

Parti d'abord des chiffres établis par le gouvernement précédent, notamment par les ministres du Budget, sur la base d'une politique inchangée au cours de l'année dernière et avant même la dissolution des Chambres, on a ensuite rebudgétisé — fait suffisamment rare pour être souligné — des dépenses autrefois débudgétisées pour 25,1 milliards. Enfin, on a arrêté, pour 1987, des dépenses en hausse de 2 p.c. qui se ventilent de la manière suivante: 1,5 p.c. d'inflation, prévision raisonnable puisque nous sommes, à l'heure actuelle, en dessous de un pour cent, et une augmentation, traditionnelle dirai-je, de 0,5 p.c.

Par ailleurs, on a tenu compte d'une diminution normale des taux d'intérêt, sans effort supplémentaire. Mais nous y reviendrons. Les dépenses de capital restent au même niveau, et l'on a même introduit, dans les prévisions pour 1987, une série de dépenses supplémentaires, d'environ 12,849 milliards.

Tous ces éléments ont conduit à un montant de 637 milliards, soit 12,5 p.c. du PNB. C'est là, et sur quelques adaptations moins importantes, sur lesquelles je ne m'attarderai pas, qu'a porté l'effort de Val-Duchesse permettant de ramener le déficit à 567,6 milliards, soit 11,5 p.c. du PNB pour 1986.

Ce plan de Val-Duchesse, vous le connaissez tous. Il porte sur 195 milliards dont 83,7 milliards concernent une série de dépenses récurrentes, qui auront un effet bénéfique sur tous les budgets des années ultérieures, et 58,8 milliards qui auront un effet de croissance, les économies augmentant avec les années à venir.

La diminution de la dette publique est également escomptée par une réduction naturelle de 30 milliards et par des recettes supplémentaires, de 13 milliards prévues dans le projet de loi fiscale que vous avez voté la semaine dernière.

Qu'il me soit permis d'émettre une remarque personnelle. Peut-être, monsieur le Vice-Premier ministre, à la suite des récentes décisions du gouvernement, en matière d'enseignement notamment, et, d'une manière plus générale, monsieur le Premier ministre, anticipant les décisions que

vous avez à prendre encore cette semaine, comme vous vous y êtes engagé, peut-être pourrez-vous nous dire au cours de ce débat, tenant compte de toutes ces décisions et des modifications survenues sur certains points, si l'objectif des 195 milliards sera atteint dès à présent, pour l'année 1986.

J'ajoute que le ministre du Budget a proposé la réunion de la commission des Finances si elle le souhaite, dans le courant du mois de septembre, afin que ses membres puissent vérifier si toutes les décisions indiquées aux pages 114 à 117 du rapport de la Chambre et qui ont un effet sur 1986, sont bien réalisées, à tout le moins dans leur ensemble. Si votre commission le souhaite, nous disposerons ainsi, dès le mois de septembre prochain, d'une espèce de *budget control* avant la lettre pour l'année 1986. Cette première mérite d'être soulignée et nous en remercions le ministre du Budget.

Parmi les modifications apportées aux instruments budgétaires, deux d'entre elles ont retenu mon attention. Des circulaires administratives avaient déjà été établies, nous en avons parlé à l'occasion de l'examen du projet de loi contenant les crédits provisoires; elles ont pour but de limiter, voire de supprimer les transferts de budget de 1985 à 1986.

Deux décisions extrêmement importantes sont tombées à Val-Duchesse car elles portent sur l'avenir et les méthodes de travail au sein du gouvernement.

Dorénavant, l'administration ne peut plus, et sous aucun prétexte, effectuer des dépenses supplémentaires au crédit d'un budget approuvé, même s'il s'agit de dépenses fixes. Cette décision, importante je le répète, doit permettre d'éviter les dérapages budgétaires supplémentaires que nous avons connus dans le passé.

Aucune dépense, en dehors des crédits budgétaires approuvés, ne peut être effectuée dans l'approbation conjointe des ministres des Finances et du Budget.

Voilà deux mesures structurelles dans les méthodes budgétaires qui doivent permettre d'éviter désormais tout écart dans certains départements.

Enfin, le ministre a donné quelques indications relatives au budget 1985, quant aux ordonnancements qui ont dépassé de 5,5 p.c. les chiffres de 1984. Par ailleurs, pour les cinq premiers mois de 1986 les besoins nets à financer sont passés de 401 millions à 389 millions en 1985. Il s'agit donc d'une amélioration de l'ordre de 11,4 p.c.

Le gouvernement, par la voix des deux ministres concernés, a indiqué l'essentiel de sa politique qui, dans les circonstances présentes, revêt une importance particulière eu égard aux décisions prises ou à prendre et aux engagements d'améliorer dans une mesure non-négligeable la situation budgétaire dans notre pays.

Il me reste à vous entretenir d'un problème particulier qui a été soulevé en commission: l'inscription des droits de succession. Sur la base d'un amendement déposé par M. Hotyat, il a été procédé à une discussion générale, d'abord, et plus précise ensuite.

Diverses questions portant sur la réalité de cette inscription au bénéfice de la Région bruxelloise ont été posées aux ministres du Budget et des Finances. Les deux ministres ont indiqué que cette inscription devait être faite au budget de la Région bruxelloise à l'initiative de l'Exécutif bruxellois, dès que celui-ci aura examiné, aux termes de la déclaration gouvernementale, les plans d'assainissement des finances des communes bruxelloises et le plan de restructuration exigé de celles-ci. Dès le moment où l'Exécutif bruxellois, ou à défaut de consensus au sein de celui-ci, le gouvernement aura constaté l'exécution de ces deux décisions, la libération des droits de succession devrait pouvoir avoir lieu. Le ministre du Budget a fait part de son scepticisme sur la possibilité de le faire dès 1986. Mais il a indiqué aussi que, si cette libération ne pouvait se faire en 1986 pour les droits de succession afférents à cette année, elle pouvait éventuellement intervenir en 1987, ce qui n'empêchait pas la libération des droits de 1987. Il faut, bien entendu, que les deux conditions indiquées soient remplies.

Le ministre du Budget a bien voulu déclarer aussi — c'est important et cela n'avait pas été dit à la Chambre — que même si les deux conditions n'étaient pas remplies, le budget pouvait être élaboré avec en recettes les 2,4 milliards et en dépenses l'affectation de cette somme suivant les décisions de l'Exécutif bruxellois ou, à son défaut, du gouvernement tout entier, la libération n'intervenant qu'ultérieurement.

Nonobstant ces explications, M. Hotyat et consorts ont déposé un amendement qui indiquait — le texte en est repris au rapport — que «le produit des droits de succession perçus sur l'aire géographique de la Région bruxelloise est attribué à celle-ci à partir de 1986. Le montant

en est viré à un fonds à ouvrir à la section particulière du budget de la Région bruxelloise, en vue de son affectation aux dépenses de cette Région, en ce compris l'aide financière aux communes. Ce produit est arrêté à 2 milliards 443 millions de francs pour 1986, à titre provisionnel.»

Les auteurs de l'amendement justifiaient celui-ci par le texte de la déclaration gouvernementale, mais sans prévoir — ce qui est leur droit — la réalisation des deux conditions particulières, dont j'ai parlé, pour la libération de cette somme. Cet amendement a été rejeté majoritairement contre opposition. Il sera probablement redéposé en séance publique et nous aurons à nous prononcer à son sujet.

Voilà le rapport que je tenais à faire sur une partie à tout le moins des travaux de la commission des Finances. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van houtte, rapporteur.

De heer Van houtte, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, voor ik namens de commissie voor de Financiën — en in samenspraak met mederapporteur, collega Desmaretts, die ik bij deze wens te danken voor de uitstekende verstandhouding — verslag uitbreng over de algemene bespreking van onderhavige wetsontwerpen, de besprekingen over de problematiek van het Brusselse Gewest uitgezonderd, zoals u zoeven hebt vernomen, wil ik de diensten van de Senaat danken voor hun uitzonderlijke ijver. Het is inderdaad slechts door de zeer efficiënte inspanningen van de dienstverantwoordelijken en hun medewerkers mogelijk geweest het verslag van de Rijksmiddelenbegroting in een zo kort tijdsbestek aan de openbare vergadering van de Senaat voor te leggen.

Voor de goede orde, en resulterend uit het feit dat het verslag chronologisch is weergegeven, zij het mij toegestaan een onderscheid te maken tussen de uiteenzettingen gericht aan, enerzijds, de minister van Financiën en, anderzijds, de minister van Begroting.

De opmerkingen gemaakt aan de minister van Financiën zijn hoofdzakelijk terug te brengen tot volgende hoofdlijnen: ten eerste, de begrotingsopstelling en begrotingsfilosofie van de rijksmiddelen 1986; ten tweede, de gevolgen ervan op het fiscale vlak; ten derde, de gevolgen ervan op het monetaire vlak; ten vierde, de gevolgen ervan op de buitenlandse handel en, ten vijfde, op de tewerkstelling. Tenslotte werd nog even aandacht besteed aan de indiening van de begroting 1987.

Inzake de begrotingssamenstelling als dusdanig wil ik, voor de cijfergegevens van uitgaven en inkomsten, verwijzen naar de tabellen en toelichtingen van zowel het kamer- als het senaatsverslag. Volledigheidshalve moet ik de opmerking van de minister vermelden. Hij stelde dat de macro-economische groei-hypothese, door de regering na het Sint-Annaplan aangehouden, die is van de economische begroting van februari 1986, dus nog vóór de volle weerslag van de olieschok en de daling van de dollarkoers.

Enkele commissieleden gingen ervan uit dat de voorgestelde begroting geen waarborg inhield om de openbare schuld doeltreffend in te dijken noch om de deflatoire trend op een efficiënte wijze te stoppen. Meer aandacht werd gevraagd om de Keynesiaanse theorie aan de huidige structuren aan te passen. De minister repliceerde hierop dat de economie sinds Keynes sterk is geïnternationaliseerd. België is een open economie bij uitstek met de daaruitvolgende risico's voor lekken die het multiplicatoreffect van de overheidsuitgaven aantasten. Na de reeds genomen maatregelen inzake competitiviteit is het de beurt aan ondernemers en vakbonden om de competitiviteit te waarborgen.

Verschillende leden haalden ook het probleem van de debudgettering aan. Zowel in de algemene toelichting als in onderhavig verslag werd een zeer omstandig antwoord gegeven. Zo werden in de rijksschuld, naast de leningen van Staat tot Staat, onder andere ook opgenomen de leningen van het Wegenfonds, van het Fonds voor industriële vernieuwing, de leningen van het Brusselse Gewest en de overgenomen schulden van de nationale sectoren.

Tenslotte werd er door een lid op gewezen dat bij de opstelling van de Rijksmiddelenbegroting 1986 een aantal gegevens werden gebruikt die zijn achterhaald; inzonderheid dacht hij aan de dollarkoers en aan de olieprijs. De vraag is dus of, zo er geen olieschok zou zijn geweest, een ander beleid zou zijn gevoerd. De minister verduidelijkte dat de besparingen wellicht meer in de tijd zouden zijn gespreid. Hij acht de hypothese van een drastische olieprijsstijging voor de jaren 1986 en 1987 zeer onwaarschijnlijk.

Wat de repercussies op het fiscale vlak betreft, werd door een lid de vraag gesteld met hoeveel de opbrengsten sedert 1982 zijn gedaald als

gevolg van de deglobalisering van de inkomsten. De minister verklaarde voorstander te zijn van een globalisering van de inkomens. Hij verwees ter zake naar de *ratio legis* van de wet van 1982, die gebaseerd is op de veronderstelling dat de gemiddelde belastingdruk de 50 pct. niet zou overschrijden. In de feiten is evenwel een andere evolutie vastgesteld. Tengevolge van de overdreven belastingdruk is er een trend naar deglobalisering van de inkomensgroei. In dit kader werd eraan gerefereerd dat de beslissing van de vorige regering om de roerende voorheffing bevrijdend te maken slechts een bevestiging was van een praktijk. Dit is, aldus de minister, een feitelijke vaststelling zonder een oordeel te vellen over de toestand. Voorts werd gesteld dat een belasting op het kapitaal meerdere bedenkingen oproept. Het veronderstelt allereerst het bestaan van een vermogenskadaster. Bovendien zijn er in België de relatief hoge successie- en registratierechten. Tenslotte is er door het open karakter van de Belgische kapitaalmarkt een gevaar van kapitaaluitvoer met deflatie tot gevolg.

Een lid stelde dat de voorgestelde sanering niet te drastisch is, doch dat het communautaire aspect van de problematiek ten onrechte wordt miskend. In verband met de fiscale bevoegdheid van de Gewesten maakte de minister een onderscheid tussen de drie soorten middelen: de dotaties, de *ristorno's* en de eigen fiscaliteit. De minister was tegen een volledige vrijheid en willekeur ter zake. Om fiscale distorsies te vermijden, pleitte hij voor opcentiemen met aparte aanslagbiljetten per gewest. Het zou moeten gaan om een vermindering van nationale belastingen, samen met een overdracht van bevoegdheden.

Wat het monetaire onderdeel van de Rijksmiddelenbegroting betreft, werd eerst gewezen op de negatieve tendens van onze munt. Een lid vroeg welke steunmaatregelen reeds genomen zijn of zullen worden genomen. De minister verklaarde dat er geen enkele ondersteuning van de frank is geweest. Een eventuele zwakte van de Belgische frank is te wijten aan twee factoren: allereerst is er de sterke Duitse mark en, ten tweede, is er, onder andere naar aanleiding van de vakantie, een kapitaaluitvoer van particulieren, die in brutotermen de 100 miljard Belgische frank overschrijdt. Een bijkomende oorzaak is het gevolg van de roerende voorheffing die beleggingen in onder andere Duitsland en Nederland aantrekkelijker maken.

Tevens werden vragen gesteld voor de vermindering van de lasten die volgen uit de openbare schuld. Met betrekking tot die schuld werd eraan herinnerd dat de voluntaristische maatregelen geen weerslag hebben op de rentelasten in 1986. De vermindering van de interestlasten van de Rijksschuldbegroting, die vastgesteld is sinds de eerste ramingen van de begroting 1986 in het voorjaar 1985, namelijk van ongeveer 480 miljard tot 428 miljard, zijnde de laatste raming van mei 1986, is louter het gevolg van een spontane rentedaling. Tevens werd door de minister op de noodzaak gewezen van een omzichtige aanpak om rentestijgingen te vermijden. Zo werd herinnerd aan de toch reeds energieke aanpak van het probleem van het bankconsortium met betrekking tot de RTT-lening tegen 7,25 pct. en het niet-afsluiten van de staatslening begin juni wegens de voorgestelde rentevoeten die te hoog bleken te zijn.

Een lid bracht de bedragen ter sprake die als commissie worden uitbetaald aan financiële tussenpersonen voor de uitgifte van leningen. Blijks verstrekte gegevens zou in 1985 het totale bedrag van de commissielonen 8,7 miljard zijn geweest. Na de eerste zes maanden van 1986 belopen ze 3,8 miljard. Voor het gehele jaar zal dit bedrag afhangen van het feit of de Staat al dan niet openbare leningen op lange termijn zal uitschrijven om zijn deficit te financieren.

Tenslotte werd er door een lid nadere verduidelijking gevraagd over de winsten van de banken, inzonderheid wat de nettorentabiliteit is in verhouding tot de eigen middelen en wat de eigen middelen van de banken in verhouding tot hun omzet vertegenwoordigen. In verband met de rentabiliteit van de Belgische banken, vergeleken met die in het buitenland, merkte de minister op dat de vrij hoge rentabiliteit van de Belgische banken ten opzichte van hun eigen middelen, toe te schrijven is aan het feit dat die middelen, in vergelijking met het buitenland, slechts een bescheiden deel uitmaken van het werkkapitaal van de Belgische banken. Overigens zou deze rentabiliteit vaak lager liggen dan de rentabiliteit van de eigen middelen in de grote sectoren van de Belgische economie. Ter zake moge ik nog verwijzen naar de in het verslag opgenomen tabellen.

Een ander belangrijk discussiepunt betrof de evolutie van de buitenlandse handel. Geconstateerd werd dat de groei van de wereldhandel momenteel minder sterk is. Inzake onze buitenlandse handel in het bijzonder stelde de minister dat de competitiviteit een aangelegenheid bij uitstek is van de sociale partners. In dit verband werd er nogmaals aan herinnerd dat de weerslag van het gesprek met de sociale partners

de gewenste besparing van 195 miljard niet kan wijzigen, en dat aldus slechts de modaliteiten kunnen worden besproken.

Wat de tewerkstelling betreft, waren twee thema's aan de orde: de T-zones en de jeugdwerkloosheid. Betreffende de budgettaire kostprijs van de T-zones, de vestiging van de bedrijven en het aantal arbeidsplaatsen werd door de minister verwezen naar het kamerverslag. Wat de tewerkstelling van de jongeren betreft, werd door een lid vragen gesteld over de verschillende tewerkstellingsprogramma's, zoals de stages, BTK, Dac, tewerkgestelde werklozen en halftijdse betrekkingen.

De aandacht van de commissieleden werd gevestigd op het ter zake in het kamerverslag opgenomen cijfermateriaal waaruit moet blijken dat er verschillende evoluties zijn van de jeugdwerkloosheid al naargelang van het gewest. Zo is er een sterke daling van 20 pct. in twee jaar tijd en van 30 pct. in drie jaar tijd in Vlaanderen vast te stellen, terwijl de daling in de twee andere gewesten niet significant is. Wat tenslotte de schepping van 50 000 nieuwe banen betreft, werd door de minister gesteld dat eerst het resultaat van de onderhandelingen tussen vakbonden en patronaat moest worden afgewacht.

Om het gedeelte van de algemene bespreking dat plaatsvond in aanwezigheid van de minister van Financiën af te ronden, zij nog vermeld dat, in antwoord op een vraag in verband met de kalender voor de opmaak van de begroting van 1987, werd beklemtoond dat het de bedoeling is van de regering, in september eerstkomend definitieve beslissingen te nemen. De bilaterale vergaderingen met de departementen zouden reeds aan de gang zijn.

Een tweede reeks vragen waarop Vice-Eerste minister Verhofstadt antwoordde had voornamelijk betrekking op, ten eerste, de begroting als dusdanig; ten tweede, de onderwijsproblematiek; ten derde, de tewerkstelling en, ten vierde, de rijkswacht.

Vanzelfsprekend zijn andere min of meer punctuele problemen evenzeer aan de orde geweest, doch ik moge hier — zoals bijvoorbeeld voor de vragen en antwoorden met betrekking tot het kanaal van het Centrum en/of de financiële lasten van de gemeenten — naar het verslag verwijzen.

Wat de begroting betreft, hadden verschillende leden vragen over de laattijdige indiening van de begroting, de uitgangspunten van de regering bij het opstellen van de begroting, het uitblijven van tastbare resultaten en de te verwachten investeringen. Tijdens de commissiebespreking heeft de minister van Begroting meer dan eens beklemtoond dat hij de mening was toegedaan dat het beter was eerst een spaarplan op te stellen en pas daarna een begroting in te dienen. Een omgekeerde werkwijze, met andere woorden een vroegere indiening van de Rijksmiddelenbegroting, zou hebben geleid tot een veel groter deficit in 1986.

Wat de uitgangspunten van de regering bij het opstellen van dit begrotingsontwerp betreft, stipte de minister aan dat de regering is uitgegaan van behoudsgezinde en aldus, volgens hem, realistische uitgangspunten. Zo werd de goei van het bruto nationaal produkt in volume voor 1986 op 1,3 pct. geraamd en voor 1987 op 2,2 pct. De inflatie werd voor de jaren 1986 en 1987 respectievelijk geraamd op 2,5 en 1,5 pct. De prijs van een vat ruwe petroleum werd geschat op 24 dollar, terwijl voor de waarde van de dollar een bedrag van 50 frank werd vooropgesteld. Voor de interestvoeten, tenslotte, werd voor 1986 9 pct. en voor 1987 8,8 pct. vooropgesteld. Dat de ontvangsten ten opzichte van 1985 met slechts 53 miljard toenemen, is te wijten aan de lage inflatie en het impact van de wet-Grootjans. Niettegenstaande voor de begroting 1986 nog steeds rekening wordt gehouden met een elasticiteitscoëfficiënt van 1,2, zal voor het begrotingsjaar 1987 een gedifferentieerde reeks van elasticiteitscoëfficiënten in aanmerking worden genomen.

Tot daar de begrotingsopstelling. In de commissie ging eveneens heel wat aandacht uit naar de resultaten die met deze Rijksmiddelenbegroting worden beoogd. In antwoord op verschillende sprekers, die beweerden dat de vorige saneringsplannen weinig resultaat hebben opgeleverd, antwoordde de minister van Begroting dat de saneringsplannen in het verleden wel resultaten opleverden, doch dat een groot deel van de inspanningen direct weggewerkt werd door de vlucht van de interestlasten. Volgens de minister kan men vaststellen dat saneringen van 40 à 50 miljard per jaar de zaak niet oplossen en dat, wil men de problemen grondig oplossen, er een schokopratie uitgevoerd moet worden, zodat het zelfvoedend karakter van de interestlasten wordt doorbroken.

Het goedgekeurde spaarplan wil met deze betreurenswaardige begrotingstraditie breken. Dit is volgens de minister mogelijk omdat volgende technieken worden gehanteerd: het huidige saneringsplan van de overheid grijpt in essentie in langs de uitgavenzijde; de *zero base budgetting* wordt toegepast, waardoor de belangrijkste begrotingsposten systema-

tisch worden onderzocht in alle begrotingen; de accenten worden gelegd op mechanismen met duurzame effecten.

Terug het Sint-Annaplan als voorbeeld genomen, moet men constateren dat er in de 194,8 miljard uitgavenverminderingen liefst 142,5 miljard structurele uitgavenbesparingen ingecalculeerd zijn, waarvan 83,7 miljard met een permanent karakter en 58,8 miljard met een groeiend karakter.

Uit al het voorgaande en met de studie van Professor Moesen *De publieke voorzieningen, welvaart, politiek en sanering* als leidraad, weert de minister van Begroting de kritiek als zou er sprake zijn van een blinde sanering. Integendeel, er werden geen lineaire of globale verminderingen toegepast: op basis van gefundeerd onderzoek werden heel specifieke besparingsvoorstellen gedaan ten einde een zo evenwichtig mogelijk besparingspakket op te bouwen.

Tenslotte nog een woord over de investeringen. Volgens de minister van Begroting blijft de saneringsinspanning op het gebied van de investeringen binnen het theoretisch referentiekader. Bij vergelijking van de cijfers van de overheidsinvesteringen in verschillende landen, zoals in het kamerverslag opgenomen, dient te worden vastgesteld dat het investeringsniveau in België vele jaren te hoog is geweest. Door de saneringen die de regering nu heeft uitgevoerd, zal het investeringsniveau van België meer in de lijn komen te liggen van de andere Europese landen.

Naar de onderwijsproblematiek ging heel wat aandacht.

Vooraf zou ik, wat de evolutie van de begroting van de ministeries van Onderwijs en de evolutie van het studentenaantal betreft, willen verwijzen naar de tabellen opgenomen in het verslag. Bijkomende discussiepunten waren de rationalisatieproblematiek van de universitaire instellingen, het totale besparingspakket van 21 miljard op het onderwijs als dusdanig en het verschil in inschrijvingsrecht volgens de gemeenschappen.

Wat het verschil in inschrijvingsgeld volgens de gemeenschappen betreft, gaf de minister toe dat in het oorspronkelijke regeringsontwerp de beslissing aan de gemeenschappen werd overgelaten, maar dat uiteindelijk geen enkele verplichting is opgelegd. Elke universiteit beslist autonoom. In de praktijk hebben de universiteiten van elke gemeenschap wel onderlinge akkoorden gesloten.

Wat de maatregelen tot rationalisatie van de universitaire instellingen betreft binnen een meerjarig hergroeperingsplan gespreid over zeven jaar, sprak de minister van Begroting de bewering tegen als zou de regering de intentie hebben om de kleine universiteiten te laten verdwijnen. Evenwel kan men de vraag stellen of België werkelijk nood heeft aan 17 universitaire centra. Het voorgelegde plan heeft, aldus de minister, niet tot doel het aantal centra te verminderen maar wel de taken te hergroeperen en de specialiteiten per centrum bijeen te brengen.

Op de vragen van een lid of de besparing van 21 miljard op het onderwijs in 1987 behouden blijft en of dit bedrag alleen op 1987 ofwel op 1986 en 1987 slaat, antwoordde de minister dat de begrotingsinspanning voor 1987 uiteraard 21 miljard bedraagt.

Om dit tweede hoofdstuk af te sluiten, wil ik nog even in het kort de problematiek van de tewerkstelling van de jongeren en de vastleggingskredieten van de rijkswacht behandelen.

Een lid merkte op dat daling van de werkloosheid met 9 000 eenheden uitsluitend toe te schrijven zou zijn aan de toename van het deeltijds werken, inzonderheid in de parallelle arbeidscircuits. De minister wees erop dat het inderdaad juist is dat er in 1985 een toename is vastgesteld in het aantal opslorplingsprogramma's, maar dat er ook nog andere factoren een rol speelden. Zo bijvoorbeeld was er een stagnatie, zelf een daling van het aantal personen werkzaam in de openbare diensten en nam de reële creatie van arbeidsplaatsen in de privé-sector toe.

Wat tenslotte de stijging van de vastleggingskredieten van de rijkswacht betreft, werd door de minister gezegd dat in het kader van de verhoging van de veiligheid van de burgers overgegaan werd tot, primo, de verhoging van het effectief van de manschappen en dat, secundo, de toelating werd verleend voor de modernisering van de uitrusting. De uitvoering van deze beslissing brengt vanzelfsprekend een flinke stijging van vastleggingskredieten voor 1986 en 1987 met zich, alhoewel moet worden gesteld dat de meeruitgaven reeds voor een groot gedeelte op de begroting van Landsverdediging zouden worden gecompenseerd. Zoals uit de bijgevoegde tabellen kan worden opgemaakt, werd deze compensatie ook al in de begroting 1986 gerealiseerd.

Tot zover de algemene bespreking.

Dan was er de bespreking van de artikelen. De artikelen 1 tot 4 van de Rijksmiddelenbegroting werden aangenomen met 13 tegen 9 stemmen.

Bij artikel 5 werden twee amendementen ingediend. Een eerste strekte ertoe de opbrengst van het kijk- en luistergeld op te splitsen naar rata van 2 544 miljoen voor de Franse Gemeenschap en 3 986 miljoen voor de Vlaamse Gemeenschap. Dit amendement werd verworpen met 15 tegen 4 stemmen, bij 2 onthoudingen. Een tweede amendement strekte ertoe paragraaf 1 van artikel 5 te vervangen. Dit amendement werd verworpen met 17 stemmen tegen 1 stem, bij 4 onthoudingen.

De artikelen 5 en 6 van het ontwerp werden aangenomen met 13 tegen 9 stemmen. Een laatste amendement strekte ertoe een nieuw artikel 6bis aan het ontwerp van wet toe te voegen, hoofdzakelijk met het doel de opbrengst van de successierechten, geïnd op het grondgebied van het Brusselse Gewest, aan dit gewest toe te kennen vanaf 1986. Daarover heeft mijn collega-rapporteur, de heer Desmarests, het reeds gehad. Dit amendement werd verworpen met 14 tegen 4 stemmen, bij 4 onthoudingen. Artikel 7 en de tabel, alsmede de artikelen van de Rijksschuldbegroting en de tabel werden aangenomen met 13 tegen 9 stemmen.

Om te eindigen, vermeld ik nog dat de Rijksmiddelenbegroting en de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1986 in hun geheel werden aangenomen met 13 tegen 9 stemmen. Tenslotte werd het verslag goedgekeurd met 17 stemmen, bij 1 onthouding. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à M. Lallemand.

M. Lallemand. — Monsieur le Président, le discours que je ferai ne sera que d'un intérêt limité. Nous sommes, en effet, condamnés, je le crains, à une répétition presque infinie des thèses et des arguments qui ont été développés en novembre 1985, en mars, en mai, en juin et en juillet 1986. Nous avons déjà exprimé de nombreuses idées qui seront répétées au cours de ce débat, cela parce que le gouvernement a avancé avec une lenteur incomparable.

Au moment où nous débattions de la deuxième déclaration gouvernementale en mai 1986, le gouvernement n'avait pas encore arrêté tous les points de son programme. Après sept mois, il se divisait encore, notamment sur l'enseignement. Deux mois plus tard, cette discussion n'était pas encore terminée. Les Chambres ont voté la confiance sans attendre le résultat d'une concertation qui, au demeurant, n'a pas abouti. Lorsque le budget fut adopté à la Chambre, voici quelques jours, le gouvernement ne s'était pas encore mis d'accord sur l'essentiel, notamment en matière d'enseignement, et il allait de réunion en réunion. Il s'est concerté à plusieurs reprises pour aboutir, semble-t-il, à un accord dont on ne connaît pas encore les tenants et les aboutissants, mais dont on peut penser qu'il a été obtenu dans une grande confusion de chiffres et dans une incertitude considérable quant à sa réalisation.

Le monde politique assiste avec étonnement, parfois avec inquiétude, à ces tentatives de conciliation et de «réconciliation» qui n'aboutissent pas. Un pacte conclu est rapidement dénoué. Les journaux ont souligné à plusieurs reprises cette formidable incertitude qui pèse sur la cohésion gouvernementale. Le journal *Le Soir* écrivait: «Le gouvernement ne peut plus continuer à tourner autour de l'enseignement.» Mais il est évident qu'il ne s'arrêtera pas! On se trouve devant des accords très incertains.

Il y a quelques mois, j'avais rappelé le passage d'un ouvrage de M. Henrion. M. Henrion citait un observateur anglais qui, en 1983 déjà, comparait la politique gouvernementale belge à un pétrolier géant sur lequel les coups de barre n'ont aucun effet tant son inertie est grande. Le gouvernement belge est effectivement devenu un formidable organe délibératif.

En France, pays qui connaît aussi de nombreux problèmes, le gouvernement se réunit une fois par semaine durant quelques heures. En Belgique, le Conseil des ministres se réunit continuellement: le vendredi, le mardi, parfois le samedi, avec un programme de plus en plus chargé. Cette évolution est tout à fait significative.

M. Desmarests. — La France ne connaît pas le même régime. Le gouvernement travaille par ordonnances à jet continu.

M. Lallemand. — Votre comparaison négative est tout à fait malvenue. Si le gouvernement français travaille par ordonnances, je me permets de rappeler que le gouvernement belge travaille par pouvoirs spéciaux. Vous avez précisément voté les pouvoirs spéciaux les plus longs de l'histoire de notre pays.

M. Péciaux. — C'est mal parti!

M. Lallemand. — Votre explication me paraît peu convaincante. Il faut, je crois, reconnaître ce problème, monsieur Desmarests.

M. Desmarests. — J'ai également connu quelques fameux marathons avec vos amis socialistes, n'est-ce pas, monsieur le Premier ministre ?

M. Martens, Premier ministre. — Oui, et sans résultat !

M. Collignon. — Il fallait prendre le temps nécessaire pour que vous compreniez, monsieur Desmarests !

M. Lallemand. — Les souffrances que vous avez, semble-t-il, endurées, vos collègues les voient, sous l'actuel gouvernement, se multiplier deux, voire trois fois, car il est incontestable que le mal ne fait qu'empirer. Si, comme disait M. Blanchot, « il y a un dialogue infini entre les hommes », le gouvernement est, quant à lui, en conclave perpétuel. Cette procédure est devenue, en Belgique, une structure permanente. Il est, en effet, manifeste que ce gouvernement prend davantage l'allure d'un parlement que d'un exécutif, précisément en raison de ces marathons et de ces concertations entre chefs de fractions politiques en l'occurrence, entre Vice-Premiers ministres. Un suspense permanent plane sur les délibérations puisque vous êtes tenus à la règle du consensus. Quelqu'un a pu affirmer, à ce propos, que le Premier ministre était le naufragé permanent du consensus.

Les problèmes qui se posent peuvent expliquer quelques caractéristiques de l'action gouvernementale.

Tout d'abord, l'inflation des programmes qui est le fait d'une méfiance structurelle à l'égard des partenaires. Plus rien, en effet, n'est laissé au hasard.

En outre, le gouvernement, précisément en raison de sa faiblesse structurelle, se voit contraint de recourir en permanence aux pouvoirs spéciaux et aux crédits provisoires ; il est, en effet, quasi certain que nous vivrons sous ce régime au cours de cette année.

Compte tenu de l'allure adoptée par le gouvernement, il faudra bientôt que le Premier ministre reçoive pouvoirs spéciaux pour décider en lieu et place de ses ministres ! Ce sera peut-être le seul moyen de « dégorger » un gouvernement enlisé dans une « déprime » politique.

Cette impuissance à décider, depuis près de huit mois, a également entraîné la désorganisation du travail parlementaire.

Nous avons connu, depuis quelques semaines, des incidents mineurs, j'en conviens, mais révélateurs d'un glissement qui s'opère dans nos institutions.

Au cours de longues séances de nuit à la Chambre, on a entendu, à propos du budget, des discours interminables qui, comme le disait Braque, « fatiguaient la vérité ». En effet. Mais on a également assisté, pour la première fois dans l'histoire parlementaire, à ce spectacle peu ordinaire : le Sénat et la Chambre des représentants ont délibéré concomitamment et publiquement sur un même projet de loi et ont revendiqué, en même temps, la présence du ministre des Finances. Cette situation ne s'explique qu'à raison de la tension résultant du retard mis, par le gouvernement, à déposer son budget, et du moment qu'il a choisi pour ce faire.

Vos déclarations à ce sujet nous ont également étonnés, monsieur le Premier ministre, vous qui, habituellement, vous montrez particulièrement soucieux des prérogatives parlementaires. Vous avez, en effet, déclaré dans le *Vrij Nederland*, que vous aviez choisi de déposer un budget et une loi fiscale à une période déterminée parce que, à ce moment-là, la répercussion d'un débat, dans l'opinion publique, serait sans effet puisque les travailleurs comme le personnel enseignant sont en congé.

C'est une déclaration étonnante, qui montre la dégradation des rapports entre le Parlement et le gouvernement. A partir du moment où l'on ne cache pas la manipulation qu'on fait du Parlement, il ne faut pas s'étonner du comportement de l'opposition et de sa résistance à une telle manœuvre. On peut comprendre son souci, fût-il inapproprié, fût-il inefficace, de rechercher le débat pour le déporter au moment où le gouvernement ne veut pas le tenir, c'est-à-dire à un moment où la parole parlementaire pourra avoir une certaine efficacité et connaître un certain retentissement.

Je l'ai dit, il y a dans le chef du gouvernement une volonté de décentrer le Parlement de la vie politique.

Les exemples sont nombreux, les uns majeurs, d'autres mineurs.

Parmi les exemples mineurs, signalons le fait que des ministres, et parmi les plus importants, se croient autorisés à communiquer à la presse l'intégralité du contenu d'une réforme qui doit être soumise au Parlement sans lui en réserver la primeur. C'est une évolution que vous avez d'ailleurs regrettée.

Voici une semaine, le Vice-Premier ministre et ministre de la Justice a fait à la radio une déclaration concernant le projet de loi portant des mesures fiscales, qui était précisément en discussion en commission des Finances. Il a agi sans se préoccuper des parlementaires avec lesquels il débattait. Il est passé, ce qui est caractéristique de la démarche de votre gouvernement, par-dessus le Parlement pour expliquer sa politique.

Autre exemple. Le Sénat est saisi du projet de loi modifiant certaines dispositions de la loi provinciale. Une majorité au Sénat a modifié certaines dispositions du projet déjà voté par la Chambre. Cette circonstance n'a manifestement pas plu à un autre Vice-Premier ministre, M. Nothomb, ministre de l'Intérieur. Curieusement, M. Detremmerie, représentant PSC, dépose à la Chambre une proposition de loi qui reprend les thèses qui ont la faveur du ministre Nothomb. Ce même ministre demande à la commission de l'Intérieur de la Chambre d'aborder l'examen de cette proposition de loi, alors même que le Sénat se trouve être saisi du projet du gouvernement. Des commissaires, non pas de l'opposition, mais de la majorité — MM. Suykerbuyk, De Loor et Tant — s'étonnent de cette procédure. Ils font remarquer que la discussion de la proposition est inopportune et estiment qu'il convient d'en différer l'examen. C'est le bon sens même, puisque le Sénat ne s'est pas prononcé sur le projet et qu'on ignore si l'amendement adopté par une majorité sera retenu. Mais le ministre estime — je lis le rapport de la commission de l'Intérieur — que « l'adoption de la proposition de loi par la Chambre constituerait, au contraire, une indication pour le Sénat ».

Voici donc qu'un ministre fait voter une proposition de la loi qu'il suscite pour influencer un vote au Sénat, en opposant ainsi, une fois de plus, les décisions des deux Chambres.

On ne peut mieux indiquer un certain mépris du bicaméralisme, en tout cas du bon fonctionnement du Parlement. Il faut mettre un terme à pareille dégradation des relations. Il est important qu'à la rentrée le Sénat et sans doute la Chambre se concertent avec le gouvernement sur l'organisation du travail parlementaire, sur les relations du Parlement avec le gouvernement, puisqu'un des objectifs que vous prétendiez, dans la déclaration gouvernementale, vouloir réaliser, était précisément de les améliorer.

Parmi les atteintes graves portées au fonctionnement du Parlement figurent incontestablement les pouvoirs spéciaux, dont on a déjà longuement parlé. La caractéristique de la politique du gouvernement, très semblable à celle des pratiques que j'ai relevées tout à l'heure, consiste à mettre le Parlement quasiment hors circuit puisque ce dernier légifère, confirme les arrêtés au moment où la politique est faite ; le Parlement n'est donc plus alors qu'une instance de ratification.

Ce glissement idéologique vers les pouvoirs spéciaux est d'autant plus inquiétant qu'il est accepté par l'opinion publique. Vous avez, en effet, réussi à convaincre celle-ci que les retards dans la confection des lois sont essentiellement imputables à un Parlement dont les lenteurs, dites-vous, sont trop grandes pour pouvoir agir rapidement. En fait, ces lenteurs sont, pour une large part, dues à un gouvernement qui, depuis dix mois, a pris tout son temps pour constituer un programme qui n'est peut-être pas encore tout à fait arrêté.

A plusieurs reprises, et notamment en mars, des parlementaires ont annoncé que ces pouvoirs spéciaux seraient les derniers. Il se sont mépris puisque deux nouvelles dispositions sont apparues dans la loi fiscale. Et voici que maintenant, fait étonnant au sujet duquel je souhaiterais vous interroger, le Vice-Premier ministre et ministre de la Justice envisage le recours à des pouvoirs spéciaux pour régler le problème des réfugiés politiques. Des journaux comme *Le Soir*, *La Libre Belgique*, *De Standaard*, ont reproduit cette information, qui mérite une explication de votre part, selon laquelle le Conseil des ministres réglerait par des arrêtés numérotés certaines questions relatives notamment au statut des réfugiés politiques en Belgique.

Cette nouvelle, que je trouve surprenante, est, je l'espère, inexacte.

Le ministre de la Justice a affirmé, notamment à la RTBF, que des dispositions seraient prises par arrêtés de pouvoirs spéciaux ; elles porteraient sur plusieurs réformes importantes de la loi sur les étrangers.

Première réforme : la reconnaissance des réfugiés politiques ne serait plus le fait du Haut-Commissariat de l'Onu, mais celui d'un commissariat général dépendant du ministre de la Justice. Deuxième réforme : une

juridiction nouvelle trancherait les recours. Troisième réforme: les modalités d'assistance aux réfugiés seraient modifiées, c'est-à-dire que les allocations aux CPAS pourraient se limiter à des secours essentiellement alimentaires. Quatrième réforme: un tri serait effectué à l'aéroport de Bruxelles-National et aux frontières, de façon à écarter les réfugiés qui ne seraient pas, selon les fonctionnaires des ministères de la Justice, des réfugiés politiques véritables.

Des questions doivent évidemment vous être posées, monsieur le Premier ministre, au sujet de ces informations. On peut se demander sur quelle base vous allez légiférer en cette matière par arrêtés numérotés, si telle est vraiment votre intention.

Il convient de souligner, à ce propos, que le retrait de compétence du Haut-Commissariat dans la procédure de reconnaissance du statut de réfugié constitue un recul. La Belgique a, en effet, «dénationalisé» la reconnaissance du statut de réfugié et l'a soustraite à la raison d'Etat pour la confier à une instance internationale. Les gouvernements précédents ont vanté le caractère internationaliste de cette réforme. Nous revenons en arrière.

En second lieu, les mesures annoncées ne peuvent manifestement pas être prises par pouvoirs spéciaux.

Sans doute invoquez-vous l'afflux des réfugiés à nos frontières. Il est vrai que des abus existent depuis longtemps, certainement depuis Martens V. Il est sans doute indispensable d'y remédier et de légiférer. Je n'en disconviens pas, mais il est incontestable que le retard mis à légiférer en cette matière est imputable au gouvernement. Une fois de plus, l'urgence invoquée est la conséquence d'une inertie du gouvernement. Le Parlement ne doit pas être accusé de vos défauts.

Enfin et surtout, dans une telle matière, les pouvoirs spéciaux sont totalement inadmissibles.

J'ai relu la loi d'habilitation du 27 mars 1986 sur les pouvoirs spéciaux qui permet au Roi de prendre toutes mesures utiles en vue de maîtriser, limiter ou réduire les dépenses publiques en modifiant les dispositions légales entraînant des dépenses à charge de l'Etat.

Je considère que vous ne pouvez pas vous fonder sur une telle disposition pour porter atteinte au statut des étrangers, d'abord parce qu'une loi de pouvoirs spéciaux est toujours de stricte interprétation, ensuite parce qu'il n'a jamais été envisagé, au cours de nos discussions, que vous puissiez modifier par pouvoirs spéciaux la loi sur le statut des étrangers. Si vous y recouriez, il s'agirait d'un abus manifeste.

La remarque que voici est plus déterminante encore: il est inadmissible qu'un gouvernement statue par voie de pouvoirs spéciaux sur une matière qui concerne les Droits de l'homme. Ce serait la première fois qu'une telle disposition serait prise par cette voie. L'asile politique est incontestablement lié aux Droits de l'homme et le refuge politique est fondé sur le souci de préserver des hommes et des femmes de la persécution politique. L'asile est un droit fondamental qui, en Allemagne, est inscrit dans la Constitution, et qui fait partie de ce qu'on peut appeler un «ordre public démocratique». Lorsque nous avons été confrontés au problème du terrorisme, la restriction de la reconnaissance du droit d'asile a été traitée par la voie législative et par des conventions internationales.

Un grand auteur français a rappelé récemment qu'il existe un principe inhérent à tout ordre social démocratique selon lequel les Droits de l'homme relèvent du domaine exclusif de la loi.

Du reste, notre propre Constitution prévoit en son article 128 que «tout étranger qui se trouve sur le territoire de la Belgique jouit de la protection accordée aux personnes et aux biens, sauf les exceptions établies par la loi», et non par arrêtés de pouvoirs spéciaux!

Autre remarque: M. Gol a annoncé la constitution d'une juridiction qui aurait le pouvoir de statuer sur des recours; cette juridiction administrative aurait l'obligation de motiver ses décisions et serait composée d'un magistrat, d'un avocat et d'un fonctionnaire du ministère de la Justice.

Il convient également de rappeler que la Constitution prévoit en son article 94 que «nul tribunal, nulle juridiction contentieuse ne peut être établi qu'en vertu d'une loi». Une telle habilitation au gouvernement pour constituer une juridiction de cet ordre fait encore totalement défaut.

En conclusion, si le gouvernement a l'intention, comme ce fut annoncé de manière à tout le moins équivoque et très ambiguë par le Vice-Premier ministre, de modifier le statut des réfugiés par voie de pouvoirs spéciaux, il violerait gravement les stipulations de la Constitution et les règles fondamentales de notre droit.

En conclusion, permettez-moi de vous poser plusieurs questions, monsieur le Premier ministre.

Quels sont les fondements des communiqués de presse quant aux pouvoirs spéciaux en la matière? Le Roi compte-t-il modifier notamment la loi du 15 décembre 1980 par pouvoirs spéciaux? Compte-t-il créer une juridiction de recours de la même manière? Compte-t-il modifier les articles 50, 52 et 53 de cette loi qui précisent que, lorsque des réfugiés font une déclaration dans certaines conditions de célérité et lorsque la Belgique est le pays de premier accueil, ils ne peuvent être refoulés du territoire belge ni faire l'objet de poursuites pénales?

Le ministre a déclaré, en sens contraire, que les compagnies d'aviation qui transporteront des réfugiés sans visa seront désormais sanctionnées lourdement. Il convient d'attirer l'attention sur le fait que, précisément, la plupart des réfugiés ne disposent pas de visa à raison même de la persécution dont ils font l'objet.

Ce sont là des questions essentielles et je souhaiterais que le gouvernement fasse la clarté sur ses intentions, car nous sommes dans l'incertitude quant à la portée exacte des déclarations du Vice-Premier ministre à la radio et à la presse.

Monsieur le Premier ministre, mes amis développeront, dans leur intervention, les raisons concrètes de notre opposition aux divers aspects de votre politique. Je me contenterai, quant à moi, de donner les raisons les plus générales qui justifient notre position.

La première est sans doute que le gouvernement ne jouit pas d'une crédibilité très grande en déposant son projet. En effet, il renouvelle, à une plus grande échelle, une politique qui, incontestablement, a échoué antérieurement. Il est d'ailleurs étonnant de lire — les rapporteurs ont omis, dans leur relation verbale, ce passage pourtant très significatif — ce constat d'un éminent spécialiste: «La Belgique reste confrontée à une corrélation angoissante. Le chômage est à peu près le plus élevé de l'Europe, avec l'Italie et l'Irlande. Le déficit public est le plus élevé, malgré la baisse des taux d'intérêt réels qui restent encore très élevés. La pression fiscale et parafiscale est la plus forte d'Europe. Notre reconversion industrielle est trop lente, notre croissance économique, inférieure à la moyenne européenne.»

Ce tableau saisissant par les raccourcis n'est pas le fait d'un membre de l'opposition, mais le constat du ministre des Finances de votre gouvernement...

M. Eyskens, ministre des Finances. — Il faut tout lire!

M. Lallemand. — Je peux lire tout le rapport si vous le voulez, mais ce qui importe, c'est que, ce constat, vous l'avez dressé. Sans doute trouvez-vous d'autres causes que nous à cette situation. Je ne dirai pas que vous avez prouvé que votre gouvernement était responsable de cet état de choses! Le rapport de la Chambre relate votre intervention de cette manière à la page 9. Si une erreur a été commise, vous feriez bien de la corriger et de demander qu'on rectifie toute relation de vos propos qui ne serait pas conforme.

M. Eyskens, ministre des Finances. — Je conclusais que le déficit public est l'une des causes fondamentales d'une série de déséquilibres. Tel était mon raisonnement. Je le répète, il faut tout lire.

M. Lallemand. — Je ne prétendrai pas que vous avez fait là un acte d'auto-accusation. Permettez cependant que l'opposition se serve de la description que vous donnez d'une économie qui est le résultat de quatre années et demie d'un gouvernement dont vous étiez ministre des Affaires économiques et dont vous êtes aujourd'hui ministre des Finances. Nous pouvons assurément tirer des conclusions quant à la crédibilité d'une politique qui, après quatre plans d'assainissement successifs et alors qu'il avait été annoncé qu'il serait porté remède au déficit des finances publiques, se trouve exactement au point de départ. En effet, en 1986, le pourcentage du solde net à financer est le même qu'en 1982, année où vous déclariez de façon péremptoire qu'en 1986, le solde net à financer serait réduit à 7 p.c. du PNB.

A première vue, il n'y a aucune raison évidente, aujourd'hui, d'établir avec une certitude suffisante que la politique d'hier sera plus efficace demain. Les chiffres que vous avancez ne sont pas certains. Les statistiques évoquées ne sont pas toujours évidentes. «Les statistiques sont souvent, aujourd'hui, la forme la plus sophistiquée du mensonge», a dit quelqu'un. Cela me paraît tout à fait exact. A la Chambre, M. Willockx a indiqué que le coût du chômage ne cesse de croître alors qu'on affirme officiellement que le nombre de chômeurs diminue, démontrant ainsi

que les statistiques du chômage sont fallacieuses; cette démonstration était révélatrice de la difficulté de tirer des chiffres, des conclusions claires et univoques.

Quoi qu'il en soit, la dette publique qui a doublé et qui bat tous les records aujourd'hui résiste manifestement à tous les plans d'assainissement. Il est étonnant que le gouvernement, qui traite cette dette publique depuis près de cinq ans, ne tire aucune leçon du passé.

Il m'est venu à l'idée que la dette publique était, pour citer un de ses aphorismes, comme la théière de Lewis Carroll. « Je n'ai pas brisé, disait-il, la théière que vous m'avez prêtée. D'abord, elle était déjà brisée quand je l'ai empruntée. Ensuite, ce n'est pas à moi qu'elle était prêtée. Enfin, quand je l'ai rendue, elle était intacte. » (*Sourires.*) La dette publique est semblable à cette théière. Elle nous revient intacte et le gouvernement fait semblant de ne l'avoir jamais traitée.

La deuxième raison de notre méfiance réside précisément dans la confusion idéologique qui caractérise les motivations du plan d'assainissement. Vous avez déclaré, à un moment donné, et c'est une phrase qui m'avait frappé, qu'en Belgique il n'y avait pas de véritable guerre idéologique, que les conflits de cet ordre étaient faibles. Vous avez répété de tels propos à un journaliste néerlandais. Vous avez en partie raison.

En apparence, le plan d'assainissement est neutre. Il donne satisfaction à diverses catégories de personnes; il est « lissé » à la manière des index; il amalgame des intérêts contraires, mais, en réalité, il suit une direction particulière. En d'autres termes, il fait l'objet d'une manipulation idéologique.

En mai dernier, j'ai indiqué que la politique du gouvernement mettait en œuvre la tactique des vases communicants; ce qu'on enlève, en fait, réellement à certaines catégories de citoyens, on le leur restitue en paroles ou par des promesses incertaines. On va, par exemple, licencier des milliers de personnes dans les services publics, mais le gouvernement exalte une politique de l'emploi sur laquelle il ne s'est pas encore clairement expliqué. Le gouvernement réduit les indemnités pour repos d'accouchement, il met à mal des indemnités des cohabitants, mais il affirme suivre une politique familiale et avoir de bonnes intentions à l'égard des familles. Le gouvernement déclare donner priorité à l'insertion des jeunes, mais il frappe d'un droit d'inscription l'enseignement de promotion sociale.

Il existe beaucoup d'exemples de cette confusion. Ainsi, vous prétendez renoncer à toute pression fiscale et parafiscale. Mais le Fonds des communes est amputé; les communes devront donc recourir à un accroissement de leur fiscalité. Elle porteront la responsabilité de votre politique.

En outre, fait plus significatif, le gouvernement prend des mesures qui affectent directement les revenus, mais en enlevant à celles-ci l'effet progressif de l'impôt, c'est-à-dire de justice sociale. Je citerai, par exemple, les retenues sur les allocations familiales, les réductions d'indemnités de maternité et de frais funéraires, la diminution des indemnités pour les cohabitants — j'en ai déjà parlé —, les augmentations de « minerval », les sauts d'index. Toutes ces mesures frappent sans proportionnalité véritable, parmi toutes les couches de la population, celles qui sont déjà particulièrement affectées.

Certaines mesures fiscales portent atteinte aux prépensionnés. Il faudra s'expliquer plus longuement sur la politique du gouvernement en matière de prépension. Après l'avoir prônée, le gouvernement fait marche arrière. Mais il sanctionne ceux qu'il a contribué à exclure du marché du travail. Les prépensionnés vont être douloureusement frappés par les mesures du plan de Val-Duchesse.

En même temps qu'il impose toutes ces restrictions à certaines couches de la population bénéficiant de revenus moyens ou faibles, ce programme diminue l'impôt des sociétés de 2 p.c., sans exiger de conditions particulières, telles que la création de nouveaux emplois ou l'obligation d'investir. Il favorise ainsi de façon absolument extraordinaire les actionnaires, c'est-à-dire une catégorie privilégiée de la population.

En matière de construction, l'augmentation de la TVA va frapper les citoyens par l'application d'un taux identique. Par contre, dans l'avenir, les déductions accrues des emprunts hypothécaires auront pour conséquence que plus les revenus seront élevés, plus les déductions seront intéressantes. Ici encore, il n'y a aucune proportionnalité dans l'effort, mais au contraire une progressivité dans les avantages à l'inverse de ce qui se passe en matière d'impôts. Et tout cela, au moment où le gouvernement décide de limiter ses moyens d'action pour combattre la fraude fiscale!

Nous nous sommes longuement expliqués à ce sujet lors du débat sur la Charte du contribuable.

Au moment où des efforts considérables sont demandés aux salariés de ce pays, est-il juste, admissible, que le gouvernement limite ses moyens d'action dans la poursuite de la grande fraude fiscale, la seule d'ailleurs concernée par la répression pénale? Seuls, en effet, les très grosses fraudes sont poursuivies. Nous avons pu constater que sur 800 000 redressements fiscaux par an, pratiqués par l'administration, seules 200 plaintes en moyenne étaient transmises au parquet. C'est dire la modération avec laquelle cette loi fiscale est appliquée!

Au moment même où vous imposez une telle politique d'austérité au pays, pourquoi fallait-il faire ce geste symbolique en faveur de quelques personnes qui causent aux finances de l'Etat des pertes considérables?

Monsieur le Premier ministre, il est une dernière raison pour laquelle notre groupe ne pourra vous accorder sa confiance. Nous sommes frappés par l'impuissance structurelle du gouvernement — ce n'est d'ailleurs pas le fait de celui-ci uniquement — à résoudre les problèmes communautaires. Il y a quelques mois, vous affirmiez que ces derniers avaient quelque peu quitté l'horizon politique. Vous disiez: « Il est frappant de constater qu'au moment où se manifestent des problèmes sociaux importants, les problèmes communautaires passent à l'arrière-plan. » Cette prévision n'était pas une prophétie, puisqu'elle vient d'être démentie par une série d'éléments tout à fait significatifs.

M. Geens, dans des déclarations qui ont fait beaucoup de bruit en Wallonie — croyez-le bien — a remis directement en question le principe de la solidarité nationale. Le CVP, dans un congrès, a relancé le débat institutionnel. Peut-être s'agissait-il de faire diversion? En tout cas, il a laissé planer des menaces sur les bourgmestres Thiry et Happart qui sont, en quelque sorte, tenus en réserve de la politique pour servir, le moment venu, de bouc émissaire au CVP.

Ce même CVP a souhaité des moyens financiers accrus pour les Régions et les Communautés. Nous nous accordons avec lui sur ce point, mais il en parle au moment où le gouvernement diminue leurs moyens d'action.

De heer Van In. — Het zijn allemaal papieren tijgers.

M. Lallemand. — C'est exact. Ces déclarations interviennent au moment où l'on diminue les moyens d'action des Communautés et des Régions et je dirai même, monsieur Van In, des Régions wallonne et bruxelloise plus particulièrement.

Je donnerai un exemple précis. Les mesures de Val-Duchesse ont atrophié le Fonds de rénovation industrielle, le FRI. Il se trouve que l'Exécutif flamand a largement utilisé le FRI, par exemple, pour les *Boomse Metaalwerken*. Il a bénéficié de 65 p.c. des moyens financiers de cet organisme. Maintenant, au moment où la Région wallonne devrait pouvoir recourir à ce Fonds de rénovation industrielle pour rénover son industrie, le gouvernement réduit le FRI à la portion congrue.

L'inégalité du traitement des Régions est un élément institutionnel des plus préoccupants. Je ne parlerai pas de la création de la Région de Bruxelles. Ce débat, sur lequel il y aurait beaucoup à dire, nous mènerait trop loin.

Depuis trois ou quatre semaines, dans les débats, tant à la Chambre qu'au Sénat, on n'a cessé de demander vainement au gouvernement des éclaircissements sur la nature de ses exigences en ce qui concerne l'octroi des droits de succession pour Bruxelles. Nous souhaitons savoir quelles étaient les conditions requises, dans les plans de restructuration et d'assainissement, pour que la Région bruxelloise puisse enfin bénéficier des 2,5 milliards de droits de succession.

Ce problème a fait l'objet de déclarations étonnantes et très précises de M. Simonet qui a dit qu'un peu d'argent contre un peu de garanties aux Flamands serait indigne; ce serait indigne, a-t-il dit, pour les uns, de l'exiger et, pour les autres, de l'accepter.

Mme Goor, dans une interview à *La Libre Belgique*, vient de déclarer: « Je suis formelle. Ces conditions supplémentaires du plan de restructuration ne sont pas liées à la libération des droits de succession. » Mme Goor s'avance beaucoup en disant qu'elle est formelle. Elle ajoute que ces conditions relèvent de la compétence du gouvernement et que pratiquer une espèce de chantage à la libération des droits de succession est

indigne. « J'aimerais que le gouvernement confirme, dit-elle, qu'il en est bien ainsi. »

Cette question, je vous la pose également. Voulez-vous dire, de la façon la plus claire, quelles sont, selon vous, les exigences du plan de restructuration ? L'octroi des droits de succession est-il lié ou non à des avantages de type communautaire à la Communauté flamande ? Si cette condition est exclue, nous pourrions croire quelque peu à la réalité des espérances exprimées tout à l'heure, notamment par M. Desmaretz. Sinon ces droits de succession n'arriveront pas de sitôt à la Région bruxelloise.

Il est clair, monsieur le Premier ministre, que votre gouvernement reste dominé par la problématique communautaire. Il a suffi qu'on puisse redouter que l'effort à fournir par la Communauté flamande soit en matière d'enseignement plus fort que celui de la Communauté française pour qu'automatiquement capotent tous les arrangements laborieusement dégagés et que les chiffres soient revus dans un sens défavorable à la Communauté française et, en particulier, à l'école officielle. Vous avez tourné le problème en entrecroisant les deux clivages fondamentaux de notre pays : le clivage gauche-droite au sens traditionnel du terme et le clivage Nord-Sud. De cette manière, vous avez pu apparement négocier un accord provisoire.

M. Van In. — Approuvez-vous les fraudeurs ?

M. Lallemand. — Ces marchandages difficiles, ces négociations ardues ne permettent pas au gouvernement d'aller très loin en matière d'enseignement. Les enseignants, du moins francophones, ont fait savoir qu'ils restaient mobilisés parce que les déclarations du gouvernement ne les avaient pas rassurés.

Un journal aussi proche du gouvernement que *La Libre Belgique* indique qu'il reste quelques dossiers sans solution : la conversion de la dette publique, la négociation avec les banques, le problème des cohabitants, les revendications de la CSC, la problématique médicale du ticket modérateur, la biologie clinique, le dossier des nominations à la tête des chemins de fer. On assiste, paraît-il, à une belle empoignade sur fond de querelles entre familles politiques et Communautés. Bref, l'incohérence continue, la division ne parvient pas à se réduire.

M. Martens, Premier ministre. — Il est exact que des décisions doivent encore être prises sur ces points avant les vacances.

M. Lallemand. — Bien sûr !

M. Martens, Premier ministre. — Cela ne veut pas dire que des difficultés se présenteront lors de la prise des décisions.

M. Lallemand. — Il se trouve que, depuis neuf mois, vous n'arrêtez pas de prendre des décisions qui se défont sans cesse.

M. Martens, Premier ministre. — Uniquement dans le secteur de l'enseignement, trente-quatre arrêtés royaux doivent être pris.

M. Lallemand. — Arrêtés royaux que vous allez prendre en plein mois d'août pour la rentrée de septembre, soit certainement avec deux à trois mois de retard pour l'organisation convenable d'une rentrée scolaire.

J'en arrive à ma conclusion. Ce qui me paraît le plus caractéristique de ce budget, et du programme qu'il sous-tend, c'est son manque « d'âme », c'est l'absence d'une perspective quelque peu enthousiasmante. Les problèmes politiques, sociaux et économiques ont été traités dans l'optique exclusivement matérielle d'une rigueur budgétaire, sans préoccupation manifeste d'un programme de qualité de vie. Ainsi, le problème de l'enseignement a été traité dans une optique exclusivement financière, sans considération véritable de l'intérêt pédagogique des élèves, sans programme de remplacement. Cette attitude vous a cruellement été reprochée par de nombreux professeurs, notamment de l'enseignement libre.

En d'autres termes, votre politique dans le secteur de l'enseignement, parce qu'elle n'a eu de souci que d'ordre économique, n'aura d'autre effet que le renforcement d'une ségrégation sociale entre les élèves par l'accroissement du coût des études et par l'augmentation des « minerval ». On n'aperçoit donc d'autre horizon que la montée d'un élitisme social dont le philosophe français Alain disait qu'il produisait sans doute de temps à autre de grands esprits issus du peuple, mais qu'il donnait ainsi un air de justice à l'inégalité.

Je ne contesterai pas que votre programme comporte des efforts louables — dont la réduction de la dette publique, effort incontestablement indispensable, difficile —, mais nous avons le sentiment que la majorité qui s'est tant divisée lors de la confection de ce projet se divisera encore sur sa réalisation. C'est ce qu'on peut déduire de la réaction d'un certain nombre de partenaires du gouvernement.

Nous pensons aussi que ce programme d'austérité a été pensé dans un cadre essentiellement monétariste, sous la prédominance de principes libéraux. C'est la raison pour laquelle nous ne cautionnerons pas une politique qui accroîtra les inégalités, réduira la solidarité sociale et accentuera le déséquilibre entre les Régions et les Communautés. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Wyninckx.

De heer Wyninckx. — Mijnheer de Voorzitter, wanneer wij sommige journalisten mogen geloven, dan slepen Kamer en Senaat zich uitgeput naar een welverdiende vakantie. Het werkelijke beeld is helemaal anders. Sinds het aantreden van Martens VI hebben Kamer en Senaat de regeringsverklaring, de volmachtwet, het Sint-Annaplan en het charter van de belastingontduiker behandeld en goedgekeurd, en daarmee: basta. Tijdens de regering-Martens V kwam alle kwaad voort uit de institutionele warboel, die Martens I had weten tot stand te brengen en die door alle daaropvolgende « Martensen » in hun toepassing werden ontkracht of politiek tenietgedaan. Kamer en Senaat weten toen hun slechte werking aan het dubbele maandaat en aan de volmachtregering. Vandaag hebben wij er naast deze beide erfzonden nog een derde bij. Het sociaal-economische en budgettaire slop, waarin Martens V het land heeft geleid, wordt nu de volgende hinderpaal voor ernstig parlementair werk. Dit is de voorbode van het einde van de rechtsstaat; dit is de Weimar-republiek.

De kritiek op het Parlement is een historisch en een universeel verschijnsel. Vandaag echter mogen wij in ons land beweren, en dit wordt dag na dag bewezen, dat deze regering het Parlement miskent, in de eerste plaats haar parlementaire meerderheid. De regering op zichzelf is reeds een meerkoppige draak. Enkele topministers beslissen voor al de anderen tijdens eindeloos aanslepende enenakels. Wij hebben dat vroeger soms ook meegemaakt. Gewag werd dan gemaakt van de dictatuur van de partijvoorzitters over de topministers. Het was inderdaad een systeem met meer nadelen dan voordelen, en het was al evenzeer nadelig voor de goede werking van de parlementaire democratie. Vandaag staan wij dus voor enkele topministers rondom de Premier. Dat is allicht de hoofdrede waarom zowel de volmachtbesluiten als de Sint-Annamaatregelen zo moeizaam uitgewerkt geraken en waarom gezaghebbende leden van de meerderheid pleiten voor een nieuw conclaaf.

De Rijksmiddelenbegroting was gedurende de voorbije negen maanden voor Martens VI de minste zorg. Over de eigenlijke begrotingen wordt kennelijk zelfs nog niet gepraat. De meerderheid in het Parlement laat dat kritiekloos over zich heen gaan. Regeringsgezinde kranten praten de situatie zelfs goed. Intussen kan het toch geen verwondering wekken dat kamerleden en senatoren van de meerderheid de weg naar het Parlement zijn verleerd, en zowel in commissie als in openbare vergadering verstek laten gaan. Het is een vreemde gewaarwording nieuw verkozen kamerleden en senatoren te horen praten over hun parlementaire ervaring. Na één zitting hebben zij zelden de gelegenheid gehad echt en voortdurend parlementair werk te leren verrichten, laat staan te leren waarderen. Voor velen onder hen is de opinie gevormd. Zij beginnen te denken zoals Multatuli, « Parlementaire regeringsvormen stellen een stelsel van assurantie tegen misbruik voor: maar ik beweer dat de som der premies hoger is dan de vermoedelijke tirannenschade. » Onder de regering-Martens VI zijn wij inderdaad zeer slecht verzekerd tegen misbruiken van de regering ten opzichte van het Parlement. U heeft daar overigens geen geheim van gemaakt, mijnheer de Eerste minister. Ik poog steeds parlementaire taal te gebruiken, dat wil zeggen, taal die niemand kwetst of ergert. Dit geeft overigens een andere dimensie aan heel wat debatten. Ik heb mij geërgerd aan sommige replieken op het fameuze Martens-interview in *Vrij Nederland*. Maar deze ergernis werd gelouterd nadat ik met veel aandacht dit van zelfbewondering en zelfoverschatting druipende vraaggesprek had gelezen. Niet zozeer omwille van de narcistische persoonlijkheid van de geïnterviewde, maar omwille van de cynische wijze waarmee hij een aantal van mijn vaststellingen uit de voorbije periode bevestigde en betitelde als vanzelfsprekend, als behorend tot zijn politiek denken en doen. Het was de verpersoonlijking van het regeerbeleid dat wij de jongste tijd als parlementslied hebben ervaren. Ik heb vanzelfsprekend geen persoonlijke ervaring gehad met persconferenties van Caesar en van Lincoln.

Mijnheer de Eerste minister, u zelf hebt gezegd dat ministers en staatssecretarissen, zelfs Vice-Premiers, dwaasheden mogen vertellen, eraan toevoegende dat, als een Eerste minister dwaasheden vertelt, dat fataal is voor de regering. Welnu, na dit geruchtmakende interview had uw regering er normaal gezien gelegen.

De heer Martens, Eerste minister. — Waarom?

De heer Wyninckx. — Omdat — en ik zal het in de loop van mijn betoog duidelijk maken — er tijdens het interview een aantal uitspraken werden gedaan die een Eerste minister ontsieren in plaats van sieren. Uw «vergelijkingsziekte» heeft nochtans blijkbaar succes gehad bij uw Vice-Premiers, want vandaag hebben we vernomen dat de heer Verhofstadt zich vergelijkt met Pfaff. We weten niet met wie de anderen zich zullen vergelijken, de heer Nothomb misschien met Fernandel en Jean Gol misschien met Orson Welles.

In ons land is er op dat vlak niets meer normaal. Wij weten overigens na dat interview waarom wij pas vandaag de Rijksmiddelenbegroting behandelen.

De heer Martens, Eerste minister. — Daar is helemaal niet over gesproken.

De heer Wyninckx. — Ik zal dit bewijzen! Wij weten ook waarom de volmachtbesluiten en de uitvoering van het Sint-Annaplan op zich laten wachten. Wij weten tevens waarom er nog geen enkele, inderdaad geen enkele begroting werd ingediend. Wij weten bovendien waarom de Senaat slechts 39 dagen in openbare vergadering bijeenkwam, en nog geen twintig wetsontwerpen afhandelde. Wij weten meteen wat ons in het najaar te wachten staat. De miskennen van het Parlement zal eerder toe dan afnemen.

De door u als taktiek bestempelde wijze van regeren kenden wij reeds vóór het interview, maar wij wisten niet dat zij tot strategie was verheven. Het was dus inderdaad allemaal geen toeval. De volmachten die u zich nu voor de derde maal, voor de laatste maal, heeft toegeëigend, uw zoveelste spaarplan, het waren allemaal onderdelen van het bewust buiten spel zetten van Kamer en Senaat, en van het manipuleren van het verzet van partijen, van pressiegroepen en van de arbeidersbeweging en de vredeskrachten. Dat gebeurde tijdens het voorjaar van 1986, zoals het gebeurde tijdens het voorjaar van 1985, volgens uw eigen woorden.

Laten wij eerst weer stilstaan bij het voorjaar 1986. De regering viert feest, want zij heeft moeizaam de volmachten afgedwongen van haar meerderheid, en dit voor de allerlaatste keer. Maar na wekenlange palavers over wat er eigenlijk met die volmachten gaat gebeuren, wordt met veel bombast het spaarplan, het Sint-Annaplan, het pinksterplan, wereldkundig gemaakt. Het wordt als een mirakel voor jong en oud aangeprezen. De onderworpen meerderheid keurt het eensgezind goed. Dan gaan de poppen aan het dansen. Nagenoeg een ieder in dit land voelt waar het naar toe gaat. Het plan leidt naar de verdere teloorgang van de verworvenheden van brede lagen van de bevolking ten voordele van de verrijking van enkelen. Het sociale, economische, intellectuele en culturele potentieel van ons land wordt herverdeeld ten voordele van een steeds kleinere groep die behoort tot de bovenlaag, tot de families, tot de geslachten die ons land regeren.

Terzelfder tijd moesten drie belangrijke wetsontwerpen worden versast door Kamer en Senaat.

Het zogenaamde «charter van de belastingplichtige» moest de voorwaarden tot stand brengen waarbij de na jaren moeizaam veroverde prille beteugeling van de fiscale fraude werd tenietgedaan. Niet de fraudeurs maar hun vervolgers moesten worden bestreden. Er waren inderdaad te veel schandalen aan het licht gekomen en te veel bekende namen gevallen in te korte tijd, en dit kon, in deze periode van herstel van wat sommigen ten onrechte als «liberale beginselen» en «vrijemarkteconomie» betitelen, niet blijven duren. Over dat ontwerp zal de Kamer van volksvertegenwoordigers allicht overmorgen de eindstemming uitbrengen.

Het tweede ontwerp is het zogenaamde «veiligheidsontwerp» dat in de eerste plaats de veiligheid van de burgerij, en niet die van de burgers, wil waarborgen. Het is zo zwaar geladen met democratisch betwistbare beschikkingen, die meer de vrijheid bedreigen dan de onveiligheid van de burgers bestrijden, dat het pas in de hete herfst aan bod zal kunnen komen. Zelfs gemiddelde voorstanders van meer en beter politieke bescherming staan aarzeland tegenover deze wetsontwerpen, die onder de noemer «veiligheidsontwerp» zijn verenigd, maar die in zich de

kiemen dragen van de sterke Staat, gericht tegen arbeidersklasse, die echter steeds meer in verzet komt tegen het reactionaire regeringsbeleid.

Om deze golf van verzet in te dijken en nog alleen «het goede woord» — dit wil zeggen het woord van de regering en van de lobby's die erachter schuilgaan te laten horen —, volstond het niet de BRT in een stevige greep te houden en nagenoeg de totaliteit van de krantenwereld te domineren. Er moest dringend een vrije TV-zender komen, waar regering en kapitaal hand in hand de informatie kunnen gebruiken via hun propagandamachine. Er is een tijd geweest dat dictators zegden dat alle gezinnen over een radio moesten beschikken. Later werd het een TV-toestel. Maar wat nooit werd gezegd door deze uitvinders van de propaganda, was dat zij als enigen zouden beslissen over wat de luisteraars en de kijkers te horen of te zien zouden krijgen. In ons land wordt die praktijk handiger verpakt. Het wordt het doorbreken van het BRT-monopolie genoemd maar het gaat in werkelijkheid om het tot stand brengen van een nieuw monopolie van degenen die een einde willen maken aan de objectiviteit van de officiële berichtgeving, gebonden aan strenge criteria, en die daarvoor de voorrang willen geven aan dezelfde die de persvrijheid tot een steeds twijfelachtiger begrip hebben gemaakt.

Aldus beheersen de behoudsgezinde krachten de drie belangrijke pijlers van de burgerlijke kapitalistische Staat. De geldbezitters kunnen hun gangen gaan, de politiediensten worden versterkt en beter uitgerust en de pers, de radio en de televisie worden volkomen naar de hand gezet van de heersende klasse.

Deze voorwaarden waren nodig om in de toekomst nieuwe volmachtbesluiten, nieuwe spaarplannen en vooral om de grote «deregulering» mogelijk te maken die enkele topministers zich hebben voorgenomen. Vandaar dat het Parlement niet langer een nuttige rol kan vervullen de regering Kamer en Senaat tegen elkaar uitspeelt, de regeringen de gebrekkige gewestvorming verder aanwenden om het nationale Parlement te beletten zijn taak te vervullen, en het bijgevolg hoegenaamd geen belang meer heeft of de Rijksmiddelenbegroting en de begrotingen nog tijdig worden behandeld, zoals de krant van het Vlaams Economisch Verbond, *de Financieel-Economische Tijd*, het bevestigde in een editoriaal enkele dagen geleden. Voor het Vlaams Economisch Verbond heeft het inderdaad geen belang meer of er nog een Rijksmiddelenbegroting en nog begrotingen komen. Voor die organisatie is het ook niet belangrijk dat het Parlement zijn rol ter zake nog kan vervullen.

Ik neem aan dat de Vice-Premier en minister van Begroting naar de Kamer werd geroepen. Ik had hem graag enkele vragen gesteld want ondanks zijn prille politieke ervaring heb ik hem op bepaalde ogenblikken bewonderd voor zijn verklaringen, vooral wanneer hij pleitte voor het herstel van de budgettaire orthodoxie. Eindelijk hadden wij een minister van Begroting, zo meende ik, die openlijk durfde te zeggen dat in ons land de budgettaire orthodoxie totaal verloren was gegaan. Hij sprak toen over het verleden. Wat blijft er echter nu nog over van de budgettaire orthodoxie? Niet zozeer het feit dat men erover praat. Al evenmin het feit dat de besprekingen over het herzien van de budgettaire technieken zich voortslepen. Vooral het feit dat degenen, die het meest over deze budgettaire orthodoxie praten zoals de Vice-Premier en minister van Begroting, degenen zijn die haar nu voor het eerst zo volledig hebben miskend. De bespreking van de Rijksmiddelenbegroting zou het belangrijkste moment moeten zijn van het politieke jaar. Het miskennen van het tijdschema, dat door de huidige regering tot systeem werd verkozen, leidt tot een ontkrachting van de verhouding tussen uitvoerende en wetgevende macht. Het Parlement heeft alle zicht verloren op de evolutie van de overheidsuitgaven, en dit is mede één van de oorzaken van de ontwaarding en van de ondoorzichtigheid van onze inkomsten en uitgaven. Bovendien kan men vragen stellen omtrent de juistheid van de cijfers, en omtrent de getrouwheid van de voorstelling.

In de Kamer van volksvertegenwoordigers werden heel wat amendementen ingediend. Wij zullen dit niet doen. Een begroting is een raming maar zonder enige twijfel komen in de huidige raming onjuiste en onvolledige gegevens voor. De wettelijke en reglementaire normen worden niet langer geëerbiedigd en de traditionele en bekende technieken worden met voeten getreden. Wij spreken nu, eind juli, over de Rijksmiddelenbegroting. Erger wordt het morgen met de eindregeling van de begrotingen, die meestal meerdere jaren na het einde van het begrotingsjaar geschiedt. Dit is een routine-aangelegenheid geworden voor het Parlement. Wij stellen dit al jaren vast.

Hetzelfde geldt eigenlijk voor de begrotingsaanpassingen. Door het nog steeds niet-indienen van de begrotingen voor 1986, beleefden wij ook op dat vlak een nieuw en uniek feit.

De begrotingsaanpassingen voor 1985 ontvaardden in Kamer en Senaat, zowel in de commissie als in openbare vergadering, tot effectieve debatten

over de regeringspolitiek en over de actualiteitsproblemen. Dit is nieuw. Ik heb het nog nooit meegemaakt dat, als een begrotingsaanpassing werd behandeld, gekoppeld aan de begroting voor het lopende jaar, zulks aanleiding gaf tot een breedvoerige politieke discussie. Nu vergde de bespreking, bijvoorbeeld van de aanpassing van de begroting van Verkeerswezen, een urenlang debat en de minister veroorloofde zich twee urenlang te antwoorden. In verband met deze welsprekendheid zouden wij voor minister De Croo misschien de naam kunnen zoeken van iemand waarmee hij wenst vergeleken te worden: de Cicero!

Wij hadden het immers in dit huis nog nooit beleefd dat een begrotingsaanpassing aanleiding gaf tot een discussie van meer dan een dag en een antwoord van een minister dat twee uur duurde. Dit is het resultaat van het feit dat de begrotingen voor 1986 niet tijdig werden ingediend. Normaal gesproken immers waren daaraan de aanpassingen gekoppeld. Ik weet niet hoe het er volgend jaar zal uitzien. Wij komen er nog op terug.

Iedereen wist immers dat door de regeringsloosheid sinds maart 1985, door het goochelen met de verkiezingsdatum, door de verkiezingen, door de regeringsvorming, kortom door het vacuüm dat de regering-Martens V vanaf Pasen 1985 had tot stand gebracht, de begrotingen 1985 niet correct konden worden uitgevoerd en dat het deficit voor 1985 ver boven de ramingen zou liggen, ondanks de rooskleurige voorstelling in de loop van het jaar en begin 1986.

Wat blijft er dan nog over van de parlementaire controle? Wat wordt de rol van het Parlement en van het parlementslid tegenover deze georganiseerde ondoorzichtigheid? Een regering die met volmachten regeert, plaatst het Parlement voor de onmogelijkheid zijn eerste taak te vervullen, namelijk een correcte controle op inkomsten en uitgaven van de Staat, en vooral zijn recht en zijn plicht om de uitvoerende macht te machtigen die inkomsten te verwerven en die uitgaven te doen.

Het verslag van de Kamer van volksvertegenwoordigers is een leerrijk document, vanuit deze hoek beschouwd. Tijdens de openbare commissievergaderingen hebben de commissieleden mekaar dagen- en urenlang bestookt met cijfers en statistieken. Een aantal eminente volksvertegenwoordigers sloegen mekaar met tabellen en verslagen om de oren. Slechts zelden zal een debat over de Rijksmiddelenbegroting aanleiding gegeven hebben tot het opstellen van een encyclopedie van wat er allemaal verkeerd liep, loopt of dreigt te lopen. Maar in plaats van op de vele vragen te antwoorden, stellen wij vast dat de meeste ministers het debat ontweken of kortweg weigerden te antwoorden. Dit is dan de zoveelste miskenning van het Parlement, van zijn rechten en plichten. Voor deze ervaring is enkel en alleen de regering schuldig, omdat zij werkelijk geen enkele kans onbenut heeft gelaten om het Parlement buiten spel te zetten.

Maar diezelfde houding neemt de regering aan tegenover de natie. Immers, niet alleen het Parlement wordt voor schut gezet. Vele hoofden van diensten en instellingen wachten vandaag op volmachtbesluiten, die de rol van hun dienst of van hun instelling zullen bepalen of beïnvloeden. De aangekondigde privatisering of wat daar moet voor doorgaan, is moordend voor de zin voor initiatief van heel wat ambtenaren. Het ongewisse over de maatregelen inzake pensioenen — neem maar de pensioenleeftijd voor vrouwen — beïnvloedt niet alleen nadelig de ijver van de nog werkende vrouw, maar ontwricht goed functionerende instellingen en bedrijven. Aan al deze menselijke, alledaagse nasleep van vele aspecten van het regeerbeleid, of het ontbreken ervan, wordt voorbijgegaan.

Het getuigde van cynisme van de regering de toespraak van de Koning te koppelen aan de achtergrond van de wanorde inzake onderwijspolitiek. Er werd hulde gebracht aan leerkrachten, met jarenlange dienst, van wie er vijftienduizend de schooldeuren voor hun neus zullen zien sluiten op 1 september, amper over vier weken. Wekenlang heeft de regering gesold met het lot van leerkrachten en leerlingen. Na lange nachtelijke palavers werd de pletrol op gang gebracht. In alle takken van het onderwijs wordt het prille begin van gelijke kansen voor allen op alle niveaus, het beginsel van iedereen volgens zijn bekwaamheid en gaven, tenietgedaan. Het beginsel van iedereen volgens de beurs die hij of zij om de hals heeft hangen van bij de geboorte, treedt in de plaats.

Het prille begin van een werkelijk democratisch onderwijssysteem wordt door de besparingspletrol weggevoerd. Men kan goede herinneringen bewaren aan onderwijsinstellingen, onderwijsmensen en leerlingen die men heeft ontmoet toen er nog geen sprake was van de zoveelste aanslag op ons onderwijssysteem. Men kan met gevoelerigheid terugdenken aan kinderen met leermoeiigheden, aan degenen die het reeds in het beroepsonderwijs moeilijk hebben om aan degenen die mislukken in het hoger en universitair onderwijs. Men kan dan besluiten met te

bedenken dat de jonge mensen van wie vandaag een op vier weet dat hij na de leerplicht werkloos zal zijn, toch nog optimistisch zouden moeten zijn, en vertrouwen zouden moeten hebben in de toekomst, om over God, vorst en vaderland, maar te zwijgen.

De jongeren kunnen dit dorre pessimisme niet doorbreken wanneer zij weten dat hun kansen op onderwijs en op beroepskennis om budgettaire redenen ongedaan worden gemaakt, dat zij uit de werkloosheidsstatistieken zullen worden gehouden of gedreven, dat zij daardoor het met het bestaansminimum zullen moeten stellen, dat zij wegens de werkloosheidsstatistieken nutteloos langer in de kazernes zullen worden gestopt en dat vele duizenden, die vandaag in de culturele of de sociale sector nuttige diensten bewijzen, ook eerlang aan de deur zullen worden gezet.

Ik wil hier even een parenthesis openen naar aanleiding van de onrustwekkende informatie over de bedreiging die weegt op de hogere instituten voor bestuurs- en handelswetenschappen, die allicht door het spaarplan hun deuren zullen moeten sluiten of zullen moeten fusioneren. Ik ken deze instellingen zeer goed. Reeds vóór de tweede wereldoorlog werden daar al jaarlijks tientallen diploma's uitgereikt aan uitzonderlijk verdienstelijke studenten, die vijf jaar lang, vijf avonden per week, vijf uur les kwamen volgen, ten koste van hun jong gezinsleven en van hun recht op wettelijke en jaarlijkse vakantie. Na veel strijd werden enkele jaren geleden de diploma's erkend als zijnde van universitair niveau. Het was een werkelijke maatregel van democratisering van het universitair onderwijs. In die instellingen konden immers ambtenaren en arbeiders en bedienden uit de privé-sector een universitair diploma verwerven.

Men zou natuurlijk ook kunnen zeggen dat die instellingen op zich reeds weinig democratisch waren. De personen die er lessen volgden, grepen immers die kans aan omdat zij in hun jeugd niet de gelegenheid hadden gekregen lessen te volgen aan de universiteit. Het blijft niettemin een zeer belangrijke verwezenlijking, waardoor vele duizenden doorheen de jaren de gelegenheid hebben gekregen om een getuigschrift te verwerven, dat pas enkele jaren geleden als universitair diploma werd erkend.

Vandaag vinden wij vele honderden afgestudeerden van die instellingen terug op belangrijke posities of verantwoordelijke posten in de openbare diensten, in allerlei instellingen en in de privé-sector. Indien onze collega's Lagae, Van Waterschoot, Van de Putte of Van Haegendoren hier nog aanwezig zouden zijn, dan zouden zij, als oud-professor van deze instellingen, mijn verontwaardiging als oud-leerling delen. Die maatregel uit het Sint-Annaplan, die zulke gevolgen meebrengt, is een schande voor het land en een kaakslag voor al die duizenden die, zoals ik daarnet reeds zegde, met zeer zware inspanningen het tekort dat zij hadden opgelopen in hun jeugd, waarin het hun onmogelijk was een universitaire titel te behalen, konden goedmaken. Daarom zou ik van de regering graag willen vernemen waarom zij die maatregel heeft getroffen. Ik ben immers de mening toegedaan dat zeer velen mijn verontwaardiging delen.

Dat is een ander onderdeel van het maatschappijbeeld dat de jongeren tot optimisme zou moeten aansporen. Over welk soort menselijke waardigheid gaat het hier? Over welk soort creativiteit, werkkraft en goede wil? Ditzelfde is waar voor de arbeiders en bedienden in de al dan niet bedreigde bedrijven. Met één pennetrek ergens ver buiten België, vliegen meer dan duizend arbeiders en bedienden op straat. Met één pennetrek ergens in een Brussels ministerieel kabinet vliegen tienduizenden arbeiders en bedienden, ambtenaren, tewerkgestelde werklozen, leerkrachten, beroepsmilitairen, en noem maar op, de straat op.

De heer Basecq, eerste ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Geen toespraken van hoog niveau zullen iets verhelpen: deze mensen zijn tot noodlottig pessimisme gedomd, zoals de jonge mannen en vrouwen die dit allemaal zien gebeuren.

Ramsey MacDonald heeft gezegd dat de democratie in crisistijd geen stand kan houden, wanneer politieke groepen en partijen op het oorlogspad zijn. Deze regering is op het oorlogspad. Zij had dit trouwens al aangekondigd bij het aantreden van haar eerste formule Martens V. Toen moesten harde maatregelen worden genomen, omdat ons land in staat van oorlog was. Daarom waren er volmachten en spaarplannen nodig. Het resultaat was catastrofaal. Noch de werkloosheid, noch de verarming, noch de overheidsfinanciën, noch de rijksschuld plukten op een of andere wijze de vruchten van de opeenvolgende regeringsoffensieven. De enigen die er voordeel uit wisten te halen waren de financiële groepen, de grote en minder grote beleggers. En vandaag is de vrede kennelijk nog steeds niet tot stand gebracht.

De rekeningen worden vereffend, niet door degenen die voor de crisis verantwoordelijk zijn, maar door degenen die er de gevolgen van dragen: werklozen, arbeiders, bedienden en ambtenaren, zieken, gepensioneerden, invaliden, de doorsnee burger van dit land, jong en oud, man of vrouw. Ondertussen bewijzen alle statistieken hoe welvarend de financiële groepen zijn en hoe welvarender nog degenen die behoren tot de geslachten die deze financiële groepen beheren en beheersen.

De banken maken overigens gebruik van de goede wil van de regering te hunnen opzichte. Gewezen senator Vlerick stopt dat niet onder stoelen of banken. Vlerick meent zelfs dat de monetaristische mosterd op tafel, Martens VI uit de bezuinigingsproblemen zal helpen. Toevloed van buitenlands kapitaal zal immers voor een ontspanning op de Belgische kapitaalmarkt zorgen, waardoor de rente verder kan dalen. Daarvan kan de regering dan weer profiteren om de dure leningen om te zetten in goedkope, waardoor de financieringslast van de staatsschuld automatisch daalt. Dat zou dan ook meteen de bijdrage zijn die de bankiers willen leveren aan de bezuinigingen die voor 1986 op het getouw staan en die inmiddels al de nodige protesten hebben losgeweekt.

Zo is het geen geheim meer dat men met name in de arbeidersvleugel van de CVP, nogal onttend is over het feit, dat de financiers geen enkele inspanning willen leveren en zich verschuilen achter het ongeloofwaardige argument dat een verplichte omzetting van de oudere dure leningen in nieuwe leningen tegen lagere rente onmogelijk is. Dat er binnen ACW-kringen enig onttend gemompel klinkt, is normaal. De conservatieve vakbondstop moet immers de eenzijdige bezuinigingen op de kap van de zwaksten aan de aanhang zien te verkopen. Maar dat inmiddels ook in bepaalde burgerlijke kringen met stenen naar de bankiers wordt gegooid, is nieuw.

Niet mis te verstaan is de kritiek die de Leuvense hoogleraar van neoliberal CVP-bloed Paul De Grauwe in de *Ekonomisch Statistische Berichten* van 21 mei 1986 liet afdrucken. In zijn beschouwingen over de « privileges van de banken » hekelde hij de vele beschermingsmaatregelen die de Belgische banken wisten af te dwingen. In België is bankieren namelijk volkomen risicoloos geworden. Wat eens een noodzakelijke veiligheidsgordel was om het kredietsysteem in stand te houden en de spaarder te beschermen tegen eventuele faillissementen van de banken, is nu een privilege geworden van de bankiers.

De Grauwe schrijft: « Zo zorgen kartelafspraken die door de overheid gesteund worden er bijvoorbeeld voor dat de kleine spaarder een laag rendement krijgt op zijn spaarcenten. » Ook is professor De Grauwe erg boos op de door de Belgische banken verworven fiscale voordelen. Zo betalen de Belgische banken nog geen 20 pct. belasting op hun geboekte winsten, terwijl de meeste ondernemingen voor 45 pct. worden aangeslagen door de fiscus. Ik citeer verder professor De Grauwe: « De Belgische banken ontsnappen op een volledig wettige manier aan een groot deel van de winstbelasting. De techniek die hierbij wordt gebruikt is verbazend en lijkt uit het brein van een Italiaanse financiële goochelaar te zijn ontsproten. Wanneer Belgische banken interestinkomen verdienen op hun buitenlandse leningen, kunnen ze doen alsof ze hierop belastingen hebben betaald, zelfs al hebben ze geen cent betaald, aan een buitenlandse schatkist. Deze fictieve belasting, die 25 pct. bedraagt van het interestinkomen, krijgen ze dan terugbetaald door de Belgische Schatkist in de vorm van een belastingkrediet. »

Een radicale fraudebestrijding, een belasting op het vermogen, een democratische hervorming van het belastingstelsel, zou meer opbrengen dan besparingsplannen, maar het zou sommigen zwaar verontrusten en aantasten in hun belangen en in hun toekomst, en die van hun kinderen, die zij vandaag wel met vertrouwen tegemoet kunnen zien, in strijd met al de anderen, die zwaar inleveren, ook op hun toekomst en deze van hun kinderen.

Dit is het grootste gevaar voor onze parlementaire instellingen. Deze regering is vervallen van een regering van vertegenwoordigers van het volk tot een regering van gevolmachtigden van de bezittende en van de heersende klasse. Het is een regering van bonzen, in bedwang gehouden door de banken en door het schokpatronaat, en ook door een aantal van de editorialisten in wat genoemd wordt « de weldenkende pers ».

De politieke situatie is niet anders in andere Westeuropese landen waar rechts de macht in handen heeft of heeft gekregen.

Is het geen schande de Premier van een land, dat zich beroept op een parlementaire en democratische traditie, te horen bevestigen dat hijzelf ervoor had gezorgd dat de eerste vlucht kernkoppes voor Florennes al was opgestegen in Californië vooraleer het parlementair debat over de regeringsbeslissing ten einde was en hem te horen zeggen: « De publieke opinie heeft niet geweten dat ik, in mijn hoedanigheid van Belgisch

Premier, geëist heb dat de kernkoppes onmiddellijk zouden worden overgevoerd. » Een stralende Premier die zegt: « Een meesterzet was het natuurlijk. »

De heer Martens, Eerste minister. — Maar neen!

De heer Wyninckx. — « Het had de catastrofe kunnen zijn of de overwinning. Zo iets kun je nooit voorbereiden. Het heeft te maken met intuïtie. Het heeft te maken met durf. » Niet de moed, maar de durf van de wanhoop inspireren dus de man die zichzelf beschouwt als de enige mogelijke Premier voor België.

Op dezelfde wijze zouden dus morgen, met wat durf en intuïtie van een Premier zoals Martens, chemische en binaire wapens binnen de kortste tijd naar België kunnen worden overgevoerd, in uitvoering van de dubbelzinnige resolutie van de meerderheid, als uitvloeisel van het onduidelijke standpunt van de CVP-volksvertegenwoordigers en senatoren tegen chemische en binaire wapens in België.

Mijnheer de Voorzitter, toen ik de tekst van deze uiteenzetting schreef had ik nog geen kennis van wat deze ochtend in *De Standaard* stond. Normaal zou dat aanleiding moeten zijn tot het houden van een interpellatie. Waarschijnlijk zal dat niet meer kunnen in de Senaat. Ik weet niet hoe de werkzaamheden in de Kamer zijn geregeld. Wij hebben afgesproken dat hier geen interpellaties meer zouden worden gehouden.

In *De Standaard* staat: « De Verenigde Staten hebben, in het grootste geheim, een nieuw type kernkop in Europa gestationeerd. Het gaat om een kernlading die bekend staat als W79 en waarmee Amerikaanse en Westduitse eenheden zijn uitgerust. De kernkop heeft een kracht van twee kiloton en wordt gebruikt in een « artillerie-atoomprojectiel », een granaat die vanuit een groot kanon wordt afgevuurd en een afstand bestrijkt van 25 kilometer. » En dan komt het: « Het is de bedoeling van de Amerikaanse legerleiding dat ook Belgische, Britse, Turkse en Griekse troepen met dit wapen worden uitgerust. »

Als ik dit artikel goed begrijp, dan zijn deze kernwapens reeds in Europa en hebben de Amerikanen reeds voor ons beslist dat ons leger gebruik zal maken van deze wapens. Als dit geen stof is voor een interpellatie en voor een breed debat, mijnheer de Voorzitter! Het verhaal gaat nog verder. In verband met de neutronenwapens wordt gezegd dat de Verenigde Staten in geval van crisis klaar zijn om ze naar Europa over te vliegen en deze wapens op korte termijn te plaatsen.

Na het debat over chemische en binaire wapens, zullen wij wellicht in het najaar een debat moeten houden over de inplanting van neutronenwapens in ons land en over het ter beschikking stellen daarvan aan onze troepen hier en in Duitsland. Tenminste, als het dan nog niet te laat is, want onze meesters zitten in Washington!

Zo kom ik inderdaad tot de vaststelling dat wat deze regering aan miskenning van Parlement en bevolking tentoonspreidt, zij ook tentoonspreidt op het internationale forum. Maar ook daarover heeft hier, behoudens interpellaties over deelaspecten meestal ingevolge lekken of ingevolge al te gortige verklaringen van sommige ministeriële excellenties buiten de grenzen, sedert het aantreden van deze regering geen zinvol debat meer plaatsgehad, en dreigt elk debat verloren te gaan in de fleschels van het najaar, wanneer de Rijksmiddelenbegroting voor 1987 samen met de begrotingen voor 1986 en 1987 door Kamer en Senaat zullen worden gejaagd. Over de wijzigingen in de internationale politieke atmosfeer wordt noch door de minister van Buitenlandse Betrekkingen, noch door andere regeringsleden gepraat. Ook op het vlak van de ontspanning en de ontwapening speelt ons land vandaag een onbetekende rol.

Er was ooit een tijd dat België regionale Europese initiatieven steunde. De gesprekken tussen Pierre Harmel en zijn Poolse collega Rapacki draaiden om een zone van verminderde bewapening in Europa. Het was de tijd waarin één van uw illustere voorgangers, mijnheer de Voorzitter, senaatsvoorzitter Paul Struyé, nog schreef: « De normale rol van kleine landen als België bestaat erin mee te helpen aan de vorming van gedomilitariseerde of kernwapenvrije zones. Zij zijn een eerste poging om internationale verificatie uit te proberen en als ze lukt, kan zij de weg openen voor een grotere ontwapening op wereldschaal. » Dat is intussen al twee decennia geleden. De Belgische diplomatie heeft sinds Tindemans alle pogingen in die zin al lang begraven.

Wij zijn nu een klein land, met een zichzelf groot wanend Eerste minister, en met een totaal gebrek aan enig grootschalig internationaal beleid. Wij zijn de slaafse volgelingen van de militair-industriële lobby, die in en rond het Witte Huis mooi en slecht weer maakt. Wij leven in een land waar de Eerste minister er zich op beroept op een drafje de

eerste lading raketten te hebben binnengehaald, en waar eenzijdig in Washington wordt beslist dat nieuwe bergplaatsen voor nog meer en nog nieuwere kernkoppen in Kleine-Brogel zullen worden gebouwd. Deze woorden stonden nauwelijks op papier of zij werden reeds bevestigd. Wanneer de basis van Kleine-Brogel wordt verbouwd, dan is dat meer dan waarschijnlijk om die nieuwe Amerikaanse kernwapens te stationeren, met miskenning van de wil van brede lagen van de bevolking en ook van de mensen die in de buurt wonen van Kleine-Brogel.

Wij zijn een land waarvan wordt gezegd dat het op de jongste Navo-ministerconferentie in Halifax nog het enige land was om genoeg te nemen met de harde standpunten van Washington inzake de Salt 2- en de ABM-verdragen. Zo lazen wij in *Knack*: «Washington worstelt intussen met het meest fundamentele debat waarmee de Amerikaanse diplomatie sinds het Marshall-plan af te rekenen kreeg: valt er met de Sovjetunie te leven of niet? De nee-zeggars lijken het momenteel voor het zeggen te hebben. Zonder ernstig debat in de Navo hebben zij beslist het Salt 2-verdrag naar de geschiedenis te verwijzen en als wij de zorgvuldig geplande perslekken mogen geloven, dan is het nog slechts een kwestie van tijd vooraleer het de beurt is aan het ABM-verdrag van 1972. Daarmee zou de laatste draad van het fragiele web dat de grootmachten verbindt, gebroken zijn. Dit toekomstbeeld lacht geen enkel Westeuropes politicus toe. De Westduitser Kohl heeft er Reagan tot tweemaal toe voor gewaarschuwd de limieten van Salt-2 niet te doorbreken. Op een Navo-vergadering in Halifax, Canada, werd het de Verenigde Staten in weinig diplomatieke bewoordingen duidelijk gemaakt dat Salt-2 er wel degelijk moest blijven. Daar in Halifax was er één minister die blijkbaar wel genoeg nam met het standpunt van de Amerikaanse regering. Die eenzame minister poogde, tot vreugde van zijn Amerikaanse collega, de discussie over Salt 2 op een dood spoor te rijden door te pleiten voor een gezamenlijk standpunt van alle Navo-bondgenoten over conventionele wapens in Europa. Als dat het geval is, zo zei de Belgische minister, dan zullen wij sneller tot resultaten komen in onderhandelingen met de Sovjetunie.»

Was de minister van Buitenlandse Betrekkingen wel op de hoogte van de aangehouden inspanningen van de Sovjetunie, onder impuls van Gorbatsjov en zijn nieuwe ploeg, om tot resultaten te komen in onderhandelingen met het Westen? Zou de Belgische regering kunnen beslissen geen toelating te verlenen voor de uitbreiding van het kernarsenaal op Kleine-Brogel, om de aanvullende kruisraketten in het najaar naar Florennes te laten overbrengen of, zelfs tijdens een mini-crisis, chemische en binaire wapens — ik voeg er na de persinformatie neutronenwapens aan toe — in ons land te «stockeren» of te transporteren. Maar misschien zal de huidige of de volgende Eerste minister ook met een trucje Parlement en bevolking voor schut zetten.

Er liggen nu ernstige voorstellen van de sovjetregering op tafel, ook inzake de INF-wapens. Heeft onze regering al eens gedacht aan een pinksterplan voor ontwapening en ontspanning? Wij weten wat wij daar zouden in onderbrengen. De Vlaamse socialistische zouden de Amerikaanse kruisraketten terugzenden. Wij zouden elke mogelijkheid om chemische, binaire en neutronenwapens in ons land te «stockeren», transporteren of vanuit ons land aan te wenden, voorkomen en verbieden. Wij zouden ons inzetten voor het definitief stopzetten van alle kernproeven en onmiddellijk onderhandelingen eisen over de uitbreiding van het moratorium dat eenzijdig door de USSR werd beslist op 6 augustus 1985.

Op geen enkele wijze heeft deze regering noch de vorige ingespeeld op deze initiatieven. De Vlaamse socialistische zouden de kans aangrijpen die vandaag wordt geboden door de nieuwe sovjetvoorstellen die perspectieven openen voor vrede en veiligheid in Europa. Maar de Belgische regering blijft stilzwijgend en valt blindelings het standpunt van Washington bij. Het voorstel van de Sovjets inzake de terugtrekking van INF-wapens van de Atlantische Oceaan tot ver over de Oeral opent ernstige mogelijkheden om ook uit ons land de kernkoppen en de raketten te zien verdwijnen. Op dezelfde wijze kan ook door België worden ingespeeld op het voorstel om Centraal-Europa vrij te maken van chemische en binaire wapens.

Voorstaande politici, ook uit niet-socialistische partijen en regeringen zonder socialistische deelname, hebben vandaag de moed om hun minister van Buitenlandse Betrekkingen te zeggen of te doen zeggen dat de Sovjetunie inderdaad merkwaaardige voorstellen heeft gedaan, kennelijk om het vertrouwen dat de grondvoorwaarde is voor ontspanning en ontwapening, tot stand te brengen.

De bereidheid om de Amerikaanse INF-wapens niet langer te beschouwen als een onderdeel van de te verminderen strategische wapens, en om de nucleaire wapens van Frankrijk en Groot-Brittannië niet te beschouwen als een argument om het eigen INF-arsenaal uit te breiden,

is een belangrijke koerswijziging. De USSR verklaart zich bereid de nucleaire korte-afstandraketten, het antwoord op de Pershing en de Cruise-missiles, uit de DDR en de CSSR terug te trekken, na de ontmanteling van de INF-systemen van de USSR en de USA. De USSR wil verregaande controle aanvaarden inzake het toezicht op de toepassing van de ontwapeningsovereenkomsten. De USSR is bereid een multilaterale overeenkomst aan te gaan inzake de totale liquidatie van chemische en binaire wapens en het stopzetten van hun productie.

Tot op vandaag werd door de minister van Buitenlandse Betrekkingen geen enkele verklaring afgelegd in verband met zijn langdurig onderhoud met de reizende vredesambassadeur van de USSR Vladimir Lomeiko. De kranten stonden breedvoerig stil bij het bezoek. Zij maakten gewag van de nieuwe filosofie die schuilt achter de verklaringen van deze diplomaat. Maar achter deze nieuwe filosofie gaan ook een aantal realiteiten schuil, die te maken hebben met de behoefte aan expansie op industrieel en agrarisch gebied, waaraan de sovjetregering meer en meer nood heeft.

In *Les cahiers marxistes* van januari 1986 en in het *Vlaams Marxistisch Tijdschrift* van mei 1986 wordt bij deze situatie uitvoerig stilgestaan. Kenmerkend zijn de afnemende groei van het nationaal inkomen, het aantal industrieelarbeiders dat vermindert, maar ook hun produktiviteit en vooral de rendabiliteit van het geïnvesteerde kapitaal dat achteruitloopt. De nieuwe petroleumcrisis en de ramp van Tsjernobyl zullen de toestand er niet op verbeterd hebben. Er zijn dus ook interne toestanden, die de nieuwe politiek van de USSR-leiding bepalen, maar dat is op zichzelf geen argument om de ernst van hun ontwapeningsvoorstellen te ontkennen of te onderschatten, integendeel. Voor het realiseren van meer welvaart en welzijn, voor het meer leefbaar maken van zijn maatschappij, voor het tot stand brengen van nieuwe toekomstmogelijkheden, beseft Gorbatsjov dat de ontwapeningswedloop moet stilvallen en dat het bewapeningspeil moet worden teruggeschroefd. Dat is een andere wijze van inleveren.

En zo kom ik tot het slot van dit betoog. Inderdaad, dit alles heeft ook te maken met onze Rijksmiddelenbegroting, met onze opeenvolgende en steeds weer falende besparingsplannen, met onze wijze van bestrijding van werkloosheid en verarming, met onze pogingen tot optimistisch stemmen van de jeugd voor de toekomst, voor haar kansen op onderwijs en beroepsopleiding met het voeren van een plan van verhoogde koopkracht en selectieve investeringen als basis voor tewerkstelling en verbetering van de bestaansvoorwaarden voor sociaal-gerechtigden, zoals zieken, invaliden, bejaarden en noem maar op.

Inderdaad, deze feiten hebben ook te maken met de herwaardering van onze parlementaire instellingen, met de veiligheid van de burger in de breedste zin, met het gezond maken van onze overheidsfinanciën, en met een democratisch recht op objectieve voorlichting. Het is een politiek die een globale ommekeer veronderstelt van de wijze waarop het land nu wordt geregeerd. Dit keerpunt kondigt zich aan.

De regering zal na de zomer kennis maken met het toenemend verzet tegen de politiek van willekeurige besparingen tegen de doorsnee burger. Oscar Wilde achterna, denken immers een aantal topministers «Democratie betekent het knevelen van het volk, door het volk, voor het volk.» De meerderheid zal deze Rijksmiddelenbegroting eerlang nog kunnen goedkeuren met gelatenheid of met een gevoel van verlossing. De vakantiekoffers staan gepakt, en moeder de vrouw of vader de man heeft de motor al doen aanslaan. Maar in het najaar zijn er steeds stormen, en zij beloven deze keer zwaar te zijn.

Het verzet rijst bij de jongeren die met de verlengde legerdienst, de beteugeling van hun werkloosheid en de aftakeling van hun onderwijskansen niet zijn gediend. Het verzet rijst bij de arbeiders, bedienden en ambtenaren die vaststellen hoe elk van hun inleveringen ondoeltreffend was voor de tewerkstelling en enkel diende tot de verrijking van de bezittende klasse en van de onzichtbare en onbekende leden van de raden van bestuur van banken en holdings.

Het verzet rijst bij de tienduizenden uit de privé-sector en de openbare sector, vooral uit het onderwijs, die met werkloosheid worden bedreigd en alleen nog niet weten wanneer en op welke wijze.

Het verzet rijst bij de vrouwen en de alleenstaanden, die zwaar worden getroffen in hun professionele en sociale rechten.

Het verzet rijst ook bij de lokale besturen die mee moeten opdraaien en ingevolge de schandelijke maatregelen uit het Sint-Annaplan miljarden nieuwe inkomsten zullen moeten zoeken en die de nadelige gevolgen zullen moeten opvangen ten koste van hun patrimonium, hun dienstverlening, hun personeel en hun medeburgers.

Het verzet rijst tenslotte ook bij de honderdduizenden vredesstrijders die zich voorbereiden op de najaarsmanifestatie tegen de tweede golf kernraketten te Florennes. En nu zal de beslissing niet met een trucje à la Martens kunnen worden overgedaan. Er liggen te veel ernstige ontwapeningsvoorstellen ter tafel om zomaar te kunnen beslissen. Het bewustzijn van de massa is na Tsjernobyl te groot dan dat men zomaar nieuwe kernkoppen in Kleine-Brogel of nieuwe kernraketten in Florennes kan opslaan. Wij spreken dan nog niet over het verzet tegen de uitbreiding van ons nucleair potentieel in Doel of Tihange.

Wij bevinden ons nu op het breekpunt. Als de regering haar politiek niet verandert, dan zal dit land van regering moeten veranderen. De vaststelling dat hij inderdaad te vergelijken is met Julius Caesar of met Abraham Lincoln, zou wel eens de enige juiste vaststelling van de Eerste minister kunnen worden in zijn recent interview. Het is een triest verhaal van een Eerste minister, die vergeten was dat in zijn memoires de Kardinaal de Retz geschreven heeft dat zij die aan het hoofd staan van de « grote politiek » niet minder moeilijkheden in hun partij vinden dan in die van hun vijanden. Wat er de jongste tijd allemaal is gebeurd in de regering en de regeringspartijen bewijst dat ook het verzet rijst in eigen rangen. Daarom zien de Vlaamse socialisten met vertrouwen uit, niet naar het eindresultaat van dit debat noch naar de stemming maar naar de volgende weken en maanden. Er komen andere tijden. (*Applaus op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Chabert.

De heer Chabert. — Mijnheer de Voorzitter, een begroting goedkeuren — a fortiori een rijksbegroting — is een essentieel onderdeel van democratische besluitvorming. Een begroting is per definitie een raming van uitgaven. Deze goedkeuren op het ogenblik dat reeds 7/12 van de geraamde uitgaven zijn besteed, is een *contradictio in terminis*. Het Parlement verzoeken een Rijksmiddelenbegroting goed te keuren, zo laat op het jaar, is betreurenswaardig. Niemand onder ons — ook de regering niet — kan derhalve fier zijn dat wij op 31 juli de begroting voor dit jaar zullen goedkeuren. De CVP-fractie hoopt dat zulke situatie zich niet meer zal voordoen, op het gevaar af — en ik wik mijn woorden — dat daardoor aan het politieke systeem ernstige schade zou worden toegebracht.

Er zijn belangrijke verzachtende omstandigheden. De regering heeft niet nagelaten erop te wijzen. De verkiezingen op het einde van het jaar, de ernst waarmee de ramingen zijn opgesteld, de moeilijkheidsgraad in verband met nieuwe besparingen, die hun repercussie hadden op de begroting van 1986. Onze fractie aanvaardt deze verzachtende omstandigheden en houdt rekening met de bijzonder moeilijke situatie die ontstaan is sedert de evenementen van de Heizel van vorig jaar. Nochtans zullen deze argumenten niet meer kunnen worden ingeroepen ter gelegenheid van de begroting van 1987 en wij rekenen er dan ook op dat de begroting 1987 op een normaal tijdstip bij het Parlement zal worden ingediend. Een verwittigde regering is er twee waard.

Een belangrijk voordeel — de positieve keerzijde van de medaille — van deze laattijdige bespreking is dat wij nu de kans krijgen de begroting op haar waarachtigheid te evalueren vermits wij nu reeds een overzicht hebben van de uitgaven van de eerste zes maanden. Een conclusie dringt zich daarbij onmiddellijk op. Alles wijst erop dat de voorlopige kredieten werden gerespecteerd en dat de ministers van Financiën en van Begroting efficiënt gebruik hebben gemaakt van de bevoegdheid die hun thans toelaat alle schatkistvoorschotten te weigeren indien daarvoor geen ernstige gronden aanwezig zijn. Deze uiterst belangrijke hervorming legt een grote verantwoordelijkheid bij de betrokken ministers. Zij moeten ervoor waken dat de budgettaire trein niet in de mist terechtkomt.

Tot eind juni van dit jaar lijkt de situatie van het budget orthodox maar dit wil niet zeggen dat grote waakzaamheid vanwege de regering niet nodig zou blijken. Immers — en de Eerste minister heeft er recent aan herinnerd —, vorig jaar was de begroting in dezelfde periode ook nog in grote lijnen conform de vooruitzichten; het is pas in het tweede gedeelte van het jaar 1985 — meer bepaald in het laatste trimester, vanaf oktober 1985 — dat de reële ontsporing plaatsvond en dat de wagen uit de bocht ging. In dit verband zou ik aan de regering een vraag willen stellen: vorig jaar was de ontsporing in grote mate te wijten aan de vermindering van de fiscale ontvangsten en ook aan de « mistige » schatkistoperaties en in veel mindere mate aan de ontsporing van de budgettaire uitgaven. Vandaag stellen wij vast dat de fiscale ontvangsten na de eerste zes maanden lager liggen dan die welke door de administratie oorspronkelijk werden vooropgesteld en die aan de basis lagen van de opstelling van de begroting 1986. Onze vrees is dat bij extrapolatie de

halfjaarlijkse resultaten voor het hele jaar 1987, wij, wat de fiscale ontvangsten betreft, voor dit jaar — en vooral rekening houdend met de uiterst lage inflatie — een « minwaarde » zullen registreren. Wordt deze vrees ook door de regering gedeeld en, zo ja, worden er nu reeds bijsturingsmaatregelen overwogen om te voorkomen dat een gelijkaardige ontsporing zich zou voordoen als in 1985?

De toestand van onze openbare financiën geeft nog steeds aanleiding tot grote bezorgdheid. Onze openbare schuld bedroeg eind juni 1986, alleen voor de centrale overheid 5 349 miljard. Dit is een beschamend cijfer en slechts enkele landen in de wereld hebben in verhouding tot hun bruto nationaal produkt een grotere schuld dan België. Daarenboven is de ratio schuld-BNP nog steeds in de negatieve zin aan het evolueren.

Met andere woorden, onze schuld stijgt nog steeds veel sneller dan ons BNP en er zal nog een jarenlange uiterst belangrijke penibele inspanning moeten worden geleverd om te vermijden dat onze schuld sneller zou stijgen dan de nominale groei van ons BNP. Er is ongetwijfeld een zeer gunstige — wie had dat ooit kunnen denken — onvoorspelbare evolutie wat de inflatie betreft, en het zou mij niet verwonderen mochten wij in de loop van 1987, bij constante gegevens, zeer dicht de nulinflatie bereiken, wat sedert een kwarteeuw in ons land niet meer het geval is geweest.

Dit is, enerzijds, zeer positief maar vertoont, anderzijds, ook een schaduwzijde. Inderdaad, de rente die wij moeten terugbetalen op onze staatsschuld stijgt daardoor in reële termen, vermits de gemiddelde rentevoet die wij vandaag betalen op de staatsschuld ongeveer 10,50 pct. bedraagt. Bij een quasi-nulinflatie wordt deze reële rente een kolossale last voor de openbare financiën, vooral indien men rekening houdt met het feit dat de groei in ons land in vergelijking met de meeste andere industriële ontwikkelde landen laag ligt. Dit is onvermijdelijk, gezien de financiële saneringsplannen van de regering.

In verband met deze rente die in reële termen ongeveer 10 pct. bedraagt, of meer dan het dubbele van wat wij in het verleden als reële rente hebben betaald, wil ik aan de regering enkele suggesties doen die wellicht aanbeveling verdienen.

Indien wij in het verleden, ter gelegenheid van het uitgeven van een overheidslening, hadden voorzien in een optie die in hoofde van de ontlener, *in casu* de Belgische Staat of alle overheidslichamen, de mogelijkheid tot vervroegde terugbetaling mogelijk had gemaakt, dan zouden wij vandaag zonder enige onderhandeling deze lening kunnen terugbetalen en nieuwe leningen uitschrijven tegen veel lagere intrestvoeten. Deze, in internationale kringen welbekende « call »-optie, zou aan de Schatkist tientallen miljarden per jaar hebben opgeleverd. De vraag rijst waarom dit in het verleden nooit is gebeurd.

De heer Seeuws. — Dat moet u aan de ministers vragen!

De heer Van In. — Was u er niet bij soms?

De heer Chabert. — Vele landen en de meeste internationale instellingen en privé-ontleners hebben deze « call »-clausule systematisch in hun leningen ingebouwd en er gretig gebruik van gemaakt. Weliswaar had men toen de lening moeten uitgeven tegen een wellicht hogere rentevoet — van ongeveer 0,5 pct. meer — maar de sterke daling van de intresten met ongeveer 6 pct. over de hele wereld had reeds ruimschoots deze hogere rentevoet kunnen compenseren. Vandaag stellen wij vast dat de meeste leningen met hoge rente reeds werden terugbetaald door de emittenten, die deze voorzorgsclausule hadden opgenomen bij het uitgeven van de lening. Wellicht kunnen wij in de toekomst in zulke clausules voorzien bij het uitschrijven van nieuwe overheidsleningen.

Daarenboven lijkt het waarschijnlijk dat in de toekomst de intrestvoeten nog zullen dalen, vermits de huidige reële rente nog ver boven het historisch gemiddelde ligt. Tevens zijn ook onze externe rekeningen in belangrijke mate verbeterd en zullen wij op de lopende betalingsbalans in 1987 een overschot hebben dat ongeveer 3 pct. van ons BNP zal bedragen. Dit is een bijzonder positief gevolg van het regeringsbeleid tijdens de afgelopen vier jaren.

Indien we dus lagere rente kunnen voorspellen met een grote graad van waarschijnlijkheid, lijkt het aangewezen dat wij ofwel de vervroegde terugbetaling van de leningen — zoals ik vroeger zei — zouden inschrijven in de voorwaarden van uitgifte, ofwel zoveel mogelijk leningen zouden uitschrijven met variabele renten, wat vandaag trouwens reeds het geval is. Ik meen beide suggesties aan de regering te kunnen doen, opdat zij in studie worden genomen. En het zou mij wel interesseren ter zake de reactie van de minister van Financiën en de regering te kennen.

Kan de minister ons ook mededelen of hij inzake actief schuldbeheer initiatieven overweegt, en wanneer hij denkt de aangekondigde schuldreconversie af te ronden?

Wat het spaarplan van de regering betreft, verheugt het ons dat het plan een reeks structurele besparingsmaatregelen bevat die ook in de komende jaren hun weerslag op de begroting zullen laten voelen. Ongetwijfeld — en de regering heeft dit niet verborgen — zal dit spaarplan op korte termijn deflatoire effecten hebben en daarom zijn de daling van de olieprijs en van de dollar zo belangrijk. Zij hebben immers expansionistische repercussies, die meebrengen dat wij ingevolge de budgettaire sanering geen grote recessie zullen kennen. Hoe sneller de besparingen kunnen worden verwezenlijkt, hoe sneller de intrestvoeten kunnen dalen en aldus kan één van de grootste hindernissen worden weggenomen om de werkgelegenheid te stimuleren: lagere intresten zullen de groei op middellange termijn op hun beurt bevorderen.

Een dynamische, sociaal bijgestuurde, markteconomie ligt ten grondslag aan onze welvaart en derhalve ook aan de tewerkstelling van de jongere generatie. Hulp aan industrieën gericht naar het verleden kan soms om sociale redenen worden aanvaard, maar laten we niet uit het oog verliezen dat deze hulp de schaarse financiële middelen opslokt die men anders had kunnen gebruiken om nieuwe en rendabeler industrieën te vestigen.

Ongetwijfeld zal dit voor ons land in de komende jaren nog een pijnlijk aanpassingsproces worden. Zodra het probleem van de openbare financiën niet meer prioritair op de dagelijkse agenda van de regering zal staan en het Sint-Annaplan integraal zal kunnen worden uitgevoerd, zullen wij echter een oproep doen tot de regering om het geheel van onze industriële politiek opnieuw aan te pakken en nieuwe stimulansen te geven aan een beleid van tewerkstelling en industriële vernieuwing.

Mijnheer de minister, iedereen is het erover eens dat de werkloosheid de kanker is van onze maatschappij. Wij verwachten van de regering dat zij alles in het werk zal stellen om de tewerkstelling te bevorderen. Een oud Vlaams, misschien bombastisch spreekwoord, zegt terecht: « Arbeid adelt. » Wij moeten arbeid creëren. Men kan niet zeggen dat de inspanningen die in de afgelopen jaren werden gedaan met het oog op het herstellen en in stand houden van de internationale competitiviteit van het bedrijfsleven niet belangrijk zijn geweest. Daarenboven heeft « Jan met de pet » een deel van zijn koopkracht prijsgegeven om aan de internationale concurrentie het hoofd te kunnen bieden. De rendabiliteit van onze bedrijven is in zeer belangrijke mate hersteld. De inspanning die de werknemers ter zake hebben geleverd is zeer belangrijk. Er ontstaat opnieuw ruimte voor nieuwe investeringen en het creëren van nieuwe industrieën. De rendabiliteit die een basisvoorwaarde uitmaakt van iedere investering, is verzekerd. De financiële structuur van vele bedrijven is gelukkig opnieuw gezond.

Toch moet het mij van het hart, mijnheer de Eerste minister, dat wat eergisteren bij Michelin is gebeurd, een reële schande is. Dit is een uitwas van het verfoeilijkste kapitalisme dat men zich kan inbeelden. De werknemers die gedurende zoveel jaren voor het bedrijf hadden geijverd, moesten via de radio in hun autootje vernemen dat hun bedrijf gesloten werd. Zo iets moet ons allen diep aangrijpen. Zo iets mag niet gebeuren. Ik meen dat wij in Europees verband tot afspraken zouden moeten komen.

De heer Wyninckx. — Aan de hand van de Vredelingsrichtlijn bijvoorbeeld.

De heer Chabert. — Mij is het om het even hoe, maar arbeiders zijn meer dan wie ook mensen en moeten als mensen worden behandeld. (*Applaus op talrijke banken.*)

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Wat is de juridische structuur van Michelin in Frankrijk?

De heer Chabert. — Het gaat hier niet over het feit of het een staatsbedrijf is, of niet. Ik ben gewoon onthutst over het feit zelf.

De heer Verhofstadt, Vice-Eerste minister en minister van Begroting, Wetenschapsbeleid en het Plan. — Ik ga volkomen akkoord met u, mijnheer Chabert.

De heer Chabert. — Ik geloof niet dat het een staatsbedrijf is. Ik denk dat het een zuiver familiebedrijf is. Deze vragen zijn echter niet zozeer ter zake, het optreden zelf is onverantwoord.

In 1984 en 1985 waren de privé-investeringen in België ruimschoots lager dan in het buitenland. Dat verontrust mij ten zeerste. De cijfers van 1986 zouden er kunnen op wijzen dat de toestand verbeterd. De regering heeft een macro-economische politiek gevoerd die nodig was om het globale investeringsklimaat te verbeteren, maar de laatste en belangrijkste inspanning moet nu worden geleverd door de privé-sector. De regering heeft A gezegd, de privé-sector moet nu B zeggen. De structurele achterstand van de Belgische industrie is volgens de meeste experts niet onherroepelijk, maar het is nu toch de hoogste tijd dat de nodige investeringen met grote spoed geschieden, want wij verliezen belangrijke marktaandeelen in het buitenland, omdat een deel van onze productie verouderd is en onaangepast. Ik ben het niet die dit zegt; dit is de synthese van een studie van de Nationale Bank. En ik dank de heer André Geens van de Volksunie omdat hij ons gewezen heeft op het uitzonderlijk belang van het verslag van de Nationale Bank dat wijst op de structurele problemen in de industrie van ons land. Het uur van de privé-sector is aangebroken. Hij moet de fakkel overnemen. Het klimaat is er en wij wachten met groot ongeduld op zijn dynamisme, want een nieuwe groei en een nieuw dynamisme zijn nodig.

De burgers van ons land moeten meer nog dan vroeger de kans krijgen om hun talenten te ontplooiën. De fiscale druk wordt geleidelijk verminderd en moet op termijn worden teruggeschroefd tot een Europees gemiddelde. Dit is ook een grote verdienste van de vorige regering en dit wordt door de regering bevestigd. Het gaat hier om de wet-Grootjans. Zij die werken moeten worden beloofd voor hun werk, maar moeten ook een deel van de vruchten van hun inspanning besteden voor hen die niet kunnen werken. Ik ben een Brabander en gebruik graag het volgende beeld: hoe sterker het paard is dat trekt, hoe groter de wagen kan zijn waarop de kansarmen plaats kunnen nemen.

Mijnheer de Voorzitter, de regering heeft een reeks van belangrijke beslissingen genomen die moeten worden uitgevoerd. Wellicht kan ter gelegenheid van de uitvoering van deze beslissingen over bepaalde onbillijke toepassingen ervan worden onderhandeld, maar het bos mag niet bezwijken omdat een of andere boom is scheefgegroeid. De toepassing van het spaarplan en derhalve ook van de begrotingen van 1986 en 1987 zal veel daadkracht en moed vereisen, een dagelijkse strijd tegen de inertie van degenen die met alle middelen zullen proberen aan de toepassing te ontsnappen, dikwijls uit eigen belang of uit groepsbelang. Het wordt een bijzonder moeilijke strijd. Wij hopen en verwachten van de regering dat zij voldoende samenhang zal vertonen om deze moeilijke periode zonder kleerscheuren door te maken. De beslissing die vorige zaterdag in verband met het onderwijs werd genomen, wijst erop dat dit land nog altijd een plaats is waar twee gemeenschappen uiteindelijk tot een vergelijk kunnen komen, dat niet gesloten wordt op de rug van de Schatkist. Dit is een belangrijk feit.

M. Péciaux. — Sur le dos de l'enseignement officiel.

De heer Chabert. — Men moet communautaire akkoorden kunnen sluiten zonder dat men daarvoor nieuwe financiële middelen moet inzetten. Pessimisme is een bijzonder slechte raadgever. Laten we in de komende maanden, regering en Parlement samen, niet bezwijken onder de druk, die ongetwijfeld aan alle kanten op ons zal worden uitgeoefend. Wij zijn ongetwijfeld een klankbord van de maatschappij en het zou onzerzijds onaanvaardbaar zijn indien wij niet zouden luisteren naar de inbreng van onze kiezers. Sommige aspecten van het regeringsbeleid kunnen wellicht worden bijgestuurd op voorwaarde dat de globale begrotingsdoelstellingen niet worden aangevochten en de grote evenwichten worden gerespecteerd. De sociale rechtvaardigheid en de economische efficiëntie zullen hierbij als leidraad kunnen worden gebruikt. Het is met het lot van de jongere generatie voor ogen, dat wij onze verdere medewerking zullen verlenen aan het herstelbeleid van de regering en dit uitdrukkelijk zullen steunen. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

M. le Président. — La parole est à Mme Delruelle.

Mme Delruelle-Ghobert. — Monsieur le Président, je ne peux manquer, dès le début de cette intervention, de m'associer — je suis d'ailleurs en bonne compagnie puisque notre collègue M. Chabert s'en est ému également — aux regrets exprimés quant au retard apporté au dépôt des budgets des Voies et Moyens et de la Dette publique relatifs à l'année 1986.

Les explications données à ce sujet par le Vice-Premier ministre et ministre du Budget, ne m'ont convaincue qu'en partie. Un certain retard

était inévitable. Les élections ont, en effet, eu lieu dans le courant du dernier trimestre de l'an dernier et je partage la volonté légitime du gouvernement de présenter un budget sérieux, basé sur les options fondamentales arrêtées lors de sa constitution.

Cependant, le laps de temps écoulé entre les dernières discussions de Val-Duchesse — le 23 mai — et le dépôt effectif des budgets me paraît incontestablement trop long; plusieurs semaines précieuses ont été perdues, amenant le Parlement à examiner le budget dans la fièvre de la fin de session, alors que le second semestre de l'année est déjà entamé. Un tel retard ne peut que ternir un peu plus dans l'opinion publique l'appréciation déjà peu flatteuse du bon fonctionnement de nos institutions.

Le groupe PRL ne peut que le regretter et émettre le vœu qu'une telle situation ne se représente plus à l'avenir.

Dans l'esprit des accords de Val-Duchesse, le groupe PRL avait espéré le dépôt concomitant des budgets 1986 et 1987 avant les vacances. Comme chef du groupe, j'avais d'ailleurs effectué une démarche en ce sens auprès de vous, monsieur le Vice-Premier ministre et ministre du Budget. Eu égard aux raisons techniques avancées par vous, nous avons admis que cette présentation n'était pas réalisable. Aujourd'hui, nous demandons que le budget 1987 puisse, en tout état de cause, être déposé et discuté avant la fin de cette année.

Ceci dit, je voudrais axer la présente intervention sur quelques réflexions que m'inspire la discussion générale que nous venons d'entamer.

Je voudrais tout d'abord exprimer ma satisfaction de constater que le gouvernement a la ferme volonté de mener à bonne fin l'opération d'assainissement entreprise et que, pour aboutir à ce résultat, il a adopté une série de mesures techniques, en vue de mieux maîtriser et de mieux contrôler les dépenses.

Ce travail s'inscrit dans le cadre d'une réflexion plus large sur les procédures des choix budgétaires. En effet, un des passages obligés de l'assainissement des finances publiques réside dans l'analyse et l'amélioration des mécanismes de gestion budgétaire.

Fin novembre 1984, le 6e Congrès des économistes belges de langue française a consacré ses travaux à cet important problème. Notre collègue, le ministre d'Etat Robert Henrion, y joua un rôle prépondérant.

Loin de moi l'idée de vouloir rappeler ici toutes les conclusions de ce congrès; je souhaiterais néanmoins réaffirmer un principe fondamental qui s'est dégagé de ces assises: la volonté, qui doit nous animer, de conférer au contrôle budgétaire du Parlement une efficacité accrue et lui permettre de devenir une réalité concrète renforçant ainsi notre processus démocratique.

De l'exposé du ministre du Budget, je retiens que, trop souvent par le passé, un certain laxisme était de mise en la matière, de sorte que le gouvernement n'était pas à même de maîtriser à temps des déviations, des dérapages dans l'exécution des budgets. Différentes mesures prises, telles celles relatives à la comptabilité de l'Etat, tendent à y mettre fin.

Il en était de même dans l'exécution des paiements par la Trésorerie, qui n'était pas toujours à même de planifier ses ressources et ses besoins et, par conséquent, de s'assurer les disponibilités nécessaires dans les meilleures conditions.

Je note donc avec satisfaction que ce budget est, sur le plan de la méthodologie, différent de tous les précédents et qu'on entre enfin dans la voie d'une approche moderne de la problématique budgétaire qui, à terme, doit nous aider à résoudre le problème angoissant de nos finances publiques.

J'en viens à présent au document budgétaire lui-même, tout en restant dans les grandes lignes de la politique qu'il traduit.

Les efforts demandés cette année prolongent ceux effectués depuis quatre ans et qui n'ont pas été vains malgré les affirmations de certains. Le budget 1986 est donc l'illustration d'une politique de continuité dans le redressement de notre pays.

Il est d'ailleurs assez paradoxal de constater que, contrairement à ce qui se passe habituellement, des voix de l'opposition n'ont pas dénoncé le montant trop élevé du déficit budgétaire, mais se sont évertuées à démontrer qu'il avait été sous-estimé à la baisse. A politique inchangée, ce déficit aurait été de 640 milliards. Les effets des décisions de Val-Duchesse sur la confection du budget actuel peuvent être estimés à 52

milliards auxquels s'ajoutent ceux de la compression des charges d'intérêts et de la diminution du prix des produits énergétiques. Dans cette évaluation, le groupe PRL approuve la prudence dont a fait preuve le gouvernement.

Revenons à la politique de continuité: le solde net à financer pour l'ensemble des pouvoirs publics a été ramené de 16,4 p.c. du PNB, en 1981 à 13 p.c. en 1986, tandis que le déficit budgétaire du pouvoir central, qui s'élevait à 13,2 p.c. du PNB en 1982 a pu être réduit à 11,5 p.c. en 1986, le déficit hors charge d'intérêts étant ramené respectivement de 5,2 à 2,9 p.c.

La réduction plus importante du solde de l'ensemble des pouvoirs publics par rapport au solde net à financer, s'explique par les efforts considérables qui ont été fournis par les pouvoirs subordonnés. Certains s'en sont émus, mais n'était-il pas normal que tous les pouvoirs publics, à quelque niveau qu'ils se situent, prennent leur part de réduction de dépenses durant cette période extrêmement difficile pour nos finances publiques?

Tous ces éléments prouvent qu'après avoir cassé la dynamique de hausse continue et parfois non contrôlée des dépenses, des résultats ont bel et bien été engrangés sur le plan budgétaire au cours de ces cinq dernières années. Ils ont malheureusement été insuffisants et n'ont pas permis d'éliminer le problème de l'effet cumulatif des dépenses publiques, à savoir l'incidence des charges d'intérêts sur la dette publique.

En effet, sans l'accroissement des charges d'intérêts, conséquence inéluctable des déficits cumulés, le déficit de l'ensemble des pouvoirs publics n'aurait pas été ramené à 13 p.c. du PNB en 1986, mais bien à 10 p.c. Il ne faut cependant pas en tirer la conclusion simpliste que tout serait résolu par une réduction brutale de cette charge d'intérêts.

Certes le gouvernement a prévu un effort non négligeable en ce domaine et il s'emploie activement à le concrétiser. Mais comment peut-on imaginer un instant qu'une réduction importante du taux des emprunts anciens soit imposée de façon unilatérale?

La réponse à cette question est négative et il y a plusieurs raisons à cela.

La confiance des créanciers, d'abord, doit être conservée tant que les pouvoirs publics devront continuer à se présenter, pour des montants très importants, en demandeurs de capitaux sur le marché, ce qui sera, hélas, le cas bien longtemps encore. Ensuite, l'intérêt retiré par les organismes de crédit représente pour une grande part la contrepartie des moyens mis à leur disposition soit par leurs actionnaires, soit par leurs déposants.

Enfin, la part de la dette des pouvoirs publics entre les mains de ce qu'il est coutume d'appeler les petits épargnants, serait loin d'être négligeable; c'est, en tout cas, la conviction de M. Maldague, commissaire au Plan, telle qu'il l'a affirmée lors de sa participation dans le magazine de la RTBF, à l'émission de 8 heures du Journal parlé du 25 juillet dernier. Je partage cette opinion. Imposer à ces nombreux petits épargnants une réduction de l'intérêt des emprunts en cours serait une tromperie et les écarterait pour longtemps des émissions futures.

Nous insistons auprès du gouvernement pour que la mise en œuvre de la réduction de la charge en intérêts de la dette publique, qui figure à son programme, soit réalisée par des mécanismes conformes au marché et fasse l'objet d'une négociation préalable avec les intermédiaires financiers et les autres détenteurs de la dette publique. En particulier, il faudra veiller à préserver la rentabilité, la solvabilité et la liquidité des institutions financières concernées.

L'objectif du gouvernement qui consiste à ramener le déficit budgétaire des pouvoirs publics à 8 p.c. du PNB en 1987, est à comparer à la situation que connaissent nos principaux concurrents au sein du Marché commun; ces derniers ont, en effet, connu au cours de la période 1981-1985, des niveaux encore plus bas: 2,5 p.c. du PNB pour la RFA, 2,7 p.c. pour la France, avec de nouvelles compressions en cours.

Comment peut-on, dès lors, dire que l'effort demandé dans les accords de Val-Duchesse qui doivent nous ramener à 8 p.c., n'est pas nécessaire, alors que ce taux est encore très largement supérieur à ceux de nos principaux partenaires commerciaux de la CEE?

Il est clair que le gouvernement doit absolument réaliser l'opération d'assainissement des finances publiques en cours, l'objectif de 8 p.c. représentant encore, en absolu, au niveau du budget de 1986, un déficit plus qu'important de près de 400 milliards de francs.

L'exorbitant déficit actuel ne peut se résorber que par une politique d'assainissement. Il est par contre souhaitable, et nous espérons qu'il en sera ainsi, que le déficit une fois ramené à 8 p.c. puisse être diminué d'une autre manière, grâce aux effets de dynamisation de notre économie. La conjoncture économique actuelle et, en particulier, le coup de fouet que ne manqueront pas d'apporter la réduction substantielle du prix des produits énergétiques et la baisse des taux d'intérêt que nous connaissons actuellement, devraient entraîner une expansion économique, une rénovation industrielle et, dès lors, déboucher sur la création d'emplois. Le chômage reste, en effet, malgré une légère diminution, un terrible chancre à guérir.

Le groupe PRL rappelle son souhait, en vue de stimuler la croissance, de réduire la pression fiscale tant sur les personnes physiques que sur les sociétés au-delà des effets de la loi du 1er août 1985 dite loi Grootjans. Le processus d'abaissement de la fiscalité amorcé devra se poursuivre car le niveau de taxation atteint restera encore tellement élevé qu'il demeurera dissuasif d'efforts et constituera encore et toujours un frein à l'expansion.

Je suis particulièrement frappée de l'analyse que vient de faire le Bureau du Plan quant à l'intégration des effets supposés des décisions de Val-Duchesse dans l'environnement national et international et de ce qui s'en dégagera pour la Belgique au cours des années 1986 à 1990. Cette vue des choses est dans ses grandes lignes concordante avec les vues du gouvernement, notamment au sujet de la nécessité de la conclusion d'un accord interprofessionnel concret.

Personne ne mettra en doute, je pense, l'objectivité du Bureau du Plan.

Il me paraît aussi que les mesures d'assainissement décidées doivent être concrétisées très rapidement; en effet, le facteur temps est primordial dans l'exécution de cette politique. Diverses études démontrent, la dernière en date provenant du ministère des Affaires économiques, que si les mesures n'étaient pas exécutées aujourd'hui, le prix à payer serait encore plus élevé que les sacrifices qui s'imposent à l'heure présente. Le sort des jeunes et des générations qui les suivront en dépend.

La politique courageuse du gouvernement, indispensable, je le répète, et en face de laquelle aucune « alternative » crédible n'est proposée....

M. de Wasseige. — C'est vous qui le dites.

Mme Delruelle-Ghobert. — J'ai écouté avec attention le discours du président Spitaels la semaine dernière et je n'en ai retiré rien de concret ni de positif comme solution de rechange, monsieur de Wasseige. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

La politique du gouvernement est approuvée à nouveau par le groupe PRL à l'occasion de ce débat. Il apporte son soutien au gouvernement dans la mesure où celui-ci poursuivra rigoureusement l'effort entrepris. C'est dans cette optique que nous voterons le budget des Voies et Moyens de 1986 tel qu'il nous est proposé. (*Applaudissements sur les mêmes bancs.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer André Geens.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Voorzitter, dat deze begroting negen maanden later wordt besproken dan normaal kon worden verwacht, hebben vorige sprekers reeds gezegd. Ook de heer Chabert heeft daarover zeer behartigenswaardige woorden gesproken. Hij heeft echter een andere conclusie getrokken of misschien niet durven zeggen wat hij heeft gedacht na de lectuur van het fameuze interview met de Eerste minister in een Nederlands blad. De Eerste minister heeft daarin, in verband met het uitstellen van regeringsactiviteiten als het saneringsplan, de bijzondere machten en de begroting, gezegd dat het prettiger was deze initiatieven vlak voor de vakantie te nemen omdat er dan minder sociale beroering rond kan ontstaan.

De heer Martens, Eerste minister. — Dat staat daar niet in. (*Samenspreken tussen de Eerste minister en de leden van de Volksunie.*)

De heer A. Geens. — U geeft ook nog een andere reden, mijnheer de Eerste minister, namelijk dat de liberalen in de regering enige tijd nodig hadden om hun verkiezingsnederlaag te verwerken en wat handelbaarder te worden. (*Protest op de liberale banken.*)

Door deze uitspraak hebt u het Parlement — en dus ook de meerderheid — eigenlijk voor de gek gehouden. De leden van de meerderheid geven u daarvoor zelfs nog een applaus. Ook al werd in Kamer en Senaat beloofd dat het Parlement prioritair zal worden geïnformeerd wat de

genummerde volmachtbesluiten betreft, maken wij het dagelijks mee — zelfs gisteravond nog — dat de genomen besluiten worden toegelicht noch in de commissies van Kamer en Senaat, noch in openbare vergadering, maar wel voor radio en TV. Dit is de manier waarop de regering haar beleid voert: zoveel mogelijk naast en buiten het Parlement.

Wij allen, leden van de meerderheid en van de oppositie, klagen over de onmacht van het Parlement. Sta mij toe u te zeggen dat wij zelf, zowel meerderheid als oppositie, in de eerste plaats solidair verantwoordelijk zijn voor deze onmacht, zij het dat de meerderheid grotere schuld treft dan de oppositie omdat zij die spelletjes van de regering accepteert. Ik moet er wel voor waarschuwen dat degenen die vandaag tot de meerderheid behoren, morgen misschien tot de oppositie zullen behoren en, omgekeerd, dat degenen die thans lid zijn van de oppositie, morgen misschien geroepen zullen zijn om deel uit te maken van de meerderheid. Ik hoop alleen maar dat zij dan de lessen en frustraties van vandaag niet vergeten zullen zijn.

Collega Wyninckx heeft in zijn uiteenzetting gesproken over de gevoelens van de nieuwe parlementsleden. Ik behoor tot die categorie van parlementsleden die bijna hun eerste zittijd achter de rug hebben. Ik kan dan ook niet nalaten bij deze gelegenheid enkele zaken te berde te brengen die mij erg hebben aangesproken gedurende deze eerste zittijd.

Collega's van de meerderheid en van de oppositie, wij klagen over een aantal zaken, maar hebben wij daar dikwijls zelf geen schuld aan? Wat belet ons bijvoorbeeld, meerderheid en oppositie, samen een initiatief te nemen om een einde te maken aan het funeste dubbel mandaat dat ons allen hindert?

De heer Leemans treedt opnieuw als voorzitter op.

Wat belet ons, meerderheid en oppositie, op te komen voor een legislatuurparlement zodat de onafhankelijkheid van de individuele parlementsleden wordt verhoogd? Is het geen schande — leden van de meerderheid, u weet waarover ik spreek; dit geldt ook voor leden van de oppositie die vroeger tot de meerderheid behoorden — dat men, wanneer men tot de meerderheid behoort wetten moet goedkeuren waarvan men overtuigd is dat ze slecht zijn, zowel juridisch als inhoudelijk? Het kan niet anders omdat wij in een systeem leven waarin de regering het vertrouwen vraagt op het ogenblik dat zij meent het risico te lopen dat een wet niet zal worden goedgekeurd.

Wat belet ons meer zelfdiscipline op te brengen bij mondelinge vragen en interpellaties ten einde de inhoudelijke aspecten van het Parlement op een hoger niveau te tillen en te eisen dat de regering op correcte wijze antwoord verstrekt?

Wat belet ons te eisen dat de informatie beter en efficiënter zou zijn en dat wij over meer middelen zouden beschikken?

Kortom, wat belet ons meer zelfrespect op te brengen voor deze instelling en ze te doen respecteren?

Ik heb de indruk dat men in dit Parlement niet discussiert of debatteert, maar dat men naast elkaar praat, over de hoofden heen. Iedereen voert zijn nummertje op. Dat blijkt uit de aanwezigheid. Als men een oorstop in heeft, als men de tribune wegtoverd of ze onzichtbaar maakt, dan blijkt uit de aanwezigheid in de zaal tot welke politieke partij de spreker behoort. De fracties zijn namelijk aanwezig als een van hun partijgenoten op de tribune staat. Dit is het beste bewijs dat men niet met, maar naast elkaar praat.

Mijnheer de Voorzitter, ik ga nu over tot het onderwerp van vandaag: de Rijksmiddelenbegroting 1986 en de waarde ervan.

Mijnheer de minister van Begroting, bepaalde van uw initiatieven kunnen onze goedkeuring wegdragen. Als iets positief is — ik heb dit op deze tribune nog gezegd — moeten wij dat kunnen toegeven. Ik denk onder meer aan de betere controle op de uitgaven. U verklaart dat u binnen de vijf weken zult weten hoe de uitgaven evolueren. Het wordt hoog tijd. Nu men beschikt over geperfectioneerde computers moet men de begroting uiteraard op de voet kunnen volgen.

De heer Chabert. — Beter laat dan nooit.

De heer A. Geens. — Als iets positief is, erken ik dat.

De heer Chabert. — Ik waardeer uw werk in de commissie voor honderd procent. U doet aan positieve oppositie.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Vice-Eerste minister, de verplichting om alleen kredietoverschrijdingen bij wet toe te staan, stellen wij ten eerste op prijs. Ook de strengere maatregelen inzake kredietoverdrachten van het ene jaar naar het andere kunnen wij ten volle onderschrijven. Dit neemt niet weg dat over de begroting 1986 zelf heel wat kan worden gezegd.

In de eerste plaats rijzen er vragen niet alleen bij de oppositie, maar ook bij de meerderheid en bij de bevolking, over de reële evolutie van de uitvoering van het spaarplan. Wat is er gebeurd na het overleg met de sociale partners, welke zijn de gevolgen ervan, heeft het interne verschuiven veroorzaakt? Wij krijgen op die vragen geen antwoord. Welke zijn de gevolgen, voor de uitvoering van het spaarplan, van de dagenlange ruzies over de onderwijsbesparingen, waar schijn en werkelijkheid in elkaar vloeien? Uit de tabellen die de minister van Begroting ter beschikking heeft gesteld, blijkt dat er een grondig onderscheid bestaat tussen het Franstalig en het Nederlandstalig onderwijs. De tabellen betreffende het Nederlandstalig onderwijs geven nog blijf van enige ernst — de cijfers worden gespecificeerd per categorie —, maar de tabellen betreffende het Franstalig onderwijs geven alleen totalen en niets meer. Vandaar dat wij de vraag stellen of achter de saneringsmaatregelen geen stuk zelfbedrog schuil gaat.

Wij zullen voorts, wat deze begroting betreft, geen technische of econometrische analyse maken; dat is uitvoerig gebeurd zoals blijkt uit het verslag over de werkzaamheden van de Kamercommissie. Ik meen dat het niet nuttig is hierop nog verder in te gaan. Wel willen wij, mijnheer de Eerste Minister, enkele vragen stellen over de uitgangspunten zeer in het algemeen.

In de eerste plaats hebben wij bedenkingen bij het opnieuw gebruiken van de elasticiteitscoëfficiënt van 1,2 die in het verleden herhaaldelijk waardeloos bleek te zijn en die in 1985 één van de belangrijkste oorzaken was van de overschatting van de ontvangsten. Het handhaven van deze coëfficiënt in de begroting 1986 betreuren wij ten eerste.

Ten tweede, lijkt de internationale context zoals in de memorie van toelichting is vermeld, ons voor een groot stuk achterhaald. In de memorie van toelichting en in het verslag van de Kamer is nog sprake van een toename van het bruto nationaal produkt in de Verenigde Staten met 3 pct., daar waar uit recente cijfers blijkt dat voor het tweede kwartaal van 1986 de economische groei zich rond 1,1 beweegt. Ook de cijfers in verband met West-Duitsland zijn veel lager en veel minder gunstig dan oorspronkelijk verwacht. De vertraagde groei op internationaal niveau heeft belangrijke gevolgen voor de groeiprognoses en voor de groei in ons eigen land, vooral als we weten dat onze groeievolutie stagneert op 50 pct. van het Europese gemiddelde.

Veeleer dus dan een kritische technische analyse te maken van deze begroting, wil ik gebruik maken van deze bespreking om onze eigen politieke opties naar voren te brengen en ze te toetsen aan de begrotingsgegevens, aldus trouw blijvende aan onze gewoonte om toch enige positieve bijdrage te leveren.

Ten eerste, moet naar onze mening — wij zeggen dat sinds lang — het tekort op de begroting dalen. Bij vorige gelegenheden hebben wij uitdrukkelijk gesteld dat het tekort moet worden teruggebracht tot het niveau van de reële stijging van het bruto nationaal produkt om de destructieve zelfvoedende interestlast op de begroting te stoppen.

Zelfs wanneer men het spaarplan van de regering volledig uitvoert, zal na twee jaar de overheidsschuld met duizend miljard toenemen. Zelfs in een minimale optie betekent dit een stijging van de interestlast op de begroting met 70 miljard. Dit is ten opzichte van de huidige toestand een toename van meer dan 20 pct. en een toename van 1,4 pct. ten opzichte van het bruto nationaal produkt, ruw berekend. Door deze bijkomende last van 70 miljard aan interesten kunnen wij een aantal andere voorzieningen op het sociale vlak niet financieren, is het ons niet mogelijk bepaalde investeringen te realiseren, of andere nuttige produktieve uitgaven te doen. De 7 pct.-doelstelling van de regering werd verschoven naar 1989 en is volgens ons niet verregaand genoeg.

Wij gaan niet akkoord met wat sommige socialisten hebben beweerd, namelijk dat de regering te veel en te verregaand zou besparen. Wij zijn wel van oordeel dat sommige maatregelen die de regering neemt niet altijd even nuttig zijn. Wij verwijzen hiervoor naar de kritiek die we uitgebracht hebben op het Sint-Annaplan. Onze visie op de wijze van besparen hebben wij in 1984 reeds uitvoerig toegelicht. De hoofdpijlers daarvan waren: ten eerste, de zerobasisbudgettering en tarifiering van de overheidsdiensten; ten tweede, een fundamentele herziening en hervorming van de sociale zekerheid en, ten derde, de federalisering. Ik zal

deze drie punten nu niet in detail behandelen, want ik heb dit reeds gedaan bij een vorige gelegenheid.

De vorige en de huidige regering hebben bij diverse maatregelen die ze hebben genomen bespaard op uitgaven die aanleiding geven tot een collectieve verarming. In het Sint-Annaplan was dit minder het geval dan in de voorgaande spaarplannen. De collectieve verarming die tot stand is gekomen en die blijkt uit diverse macro-economische gegevens, heeft hoge sociale kosten voor de maatschappij tot gevolg. Een noodzakelijke efficiënte herverdeling van de middelen vereist een lange termijnvisie. Besparen en blijven besparen tot de interestlast, als percentage van het bruto nationaal produkt niet hoger is dan de stijging van het BNP, is niet mogelijk en onaanvaardbaar omdat de sociale kosten te hoog oplopen. De regering zou er dan ook moeten voor zorgen haar inkomsten te verhogen door andere maatregelen dan door het verhogen van de fiscale en de parafiscale last, die nu reeds een onaanvaardbaar hoog peil hebben bereikt. Deze maatregelen moeten de groei en de tewerkstelling bevorderen en de binnenlandse koopkracht op peil houden.

Recent heeft de Centrale Raad voor het bedrijfsleven in zijn rapport gesteld dat men niet hoeft te rekenen op de toename van de buitenlandse bestellingen. Deze zijn de jongste maanden immers gevoelig achteruitgegaan. Als oplossing kunnen wij niet anders dan kiezen voor een tweesporenbeleid. Ook de regering beweert voor dit beleid te zijn gewonnen, maar toen wij in de commissie naar bewijzen hebben gevraagd, bleef men ons het antwoord schuldig. De regering belijdt deze optie wel met woorden, maar niet in de praktijk.

Volgens mijn partij is dergelijk beleid wel mogelijk, maar dan moeten wij overgaan tot een voluntaristische industriële politiek gericht op industriële vernieuwing en tewerkstelling waarbij de overheid een stimulerende rol moet vervullen en samen met het bedrijfsleven zoeken naar de geëigende wegen.

Wij geloven niet in een vanzelfsprekende, automatische opleving, groei of herstel. Wij stellen immers vast dat ondanks het herstel van het concurrentievermogen ons aandeel in de wereldhandel gevoelig is gedaald en nog verder blijft dalen. Ik verwijs nogmaals naar het rapport van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven. In de commissie hebben wij trouwens gevraagd ons de juiste cijfers op te geven, maar het antwoord is uitgebleven. Mocht het mogelijk zijn ons die gegevens te bezorgen tijdens het openbaar debat, zal die informatie ons zeer welkom zijn omdat wij van oordeel zijn dat dit gegeven belangrijk is in de beoordeling van de economische ontwikkeling in ons land.

Ondanks het herstel van de rentabiliteit van de ondernemingen, ondanks het herstel van de kapitaalstructuren onder meer dank zij de wet-Cooreman-De Clercq, zijn er te weinig investeringen en vooral te weinig arbeidsscheppende investeringen. De overheid zou haar subsidiepolitiek ten opzichte van de bedrijven moeten herzien en haar tegemoetkomingen beperken tot innovatieprojecten die gericht zijn op expansieve wereldmarkten. Zulks zou gepaard moeten gaan met een progressieve verlaging van de vennootschapsbelasting, dit onder welbepaalde voorwaarden: behoud van de tewerkstelling en investeren in het eigen bedrijf van de meerwaarde die wordt gecreëerd door de verlaging van de vennootschapsbelasting.

Ook de subsidiepolitiek ten aanzien van overheidsbedrijven dient aan een grondig onderzoek te worden onderworpen. De overheid zou vooral moeten zoeken naar beter management en zou moeten inspelen op de reële behoeften van de bevolking, ten einde de overheidsdiensten opnieuw geloofwaardig, nuttig en efficiënt te maken.

Deze industriële politiek moet samengaan met een herziening van de scholing, herscholing, bijscholing en vorming om de kwalificatie van onze gerenommeerde arbeiders te behouden en te bevorderen. Daarbij hoort ook een grote zorg voor het toegepast wetenschappelijk onderzoek en voor het wetenschappelijk onderzoek in het algemeen. Wij betreuren dienaangaande dat er in de begroting 1986 een stap terug wordt gedaan en dat 5,3 miljard van de begrotingsprogramma's voor wetenschapsbeleid wordt afgenomen, in tegenstelling tot wat zou moeten gebeuren in het kader van een tweesporenbeleid.

Tenslotte is er de tewerkstellingspolitiek. Wij gaan natuurlijk niet discussiëren over de cijfers want dat is een nutteloze discussie die wij in het verleden al hebben gevoerd. Het volstaat de cijfers te bekijken, ook die welke zijn opgenomen in het verslag van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven, om onmiddellijk te kunnen vaststellen dat de verbeterde cijfers die de regering ons presenteert bijna uitsluitend te danken zijn aan de verhoogde deeltijdse tewerkstelling in alternatieve tewerkstellingsprogramma's van de overheid, zodat het moeilijk is, te spreken van een reële verbetering van de tewerkstelling. Het is natuurlijk beter dat men

De heer A. Geens. — Mijnheer de Vice-Eerste minister, de verplichting om alleen kredietoverschrijdingen bij wet toe te staan, stellen wij ten eerste op prijs. Ook de strengere maatregelen inzake kredietoverdrachten van het ene jaar naar het andere kunnen wij ten volle onderschrijven. Dit neemt niet weg dat over de begroting 1986 zelf heel wat kan worden gezegd.

In de eerste plaats rijzen er vragen niet alleen bij de oppositie, maar ook bij de meerderheid en bij de bevolking, over de reële evolutie van de uitvoering van het spaarplan. Wat is er gebeurd na het overleg met de sociale partners, welke zijn de gevolgen ervan, heeft het interne verschuiven veroorzaakt? Wij krijgen op die vragen geen antwoord. Welke zijn de gevolgen, voor de uitvoering van het spaarplan, van de dagenlange ruzies over de onderwijsbesparingen, waar schijn en werkelijkheid in elkaar vloeien? Uit de tabellen die de minister van Begroting ter beschikking heeft gesteld, blijkt dat er een grondig onderscheid bestaat tussen het Franstalig en het Nederlandstalig onderwijs. De tabellen betreffende het Nederlandstalig onderwijs geven nog blijk van enige ernst — de cijfers worden gespecificeerd per categorie —, maar de tabellen betreffende het Franstalig onderwijs geven alleen totalen en niets meer. Vandaar dat wij de vraag stellen of achter de saneringsmaatregelen geen stuk zelfbedrog schuil gaat.

Wij zullen voorts, wat deze begroting betreft, geen technische of econometrische analyse maken; dat is uitvoerig gebeurd zoals blijkt uit het verslag over de werkzaamheden van de Kamercommissie. Ik meen dat het niet nuttig is hierop nog verder in te gaan. Wel willen wij, mijnheer de Eerste Minister, enkele vragen stellen over de uitgangspunten zeer in het algemeen.

In de eerste plaats hebben wij bedenkingen bij het opnieuw gebruiken van de elasticiteitscoëfficiënt van 1,2 die in het verleden herhaaldelijk waardeloos bleek te zijn en die in 1985 één van de belangrijkste oorzaken was van de overschatting van de ontvangsten. Het handhaven van deze coëfficiënt in de begroting 1986 betreuren wij ten eerste.

Ten tweede, lijkt de internationale context zoals in de memorie van toelichting is vermeld, ons voor een groot stuk achterhaald. In de memorie van toelichting en in het verslag van de Kamer is nog sprake van een toename van het bruto nationaal produkt in de Verenigde Staten met 3 pct., daar waar uit recente cijfers blijkt dat voor het tweede kwartaal van 1986 de economische groei zich rond 1,1 beweegt. Ook de cijfers in verband met West-Duitsland zijn veel lager en veel minder gunstig dan oorspronkelijk verwacht. De vertraagde groei op internationaal niveau heeft belangrijke gevolgen voor de groeiopprognoses en voor de groei in ons eigen land, vooral als we weten dat onze groeievolutie stagneert op 50 pct. van het Europese gemiddelde.

Veeleer dus dan een kritische technische analyse te maken van deze begroting, wil ik gebruik maken van deze bespreking om onze eigen politieke opties naar voren te brengen en ze te toetsen aan de begrotingsgegevens, aldus trouw blijvende aan onze gewoonte om toch enige positieve bijdrage te leveren.

Ten eerste, moet naar onze mening — wij zeggen dat sinds lang — het tekort op de begroting dalen. Bij vorige gelegenheden hebben wij uitdrukkelijk gesteld dat het tekort moet worden teruggebracht tot het niveau van de reële stijging van het bruto nationaal produkt om de destructieve zelfvoedende interestlast op de begroting te stoppen.

Zelfs wanneer men het spaarplan van de regering volledig uitvoert, zal na twee jaar de overheidsschuld met duizend miljard toenemen. Zelfs in een minimale optie betekent dit een stijging van de interestlast op de begroting met 70 miljard. Dit is ten opzichte van de huidige toestand een toename van meer dan 20 pct. en een toename van 1,4 pct. ten opzichte van het bruto nationaal produkt, ruw berekend. Door deze bijkomende last van 70 miljard aan interesten kunnen wij een aantal andere voorzieningen op het sociale vlak niet financieren, is het ons niet mogelijk bepaalde investeringen te realiseren, of andere nuttige productieve uitgaven te doen. De 7 pct.-doelstelling van de regering werd verschoven naar 1989 en is volgens ons niet verregaand genoeg.

Wij gaan niet akkoord met wat sommige socialisten hebben beweerd, namelijk dat de regering te veel en te verregaand zou besparen. Wij zijn wel van oordeel dat sommige maatregelen die de regering neemt niet altijd even nuttig zijn. Wij verwijzen hiervoor naar de kritiek die we uitgebracht hebben op het Sint-Annaplan. Onze visie op de wijze van besparen hebben wij in 1984 reeds uitvoerig toegelicht. De hoofdpijlers daarvan waren: ten eerste, de zerobasisbudgettering en tarifiering van de overheidsdiensten; ten tweede, een fundamentele herziening en hervorming van de sociale zekerheid en, ten derde, de federalisering. Ik zal

deze drie punten nu niet in detail behandelen, want ik heb dit reeds gedaan bij een vorige gelegenheid.

De vorige en de huidige regering hebben bij diverse maatregelen die ze hebben genomen bespaard op uitgaven die aanleiding geven tot een collectieve verarming. In het Sint-Annaplan was dit minder het geval dan in de voorgaande spaarplannen. De collectieve verarming die tot stand is gekomen en die blijkt uit diverse macro-economische gegevens, heeft hoge sociale kosten voor de maatschappij tot gevolg. Een noodzakelijke efficiënte herverdeling van de middelen vereist een lange termijnvisie. Besparen en blijven besparen tot de interestlast, als percentage van het bruto nationaal produkt niet hoger is dan de stijging van het BNP, is niet mogelijk en onaanvaardbaar omdat de sociale kosten te hoog oplopen. De regering zou er dan ook moeten voor zorgen haar inkomsten te verhogen door andere maatregelen dan door het verhogen van de fiscale en de parafiscale last, die nu reeds een onaanvaardbaar hoog peil hebben bereikt. Deze maatregelen moeten de groei en de tewerkstelling bevorderen en de binnenlandse koopkracht op peil houden.

Recent heeft de Centrale Raad voor het bedrijfsleven in zijn rapport gesteld dat men niet hoeft te rekenen op de toename van de buitenlandse bestellingen. Deze zijn de jongste maanden immers gevoelig achteruitgegaan. Als oplossing kunnen wij niet anders dan kiezen voor een tweesporenbeleid. Ook de regering beweert voor dit beleid te zijn gewonnen, maar toen wij in de commissie naar bewijzen hebben gevraagd, bleef men ons het antwoord schuldig. De regering belijdt deze optie wel met woorden, maar niet in de praktijk.

Volgens mijn partij is dergelijk beleid wel mogelijk, maar dan moeten wij overgaan tot een voluntaristische industriële politiek gericht op industriële vernieuwing en tewerkstelling waarbij de overheid een stimulerende rol moet vervullen en samen met het bedrijfsleven zoeken naar de geëigende wegen.

Wij geloven niet in een vanzelfsprekende, automatische opleving, groei of herstel. Wij stellen immers vast dat ondanks het herstel van het concurrentievermogen ons aandeel in de wereldhandel gevoelig is gedaald en nog verder blijft dalen. Ik verwijs nogmaals naar het rapport van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven. In de commissie hebben wij trouwens gevraagd ons de juiste cijfers op te geven, maar het antwoord is uitgebleven. Mocht het mogelijk zijn ons die gegevens te bezorgen tijdens het openbaar debat, zal die informatie ons zeer welkom zijn omdat wij van oordeel zijn dat dit gegeven belangrijk is in de beoordeling van de economische ontwikkeling in ons land.

Ondanks het herstel van de rentabiliteit van de ondernemingen, ondanks het herstel van de kapitaalstructuren onder meer dank zij de wet-Cooreman-De Clercq, zijn er te weinig investeringen en vooral te weinig arbeidschepende investeringen. De overheid zou haar subsidiepolitiek ten opzichte van de bedrijven moeten herzien en haar tegemoetkomingen beperken tot innovatieprojecten die gericht zijn op expansie wereldmarkten. Zulks zou gepaard moeten gaan met een progressieve verlaging van de vennootschapsbelasting, dit onder welbepaalde voorwaarden: behoud van de tewerkstelling en investeren in het eigen bedrijf van de meerwaarde die wordt gecreëerd door de verlaging van de vennootschapsbelasting.

Ook de subsidiepolitiek ten aanzien van overheidsbedrijven dient aan een grondig onderzoek te worden onderworpen. De overheid zou vooral moeten zoeken naar beter management en zou moeten inspelen op de reële behoeften van de bevolking, ten einde de overheidsdiensten opnieuw geloofwaardig, nuttig en efficiënt te maken.

Deze industriële politiek moet samengaan met een herziening van de scholing, herscholing, bijscholing en vorming om de kwalificatie van onze gerenommeerde arbeiders te behouden en te bevorderen. Daarbij hoort ook een grote zorg voor het toegepast wetenschappelijk onderzoek en voor het wetenschappelijk onderzoek in het algemeen. Wij betreuren dienaangaande dat er in de begroting 1986 een stap terug wordt gedaan en dat 5,3 miljard van de begrotingsprogramma's voor wetenschapsbeleid wordt afgenomen, in tegenstelling tot wat zou moeten gebeuren in het kader van een tweesporenbeleid.

Tenslotte is er de tewerkstellingspolitiek. Wij gaan natuurlijk niet discussiëren over de cijfers want dat is een nutteloze discussie die wij in het verleden al hebben gevoerd. Het volstaat de cijfers te bekijken, ook die welke zijn opgenomen in het verslag van de Centrale Raad voor het bedrijfsleven, om onmiddellijk te kunnen vaststellen dat de verbeterde cijfers die de regering ons presenteert bijna uitsluitend te danken zijn aan de verhoogde deeltijdse tewerkstelling in alternatieve tewerkstellingsprogramma's van de overheid, zodat het moeilijk is, te spreken van een reële verbetering van de tewerkstelling. Het is natuurlijk beter dat men

een aantal personen deeltijds tewerkstelt dan dat men ze werkloos laat. Dat geven wij toe. Alleen is er wel enige bescheidenheid nodig wanneer men spreekt over de verbetering van de situatie inzake de werkloosheid.

Een tewerkstellingspolitiek kan volgens ons alleen lukken wanneer men de parafiscale druk op de lonen herzielt, vooral dan op de laagste lonen. De reële lage lonen zijn uiteraard niet te hoog. Verre vandaar. Maar de parafiscale druk op deze lonen is te hoog en de totale loonlast voor de werkgever is te zwaar. Daar zal de regering een keuze moeten doen in verband met wat zij bereid is te ondernemen. Ik denk bijvoorbeeld aan een forfaitaire tegemoetkoming voor de sociale last op die lonen.

Men moet beseffen dat de sociale kost die een werkloze met zich brengt op ongeveer 600 000 frank kan worden geraamd.

De regering moet zich dan ook bezinnen over wat haar het meeste waard is. Iemand, enerzijds, aan het werk houden, desnoods mits een bepaalde vorm van subsidiëring wordt toegepast, alhoewel ik in het algemeen geen groot voorstander ben van subsidiëring, maar gezien de materie en gezien het nijpend probleem, kan het hier moeilijk anders, of, anderzijds, iemand werkloos laten ondanks de zeer hoge sociale kost.

U zal zich herinneren dat wij in het kader van deze problematiek bij een vorige gelegenheid andere concrete voorstellen hebben geformuleerd, zoals de herziening van de financiering van de sociale zekerheid. Wij staan met dit voorstel sinds enige tijd niet meer alleen. Ik ben ervan overtuigd dat u, mijnheer de Eerste minister, en ook u, mijnheer de minister van Begroting, het Ires-rapport hebt gelezen. Ook in dit rapport komt men tot de conclusie dat de financiering van de sociale zekerheid beter op een andere manier zou gebeuren, in de richting die wij reeds vorig jaar op ons congres hebben voorgesteld. De financiering zou best niet meer gebeuren op basis van het loon, maar op basis van de toegevoegde waarde in de onderneming. De reden hiertoe is dat op deze wijze het creëren van arbeid wordt bevorderd en dat men minder vlug zal overgaan tot het uitstoten van arbeidskrachten. Met andere woorden, om het lapidair te zeggen, door deze methode laat men de robots meebetalen voor de sociale zekerheid. Het is hoogst nodig dat de regering zich hierover bezint. Ik weet dat, wanneer men deze techniek zou willen toepassen, dit niet kan van vandaag op morgen en dat men met een aantal moeilijkheden zal worden geconfronteerd. Maar wanneer men de toekomst veilig wil stellen, dan moet men deze moeilijkheden durven aanpakken. Ik ben ervan overtuigd dat men ze kan overwinnen. Dit moet gebeuren na een breed sociaal overleg waarna men wellicht tot een consensus kan komen.

Ook wat de flexibiliteit van de arbeidstijd betreft, heb ik in een recent advies van de Nationale Arbeidsraad vastgesteld dat het uiteindelijk is gelukt de bestaande blokkeringen te doorbreken. Dit wekt toch de hoop dat men na voldoende overleg erin zal slagen tot bepaalde conclusies te komen met betrekking tot de sociale zekerheid en de financiering ervan, zodat de toekomst gevrijwaard blijft.

Een derde punt dat ik wil behandelen, is de noodzaak van de federalisering. Mijnheer de Vice-Eerste minister, bij de verdediging van het regeringsbeleid en het Sint-Annaplan hebt u in de commissie verwezen naar enkele conclusies uit het zeer interessante document van professor Moessen. U bent echter een van zijn conclusies vergeten te vermelden, namelijk dat er niet meer efficiënt kan worden gesaneerd zonder een verdere federalisering.

Wij worden op het ogenblik geconfronteerd met de staatshervorming van 1980, die wij steeds hebben bestempeld als gebrekkig en onvolledig. Maar ook deze staatshervorming wordt niet uitgevoerd zoals het hoort. Men respecteert de wettelijke bepalingen niet en men ontkracht voortdurend de bevoegdheden van de Gemeenschappen en de Gewesten. Men zou dus eerst moeten beginnen met de correcte toepassing van de wetten op de staatshervorming en vervolgens de uitbreiding ervan voorbereiden, opterend voor duidelijk afgelijnde bevoegdheden voor de Gemeenschappen en de Gewesten, met elk hun eigen fiscale en financiële verantwoordelijkheden. Over de wijze waarop de solidariteit moet worden toegepast, kan men dan nog praten. De solidariteit zal trouwens bestaan op diverse terreinen, zoals de sociale zekerheid, de schuldaflossing enzovoort.

Door een verdere federalisering zou men eindelijk een punt kunnen zetten achter de nefaste wafelijzerpolitiek, die geleid heeft tot het huidige budgettaire tekort. Door een verdere federalisering zou men ook een punt kunnen zetten achter het onvoorstelbare mechanisme van compensaties voor allerlei overheidsbestellingen enzovoort. Dan zou ieder zijn eigen bevoegdheden krijgen en zijn eigen verantwoordelijkheid moeten dragen, waardoor ook het tekort op de overheidsfinanciën gevoelig zou

worden verminderd. Het gewestelijk niveau is immers het best geschikt om de daarnaart geciteerde industriële politiek te voeren, rekening houdend met de verschillende behoeften en de verschillende prioriteiten van de twee Gemeenschappen in ons land, die zich thans beide de dupe voelen van het nationale beleid.

De Volksunie heeft jarenlang alleen gestaan met de stelling dat federalisering ook de beste besparingsmethode is. Vandaag is dit echter niet meer het geval. Men vindt aanhangers van deze stelling in de diverse partijen, en in universitaire kringen, waar men dit vroeger veel minder zou verwachten. Ook in het buitenland hecht men veel geloof aan de federale dynamiek. Ik noem hier, bij wijze van voorbeeld, de Verenigde Staten, Zwitserland en Oostenrijk, om niet te spreken over de Bondsrepubliek Duitsland, waar de uitgaven van de gewesten zeer belangrijk zijn ten opzichte van de nationale begroting.

De begroting voor 1986 doet echter het tegenovergestelde: zij breekt de financiering van de Gemeenschappen en de Gewesten, zoals die overeengekomen was in 1980, af en ondergraaft aldus een basisprincipe van de federalisering. Zo worden er bijvoorbeeld thans maatregelen genomen met betrekking tot het universitair onderwijs, waardoor de Vlaamse universiteiten volgens de VLIR meer moeten inleveren dan de Franstalige, hoewel deze laatste nochtans reeds gevoelig worden bevoordeeld. Ik heb aan de minister in de commissie gevraagd deze gegevens te bevestigen of te ontkennen, maar ik heb geen antwoord gekregen. Het is dringend nodig het roer om te gooien en verder te gaan met de staatshervorming waaraan wij een positieve bijdrage willen leveren, maar dan niet in een of andere verdoken commissie.

De begroting voor 1986 kan ons weinig of geen vertrouwen inboezemen omdat het een boekhoudersbegroting is met onvoldoende visie op de toekomst, met onvoldoende visie op lange termijn, met onvoldoende visie op een noodzakelijk nieuwe industriële politiek en met onvoldoende visie op bijkomende tewerkstelling. Daarenboven is deze begroting slechts een schakel in het geheel van een regeringspolitiek met autoritaire trekjes. Ze institutionaliseert volmachten: vier maanden na de volmachtwet worden via de fiscale wet reeds nieuwe volmachten ingeleid. Bij herhaling heeft de regering ook haar minachting voor het Parlement getoond. Tenslotte verbergt de begroting voor 1986 de tegenstelling in de regering, want wat wij de jongste weken te zien hebben gekregen in verband met het onderwijs, tart elke verbeelding. Mijnheer de Eerste minister, sta mij toe even persoonlijk te zijn. U hebt werkelijk geen geluk met uw mooie foto in de krant, met uw Bistel-systeem en de aangekondigde prachtige informatie over internationale statistieken, als u er nog niet eens in slaagt in eigen land het aantal leerlingen in het onderwijs te tellen. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De heer Van Ooteghem. — Het aantal ministers is ook niet meer te tellen.

De heer A. Geens. — Dat is natuurlijk een karikatuur. Het is onbegrijpelijk dat men durft zeggen niet in staat te zijn het aantal leerlingen te tellen. Geef toe dat zo iets onduidelijk is als men zichzelf ernstig neemt.

Wij zijn van oordeel dat de spelregels opnieuw moeten worden geëerbiedigd én door de regering én door de oppositie. In de commissie en in deze vergadering heb ik bij herhaling horen zeggen dat de meerderheid de meerderheid is en dat de meerderheid beslist. Dat is juist, maar dan onder bepaalde voorwaarden en binnen de regels die ons parlementair systeem kent. Aan de meerderheid binnen de meerderheid, aan de CVP en de PVV, zou ik willen zeggen dat er ook een Vlaamse meerderheid bestaat in het Parlement en dat het niet volstaat, op 11 juli of daarrond, Vlaamse geloofsbelijdenissen af te leggen zolang de Vlaamse meerderheid haar politiek gewicht in het Parlement niet gebruikt. Ik wil hierbij uitdrukkelijk stellen dat het politiek gewicht niet kan of mag worden gebruikt tegen de Walen of tegen Wallonië, maar wel om de parasitaire uitwassen van het paritaire unitarisme weg te werken die als woekerplanten de volkskracht onderdrukken.

De heer Luyten. — Hun redenering is: «'t Zal onze tijd nog wel duren!»

De heer A. Geens. — De begroting voor 1986 houdt op geen enkele wijze rekening met onze fundamentele bekommelingen, daarom zullen wij ze niet goedkeuren. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Herman.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Mijnheer de Voorzitter, goed ingelichte heren schrijven op het ogenblik in kranten dat de besprekingen in dit Parlement over de financiewet en de begroting — voor één keer worden Kamer en Senaat op dezelfde leest geschoeid — geen zin meer hebben. We kunnen beter wat in de zon wandelen en kijken rondom ons naar de vele interessante, boeiende problemen en gebeurtenissen die oneindig veel belangrijker zijn dan dit gedoe in het Parlement, waar trouwens — en hier begint de andere leest — alles reeds is gezegd in de openbare kamercommissie.

Ik wil mijn wrevél over deze zoveelste frontale aanval op de parlementaire democratie, en de vanzelfsprekende bijkomende vraag over het alternatief, even laten wachten, om deze overwegingen te toetsen aan de realiteit en te peilen naar de oorzaken ervan.

Het is exact dat de eerste vakantiemaand er bijna op zit en dat de doorsnee burger — in mindere of meerdere mate — bruinebrand, eerst wild enthousiast over de *Mundial* en dan matig maar plichtmatig geïnteresseerd in de Ronde van Frankrijk, wellicht de mededelingen over de financiële, economische en fiscale toestand van zijn land, als deze hem bereiken in zijn vakantieoord, tamelijk sereen naast zich heeft neergelegd. Hij is in hoge mate belastingbetaler als het aanslagbiljet in de bus zit en in zekere mate gepolitiseerd als het verkiezingspapier welig tiert op muren en in brievenbussen. Hij wil dus nu gerust gelaten worden met dit gedoe.

De pers moet wat inspelen op de verlangens en de belangstellingspunten van haar lezers en doet er dus beter aan, wat haar betreft, in deze onverschilligheid ter zake te berusten, dan nu te gaan vertellen hoe essentieel deze vraagstukken allemaal wel zijn, voor de huidige en toekomstige generatie.

De regering heeft een timing uitgewerkt die nodig was om én de bijzondere machten, én de concrete uitwerking van de besparingsmaatregelen, én het opstellen van de begroting die met deze maatregelen rekening hield, wat inderdaad meer dan acht maanden geduurd heeft, met hier en daar wat verloren weken, misschien — ik wil geen oordeel — gedeeltelijk geïnspireerd om niet tot beslissingen te komen in een periode waar hevige en onmiddellijke heftige reacties mogelijk zijn.

Dit is geen verwijt: zonder enige psychologie is elk beleid onmogelijk. Daarom zouden volbloed technocraten — en er zijn legio voorbeelden — het zo belabberd doen in de realiteit. Maar deze berekening is wel een mesje dat aan twee kanten snijdt. De andere kant is dan het samenvallen van dit belangrijk debat in het Parlement met deze periode van grotere onverschilligheid.

De afgelopen jaren hebben de regeringen op het besturen en functioneren van de parlementaire democratie niet positief ingewerkt door de herhaaldelijke toevlucht tot bijzondere machten. *Il faut les admettre quand ils sont nécessaires.* Voor sommigen zijn ze echter altijd onontbeerlijk. Daar komt nog bij dat in beide Kamers slechts een meerderheid bestaat wanneer de ministers, die immers ook lid zijn van het Parlement, meestemmen.

Wij hebben de vele bijkomende waarborgen ten voordele van het Parlement geapprecieerd. Nu blijkt dat zij het debat hebben vertraagd. Eerst was er het debat over de regeringsverklaring waar de bijzondere machten werden aangekondigd, daarna het debat over het wetsontwerp op de bijzondere machten, dan de bespreking van het spaarplan en tenslotte de begroting, die steunt op het spaarplan, en de financiewet. Dit alles heeft veel tijd in beslag genomen en de motivering voor de bijzondere machten, namelijk dat alles vlug moest gebeuren, wat in de schaduw geplaatst. Bijgevolg kijken wij als parlementsleden wat teneergeslagen naar de voorbije acht maanden.

Het Parlement zelf heeft zijn gemis aan beslissingsmacht willen goedmaken door langdurige, al te langdurige debatten. Het belang is gemeten naar de duur van de uiteenzettingen en het uithoudingsvermogen van de toehoorders, vooral dan de verplichte toehoorders, zijnde ministers. Het belang van technische teksten, fiscale, financiële, economische, bestaat erin tot basis te dienen voor een politieke benadering. Deze geschriften moeten niet urenlang worden voorgelezen tijdens een debat, waar men ze ziet, niet als basis van een politieke conclusie, maar als een alibi om een politiek doel te bereiken.

Het tweekamerstelsel met volledig gelijklopende bevoegdheden veroorzaakt traagheid. Sommige voortvarende chirurgen willen ze met de scalpel oplossen: wegsnijden wat te veel is. Ik heb al een niet-onaardige lijst van teksten die, aangenomen door één kamer, in een éénkamerstelsel wet zouden zijn geworden, met al de negatieve gevolgen van dien voor de rechtsonderhorigen die onder een niet-toepasbare, onduidelijke en dikwijls onrechtvaardige wet zouden moeten leven. Het

grondwettelijk systeem is zeker aan aanpassing toe, maar sommigen gedragen zich ter zake als olifanten in een porseleinwinkel.

We leven in een land van vrije pers; gelukkig maar. Deze pers mag dus commentaar en duiding geven bij elke beleidsmaatregel. Ze mag ook de meest uitgebreide informatie geven over de reactie van de bevolking op gestelde of voorgenomen beleidsdaden. De vraag is of beleidsverantwoordelijken en vooral het Parlement wel voldoende gewapend zijn met het verouderd en bijna in onbruik geraakte recht op antwoord, wat trouwens niet kan worden toegepast op de audiovisuele media, om verkeerdt weergegeven informatie recht te zetten.

Te allen kante wordt er wat gesold met de parlementaire democratie, en voor ons in het zeer de vraag of wij zelf niet gedeeltelijk verantwoordelijk zijn voor dit gebrek aan waarderijng ervan, en hoe wij daaraan kunnen sleutelen. « Les démocraties périssent et dedans » schreef Revel. Tegen deze interne teloorgang moeten we zelf reageren. De gehechtheid aan de parlementaire democratie moet meer zijn dan een holle verklaring: ze moet onze houding inspireren. Ook in de vakantieperiode hoort het, ernstig de Rijksmiddelenbegroting te evalueren en ik meen dat dit ook is gebeurd. Welk ook het moment zij van dit debat, het is straks bepalend voor het leven van deze gemeenschap tijdens het komende jaar, en voorziet in de evolutie van de volgende.

Het is ernstig genoeg omdat de financiële situatie zeer ernstig is. Een gecumuleerde schuld van plusminus een half miljoen drukt op ieder Belgisch hoofd, zelfs op dat van de pasgeborene. Bovendien bedraagt het netto te financieren saldo, 567 miljard in 1986 bij ongewijzigde politiek en is de rentelast de hoogste uitgave van de Staat. In de volksmond spreekt men van interesten waaraan niemand iets heeft, waarmee men geen politiek kan voeren.

De heer Luyten. — Kosten op het sterfhuis.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Inderdaad, maar ze zijn er en ze werden in de voorgaande jaren gemaakt.

De eisen die worden gesteld aan de overheid inzake transfers, economische en sociale, zijn in de loop van de jaren steeds ernstiger de uitgaven gaan belasten. Eerst door de zeer gunstige situatie zodat de eisen steeds konden worden opgedreven dan, door de crisis met de aanspraken van bedrijven in moeilijkheden om de tewerkstelling in stand te houden meestal echter met een ongunstig resultaat en de bijzondere sociale uitkeringen inzake de werkloosheid, waar de rechtstreekse subsidiëring met staatsfondsen, de tegemoetkomingen door de bijdragen verre overtreft.

Daarnaast hebben de specifieke spanningen van ons land, de verzuiling in veel sectoren met als boegbeeld het onderwijs en de daaruit voortvloeiende kostenverslindende pacten, evenals de communautaire problematiek met haar compensatieregelingen zoals duidelijk werd gezegd door de minister van Financiën, in zijn inleidend betoog, bijgedragen tot deze moeilijke financiële situatie.

Ik hoorde daarstraks een lid van de oppositie zeggen dat een verder doorgedreven staatsvorming een einde zal maken aan de miserie van de compensatieregelingen. De vraag rijst echter in welke mate de Gewesten, indien zij inderdaad autonoom zouden zijn, nog bereid zullen zijn tot nationale solidariteit wanneer dit nodig mocht zijn. De dollarkoers, de renteverhoging en de oliecrisis zijn meer algemene oorzaken van teloorgang, maar hebben het totaalbeeld nog meer vertroebeld.

Toch is het ogenblik voor dit spaarplan gunstig omdat de situatie nu enigszins bijdraagt om de plannen van de regering te doen slagen. Als men nu een belangrijke ingreep doet, zal ze niet worden tenietgedaan door de nadelige terugslag van de algemene economische situatie. Deze maakt immers de inspanningen niet overbodig; ze geeft ze een betere kans.

De situatie is hoopvol omdat het, zo komt het mij voor, tot de regering is doorgedrongen dat het opstellen van een spaarplan en een begroting niet het einde is maar het begin. Het is tot de regering doorgedrongen dat de controle over de uitvoering meer waarborgen geeft en dat een groter gedeelte structurele, en dus blijvende, besparingen zijn: 83,7 miljard waarvan de impact onveranderd zal blijven en 58,8 miljard waarvan de impact zal verhogen. De omvang van het plan — ongeveer 195 miljard — zal misschien uiteindelijk het sneeuwbal effect kunnen doorbreken, wat niet vroeger het geval was.

Men kan bezwaarlijk beweren dat de regering zich niet heeft ingespannen om haar doelstellingen te stoeien op een reël bestudeerde economische basis en om nieuwe methodes vast te leggen voor de goede uitvoering ervan.

Wat is dan de « benaarding » die nog moet volgen op deze begroting die we gaan goedkeuren: de aanvaarding door de bevolking van de haar gevraagde offers die trouwens door de regering niet worden ontkend. De betrokken groepen moeten goede en volledige informatie krijgen zodat ze zich niet alleen geïsoleerd voelen. Ik denk hierbij aan het onderwijs. Snijden in het personeelsbestand mag niet de eerste fase zijn; vervangende tewerkstelling voor verloren banen is prioritair. Het onderwijs is precies één van de materies waarin de filosofische tegenstellingen zich in België steeds hebben gekristalliseerd. Ook daardoor is ons onderwijs uitgegroeid tot het duurste van de Europese landen. Dit bewijst tevens waarom het zwaartepunt van de kritiek in het Zuiden van het land voor een ander net geldt dan in het Noorden.

Duidelijkheid in de maatregelen is dus onontbeerlijk om de eerlijke spreiding van besparingen te kunnen nagaan. We rekenen op de wijsheid en de solidariteit van de regering om deze moeilijke opgave tot een goed einde te brengen.

Sommige politici en journalisten zweren bij de hete herfst. Ze roepen de apocalypse op, ze willen een crisis. Ze hopen op een crisis. Ze hopen dat door het gewoel op straat, goed gevoed door een bepaalde pers, hun wensen zullen worden ingewilligd. « Er liggen overal mijnen », zei de voorzitter van de PS, de heer Spitaels, in een repliek die er geen was over het toepassen van de voorgestelde maatregelen. Wij zullen geen mijnen leggen, mijnheer de Eerste minister, wij zullen integendeel hopen dat de inspanningen kunnen worden gerealiseerd en niet worden tenietgedaan door mijnen. Of zijn het misschien voetzoekers? Bij deze ontwrichting heeft niemand, zeker niet de groepen die het meest op de inspanningen van de gemeenschap zijn aangewezen, baat.

Ik eindig zoals ik ben begonnen, namelijk met mijn gehechtheid te betuigen aan de parlementaire democratie en — alle editorialisten ten spijt — hopen op uw gehechtheid eraan, want we moeten er zuinig mee omspringen. Aan het adres van sommigen van deze editorialisten kan parafraserend worden gezegd: *scripta volant*. (Applaus op de banken van de meerderheid.)

MEDEDELING VAN DE VOORZITTER

COMMUNICATION DE M. LE PRESIDENT

De Voorzitter. — Dames en heren, ik deel u mede dat de commissie voor de Sociale Aangelegenheden morgen bijeenkomt te 10 uur 15 voor de behandeling van het voorstel van resolutie ingediend door de heer Wyninckx in verband met de zaak-Michelin.

Er werden telegrammen verstuurd aan de leden van de commissie. De senatoren die geen lid zijn maar toch de vergadering van de commissie zouden willen bijwonen, kunnen misschien op de hoogte worden gebracht door de hier nog aanwezige leden.

HERVATTING VAN DE BERAADSLAGING

REPRISE DE LA DISCUSSION

De Voorzitter. — Wij hervatten de bespreking van de ontwerpen van wet betreffende de Rijksmiddelenbegroting en de Rijksschuldbegroting voor het begrotingsjaar 1986.

Nous reprenons la discussion des projets de loi relatifs aux budgets des Voies et Moyens et de la Dette publique de l'année budgétaire 1986.

Het woord is aan mevrouw Van Puymbroeck.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de Voorzitter, als we het regeerakkoord van 24 november 1985 en de regeringsverklaring van 29 november jongstleden naast de Rijksmiddelenbegroting, de fiscale wet en de volmachtbesluiten leggen, dan rijzen er nogal wat vragen, niet inzake één bepaald, maar inzake alle terreinen.

Op de eerste bladzijde van het regeerakkoord lezen we onder A. Basisbeginselen: « De werkgelegenheid is één van de essentiële doelstellingen van dit beleid », en in de regeringsverklaring staat op de eerste bladzijde, in de vierde alinea: « De regering zal verder voorrang verlenen aan het sociaal-economische herstelbeleid, met als voornaamste oogmerk de werkgelegenheid. »

Hoever staan we hiermee? De ramingen over het verlies van arbeidsplaatsen ingevolge het Sint-Annaplan lopen erg uiteen. We lezen cijfers variërend tussen 20 000 en 60 000 en zelfs meer.

De minister van Tewerkstelling en Arbeid vermeldde het scheppen van 50 000 bijkomende arbeidsplaatsen uitdrukkelijk als streefdoel. Nochtans daalde volgens de cijfers van het Riziv de tewerkstelling van jongeren tussen 14 en 24 jaar in de periode 1981-1984 met 78 000 arbeidsplaatsen.

Het Planbureau raamt de toename van de werkloosheid voor 1986 op 9 200, voor 1987 op 32 000, voor 1988 op 42 800 en voor 1989 op 50 800. Deze toename zal volgens het Planbureau nochtans grotendeels worden gecompenseerd door de gunstige conjunctuur. De regering blijft bij haar plan om in 1986 75 000 personen, dat is ongeveer 8 à 9 000 minder dan gestipuleerd in de Rijksmiddelenbegroting 1985, in de alternatieve tewerkstellingsprogramma's op te nemen. Wat zal er gebeuren als deze programma's op 1 januari worden vervangen door het statuut van « gesubsidieerd werknemer op arbeidsovereenkomst »?

De tussenkomst van de centrale overheid zal dan 398 365 F per tewerkgestelde bedragen, maar de gemiddelde kost ligt tussen 625 000 en 650 000 F. Hoeveel OCMW's, sociale of culturele organisaties kunnen deze kosten aan? Enkel in de OCMW's en gemeenten werken momenteel ongeveer 32 000 personen met dergelijk statuut. Ook voor de gemeentefonds is het een zware dobber. Er is immers gelijktijdig de voorgestelde vermindering van de dotatie van het Gemeentefonds van ongeveer 6 miljard F voor de periode tot en met 1987. Deze vermindering heeft invloed op de OCMW's die onrechtstreeks afhankelijk zijn van de dotaties van het Gemeentefonds. De OCMW's zullen nog minder dan nu in staat zijn het recht op sociale bijstand te verzekeren. Niet alleen hun inkomsten worden beperkt. Door de groeiende armoede, de beperking van werklozensteun, de grote werkloosheid, de veroudering van de bevolking, de hervormingen in het ziekenhuiswezen, de te trage afhandeling van dossiers, bijvoorbeeld op het gebied van gehandicapten, nemen ook hun lasten toe.

De nieuwe armoede is jammer genoeg geen fabeltje. Ik wil enkele tekenen aanhalen: de spontane opzeggingen van telefoonabonnementen, een toename van het in gebreke blijven bij verkopen op afbetaling, het aantal wanbetalingen bij leveringen van gas en elektriciteit; in 1984 waren er 428 000 wanbetalingen en in 1985 al 621 000. Het aantal vragen om hulp bij de wetwinkel en tot rechtsbijstand bij de bureaus voor consultatie en verdediging stijgt. De winkeliers bevestigen de algemene trend dat mensen goedkoper producten kopen. Het aantal vragen tot het verkrijgen van het bestaansminimum steeg van 19 000 in 1979 tot 39 000 in 1983.

Het publiek, dat met een laag inkomen moet leven, verjongt voortdurend. Ik verwijs uitdrukkelijk naar mijn uiteenzetting ter zake van 27 mei jongstleden. Ik zal die niet herhalen, maar vraag met grote aandacht de aandacht van de regering voor dit probleem.

Zeker, de armsten kregen een indexverhoging van tweemaal 2 pct. en eenmaal 5 pct., maar zij moesten op vele andere vlakken inleveren. Daarenboven is tweemaal 2 pct. op een klein inkomen nog altijd weinig, vooral omdat de goedkope voedingswaren veel meer opsloegen dan de dure dingen. Zo moet men bijvoorbeeld nu voor gehakt, dat vóór vier jaar nog 90 F per kilo kostte, ten minste 140 F neertellen; deze prijs kan oplopen tot 180 F per kilogram, zelfs in volksbuurten. Niet hoeveel het levensminimum verhoogt, is belangrijk, maar wel of men ermee kan leven.

Zowel de OCMW's als het Belgisch Forum voor strijd tegen de armoede pleiten voor de verhoging van het bestaansminimum met ten minste 30 pct., maar voor de allerarmsten heeft de regering slechts 718 miljoen veil en dan nog pas in 1987. Ter vergelijking geef ik het bedrag op dat wordt besteed aan de veiligheid: in 1986 wordt een krediet uitgetrokken van 1 miljard 905,5 miljoen. Er is dus wel degelijk een zeer groot verschil tussen de soorten van prioriteit van de regering. Ik vraag mij af wanneer wij de resultaten zullen krijgen van de interdepartementale werkgroep, die Miet Smet heeft opgericht en die de weerslag van de regeringsmaatregelen voor de minst-gegoeden moet nagaan.

In vele sectoren blijven de prijzen abnormaal hoog. De dalende kostprijfactoren, zoals de lagere grondstoffenprijzen, de lagere energieprijzen, de dalende rentevoeten, de hogere produktiviteit, de gunstiger Belgische situatie op de wisselmarkt door de daling van de dollar en van de Franse frank, zijn weliswaar belangrijk voor de aankoop van grondstoffen en voor de investeringen in sommige machines, maar deze komen de verbruiker niet ten goede. Dit is wel het geval wanneer er programmacontracten zijn zoals voor stookolie en benzine of voor koffie en dergelijke. Dit is ook het geval wanneer specifieke overeenkomsten werden gesloten tussen het ministerie van Economische Zaken en een bepaalde onderneming of sector.

Plautus zei het al: « De mens is een wolf voor de mens. » Er is geen grens aan winstbejag. De doorsnee mens heeft altijd eigen belangen te

verdedigen. Ons sociaal verantwoordelijkheidsgevoel is met een vergrootglas te zoeken. Als wij naar een rechtvaardig beleid willen toegroeien, zullen wij ook met deze hindernis rekening moeten houden. Ook degene die zijn inkomen verkrijgt uit vermogen, ook de bedrijven en hun verantwoordelijken hebben plichten tegenover de gemeenschap. Het gaat niet op dat, terwijl de een armer worden door de staatsschuld, anderen er rijker door worden. Precies daarmee houdt het Sint-Annaplan onvoldoende rekening en dat beweert men niet alleen aan oppositiezijde.

De raad van het ACV heeft in mei niet minder dan twintig belangrijke maatregelen uit dit plan onaanvaardbaar genoemd en ook het nationaal bestuur van de KWB heeft het Sint-Annaplan verworpen. Immers, als gevolg van de verhoogde bijdragen van de actieve bevolking en van de inleveringen, die vaak zwaar wegen, van de sociaal verzekerden kon de Staat zijn tussenkomst aan het sociale-zekerheidsstelsel van 1982 tot en met 1986 verminderen met 6,8 pct. in lopende prijzen. In dezelfde tijd steeg de index met 30 pct. Nu vraagt het Sint-Annaplan opnieuw een inlevering van 50 miljard. Worden de werklozen zelf niet harder aangepakt dan de werkloosheid? De inlevering wordt het grootst voor wie samenwoont met een gehandicapte, een brug- of andere gepensioneerde of met een werkloze. Voor de drie periodes — het eerste jaar werkloosheid, 6 maanden + zoveel termijnen als er tevoren jaren gewerkt zijn en de periode in afwachting dat men zijn stempelrecht verliest — bedraagt die inlevering met de minimumvergoeding respectievelijk 23 352 F, 43 620 F en 34 008 F per jaar.

Het is de eerste keer in de naoorlogse geschiedenis dat een zeer belangrijk sociale-zekerheidsprincipe op de helling wordt gezet, namelijk het individueel recht op een vergoeding. Bijvoorbeeld een werkloze in een gezin met een inkomen van 40 000 F of meer verliest automatisch zijn recht op uitkering. Vrouwen die vóór hun 65e plaats willen maken voor jongeren zullen hun pensioen met een flink stuk zien verminderen. Hier komt dus een markt open voor de privé-sector, maar alleen de goeden zullen zich de luxe van een extra pensioen kunnen veroorloven. Trouwens, de verzekeringen tegen beroepsziekten en arbeidsongevallen smelten samen en worden eveneens overgenomen door de privé-sector.

Het invoeren van remgeld voor medisch-technische prestaties zoals in de radiologie en de klinische biologie komen vooral ten laste van de zware chronische zieken, terwijl er helemaal geen sprake is van beperkingen voor de belanghebbende industrie en of ook niet van sancties ten aanzien van de betrokken, «niet-afgeremde» geneesheer. Van solidariteit van de gezonden om de last van dit remgeld te helpen dragen is hier al evenmin een spoor terug te vinden.

Terwijl er duchtig wordt gesnoeid in de sociale zekerheid en in het onderwijs, is er geen enkele maatregel genomen om een meer rechtvaardige belastinginning te organiseren. Het «charter van de belastingplichtige» maakt de strengere bestraffing van fraudeurs met een gevangenisstraf plus een geldboete onmogelijk. Het legt de samenwerking tussen de belastingadministratie en het parket aan banden. Het verplicht de fiscale ambtenaren eerst de toestemming van een topambtenaar, namelijk de administrateur-generaal, te vragen om een klacht bij het parket te kunnen bij indienen. De grote fraudeermogelijkheden blijven onaangevoerd.

Dan zijn er nog de belastingverminderingen. De wet-Cooreman-De Clercq betekent voor de Schatkist over een periode van 1982 tot 1985 een meerkost van naar schatting 237 miljard. Ondertussen is er met het pensioensparen al een waardige opvolger gevonden voor deze wet. Daaraan kunnen nog de 75 miljard belastingvermindering worden toegevoegd gespreid over vier jaar, van 1986 tot 1989, die vlak vóór de verkiezingen werden goedgekeurd. Deze vermindering wordt groter naarmate het inkomen groeit. De hele operatie betekent volgens het onderzoeksbureau DRI tegen 1992 een extra tekort van ruim 200 miljard.

Om tot een meer rechtvaardige belastinginning te komen zijn nodig: een betere vorming van het personeel van het ministerie van Financiën, het versterken van het personeelsaantal en een modernisering van de werkmiddelen.

In april 1986 wachtte nog een globaal bedrag van 156 miljard reeds ingekohierde rechten op vordering. Dit bedrag vertegenwoordigt 41,5 pct. van de voor het begrotingsjaar 1985 in te vorderen ingekohierde rechten. Van die 156 miljard zijn er ongeveer 89 miljard rechten van vóór 1985. Die 89 miljard bestaan voor 65 pct. uit vennootschapsbelastingen en ingekohierde bedrijfsvoorheffingen ten laste van de werkgever-vennootschap. Deze achterstallen worden ieder jaar groter. In 1980 bedroegen zij 37 miljard 808 miljoen, in 1982 62 miljard 880 miljoen en in 1985 89 miljard 848 miljoen.

Door gebrek aan personeel hebben de ambtenaren onvoldoende tijd om de dossiers van zelfstandigen en van vennootschappen te controleren.

Zij kregen trouwens nog niet zo lang geleden de opdracht minder scherpe controles uit te voeren. Het is dan ook duidelijk dat hoe langer hoe minder inkomsten worden belast. De boekhouders die quasi dagelijks in contact komen met de belastingambtenaren weten dat. Het is dan ook niet te verwonderen dat de aangiften worden aangepast. Dit zien wij trouwens aan de volgende ingevorderde bedragen: in 1982 werden er 239 098 miljoen F belastingen geïnd, in 1984 234 582 miljoen F en in 1985 219 357 miljoen F. Rekening houdend met de inflatie, zouden deze cijfers een positieve evolutie moeten vertonen. Dit is echter niet het geval, omdat steeds minder mensen met verouderde middelen steeds meer controles moet uitvoeren.

Dezelfde situatie vinden wij terug op de diensten waar de bezwaarschriften moeten worden behandeld en dit tot grote vreugde van vele vennootschappen, grote zelfstandigen en grote belastingbetalers. Gedurende de tijd dat het bezwaarschrift wordt onderzocht, moet er immers geen rente worden betaald. De nieuwe fiscale wet gaat trouwens nog meer grote bezwaarschriften uitlokken.

Iets wat niet direct uit de aangiften af te lezen valt, maar toch wijst op het feit dat de regering ook via de belastingen sociale maatregelen treft, is de aanpassing van het begrip «belastbaar inkomen». Ik zal dit duidelijk maken met een concreet voorbeeld.

Op een inkomen van 500 000 frank werd in het oude systeem 100 000 frank afgetrokken voor kinderen ten laste, zodat men een belastbaar inkomen had van 400 000 F. Hierop moest 96 441 F belastingen worden betaald. Volgens het nieuwe systeem wordt het inkomen van 500 000 F als netto belastbaar inkomen beschouwd. Hierop is 131 940 F belastingen verschuldigd, waarvan 41 500 F voor kinderen ten laste wordt afgetrokken. Men betaalt dus evenveel belastingen als vroeger. Wat steekt hier echter achter? De meeste sociale uitkeringen, zoals studiebeurzen, sociale leningen en sociale huur, trainabonnements, bouwsubsidies en dergelijke zijn berekend op het netto belastbaar inkomen. Tengevolge van deze maatregel zullen heel wat mensen nu die sociale voordelen verliezen, hoewel hun inkomen ongewijzigd is, maar theoretisch verhoogd. Het zijn maar een paar opmerkingen van de heel vele die er hieromtrent te maken zijn. Maar ze wijzen erop hoe onze regering geen goed gebruik maakt van de haar ter beschikking staande instrumenten en daardoor inleveringen aan economisch zwakken gaat vragen omdat economisch sterken, wat men in België noemt, «hun plan weten te trekken». Deze instrumenten worden veel te weinig gebruikt om tot een echt beleid te komen. In een tijd van structurele crisis zouden de overheid en de ondernemingen samen moeten zoeken naar toekomstgerichte mogelijkheden, diensten en producten, naar efficiënter en zuiniger fabricatiemethoden. Wij kunnen niet ongestraft doorgaan met onze vervuilende manier van produceren. Ik geef slechts één voorbeeld. De kosten van de waterzuivering voor de bedrijven in Vlaanderen zijn volgens de *Financieel-Economische Tijd* van 8 juli jongstleden het jongste jaar met 21 pct. gestegen. Het is zeker niet beter gesteld met de luchtvervuiling. Denk maar aan de zure regen, de stankhinder en het lawaai. Hebt u er al eens over nagedacht dat de potentiële markten in het zuiden niet direct beeldschermen en computers nodig hebben? Zij zijn echter wel vaak geconfronteerd met vervoerproblemen, en constructieopdrachten die ze niet aankunnen. Zij hebben ook dikwijls met landbouwvraagstukken te kampen. Hoe voorzien wij in de vervanging van grondstoffen die met uitputting zijn bedreigd? Zoeken wij al naar vervangproducten? Zou het geen betere vorm van beleid zijn precies de vervuilende en verspillende industrieën zwaarder te belasten omdat zij werkelijk een belasting van de gemeenschap vormen? Daarom betreuren wij bijvoorbeeld de geleidelijke inkrimping van het Fonds voor industriële vernieuwing dat op lange termijn zeker geroepen was om grote diensten te bewijzen.

In deze context willen we het ook hebben over het vervoerbeleid dat eigenlijk ontbreekt of tenminste getuigt van een korte-termijnvisie. Hoewel mensen zich meer verplaatsen, krijgt het openbaar vervoer minder passagiers. Het openbaar vervoer is in dit land al lang geen openbare dienst meer, maar wil functioneren als een handelsmaatschappij. Wie toevallig op een winstgevend traject woont, kan mee naar de grote stopplaats, zo niet moet hij het zelf maar uitzoeken. Zo worden mensen heel dikwijls verplicht te kiezen voor privé-vervoer. Toch hebben wij nog niet serieus de kosten nagerekend van dergelijk beleid. Autowegen aanleggen, onderhouden, verlichten, rijkswacht- en politiecontroles organiseren, ongevallen bestrijden, hun gevolgen herstellen, gekwetsten en invaliden verzorgen, ziekenhuizen bouwen en doden begraven kost allemaal veel geld. Vele van onze wegen liggen er gevaarlijk bij omdat we niet meer in staat zijn ze goed te onderhouden.

Wordt het niet de hoogste tijd om aan een degelijk openbaar vervoer te denken dat ook toegankelijk is voor oudere mensen, voor gehandicap-

ten en voor moeders met kinderen? Ik verwijs in dit verband naar Denemarken waar men als oudere of als gehandicapte wel op een bus of tram kan stappen. Zou het bijvoorbeeld voor ons ministerie van Verkeerswezen niet aangewezen zijn onze eigen busnormen aan te houden in plaats van straatadaptaties te moeten overwegen voor Franse of Duitse dubbelgelede bussen waaraan nu wordt gedacht? Wat zal er met de fietsers en de voetgangers gebeuren als de achterwaai van een bus 7,10 meter zal bedragen?

Onze minister van Verkeerswezen is een rappe kerel. Met de auto wil hij liefst tegen 130 km per uur rijden en als het dan toch met de trein moet, rijdt hij liefst met de TGV. Voor zover het om Tof, Geweldloos Vervoer gaat, kunnen wij daar nog inkomen. De bestaande nieuwe plannen echter kunnen wij niet aanvaarden, omdat men nog maar eens landbouwgronden in beslag gaat nemen, lawaai en daver gaat veroorzaken en omdat er verlies zal worden geleden, wat zelfs het geval is voor het traject Paris-Lyon, de beste lijn in Frankrijk.

In verband met onderwijs en wetenschapsbeleid willen wij erop wijzen dat dit de laatste posten zijn waarop wij wensen te zien besparen. Dit wil niet zeggen dat hier geen besparingen mogelijk zijn, maar wel dat zij met zeer grote omzichtigheid moeten gebeuren. Het moeten verantwoorde besparingen zijn zo niet ware het beter het nodige geld elders te zoeken, bijvoorbeeld door een betere controle van de belastingen.

Besparen op onderwijs houdt immers het risico in dat de toekomstkansen van de kinderen worden beknot, maar ook dat jonge mensen niet de nodige opleiding zouden krijgen die zij nodig hebben om later aan de gemeenschap de dienst te bewijzen waartoe zijn geroepen zijn. Door vermindering van de omkadering in de scholen zal niet meer voldoende aandacht kunnen worden besteed aan de vorming van een evenwichtige persoonlijkheid. Nu reeds zegt ieder goed bedrijfsleider ons dat de creativiteit, de verbeelding, het karakter, het aanvoelingsvermogen en de sociale omgang zeker zo belangrijk zijn als de verstandelijke en technische vorming, maar die andere vorming vraagt aandacht en tijd.

In verband met het wetenschapsbeleid betreuren wij dat de onderzoeksgelden voor alternatieve energiebronnen verder worden vermin-

derd. Wij zien dat voor rationeel energieverbruik maar 300 miljoen werd ingeschreven. Dat is minder dan de helft van vorig jaar. Toch zal juist op dit gebied heel wat moeten gebeuren. Ik ben zo vrij in dit verband te verwijzen naar een studie van de werkgroep Dialoog van Leuven, die in zijn studie 50 000 bijkomende arbeidsplaatsen voorziet door het toepassen van de alternatieve energie.

Ik wens ook van de regering te vernemen hoever het staat met de beloofde kolencentrale.

De begroting van Ontwikkelingssamenwerking is verminderd met 824,5 miljoen ten opzichte van 1985. Precies omdat wij onze verplichtingen binnen de EG al niet nakwamen, hebben wij destijds het voorstel voor het Overlevingsfonds ingediend. Dit Overlevingsfonds wordt met mondjesmaat gestijfd, Eigenlijk was het daarvoor uitgetrokken bedrag volgens de afspraken verschuldigd binnen het jaar. Nu verminderen wij echter, ook onze normale bijdrage voor ontwikkelingssamenwerking. Toch hoop ik dat wij de 0,7 pct. zullen halen of alleszins over twee jaar zullen bereiken.

Dit zijn enkele opmerkingen. Er zijn er nog meer te maken. Er zijn zeker enkele goede zaken in de plannen van de regering, maar er zijn er ook veel andere. Derhalve kunnen wij tot onze spijt de Rijksmiddelenbegroting niet goedkeuren. (*Applaus op de banken van Agalev, Ecolo en de Volksunie en op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Dames en heren, ik stel u voor hier onze werkzaamheden te onderbreken.

Je vous propose d'interrompre ici nos travaux. (*Assentiment.*)

Wij zetten deze bespreking morgen, woensdag 30 juli 1986, te 10 uur voort.

Nous poursuivrons cette discussion demain, mercredi 30 juillet 1986, à 10 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(*De vergadering wordt gesloten te 18 u. 55 m.*)

(*La séance est levée à 18 h 55 m.*)